

Rettelsesblad

Natura 2000-plan nr. 9 Strandengene på Læsø og haver syd herfor

J.nr. NST-422-573

Ref. Naturstyrelsen Aalborg

Dato 13. feb. 2012

Rettelsesblad til Natura 2000-planer, hvor beregning af naturtypernes tilstand er justeret

I forbindelse med nykodning af tilstandssystemerne for naturtyper til brug for visning på Danmarks Miljøportal har Bioscience, Århus Universitet opdaget fejl i deres hidtidige beregninger af især skovtilstanden og naturtilstanden for heder og klitter.

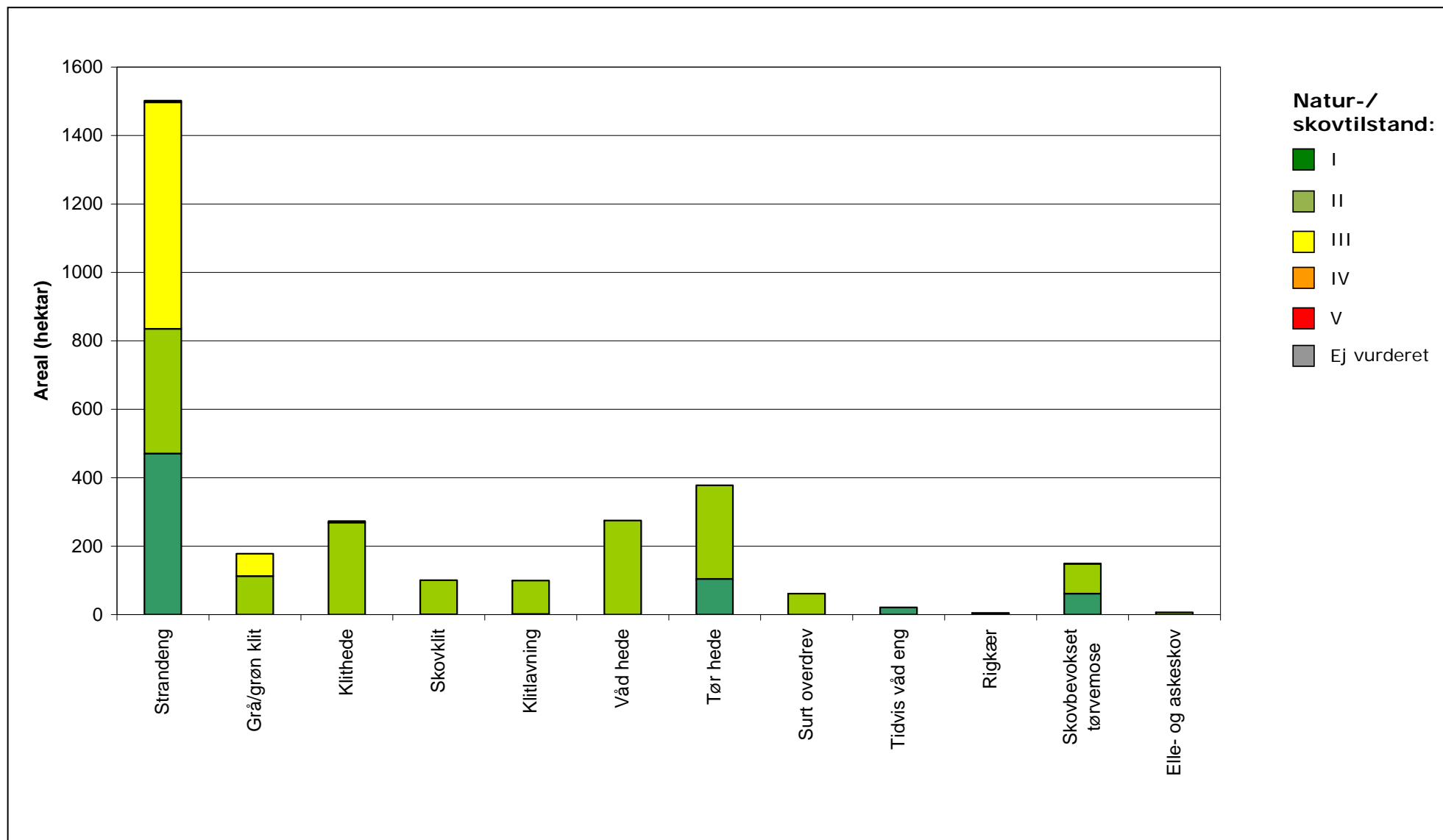
Fejlene skyldes flere forhold, men særligt at de såkaldte 'problemarter' ikke har indgået korrekt i beregningen, hvorfor artsindexet i skovtilstands-beregningen i flere tilfælde nedgraderes. Samtidig viser det sig, at hydrologi-parameteren i visse situationer uretmæssigt har talt negativt med, hvilket betyder, at strukturindekset i skovtilstands-beregningen i en række tilfælde skal opgraderes.

En nyberegning af skovtilstanden medfører ændringer i tilstandsklassen for op mod 10 % af de ca. 5.500 registreringer. For knap 200 af registreringerne betyder det en ændring fra ugunstig til gunstig skovtilstand eller omvendt. Der er fundet tilsvarende fejl i artsindexet for enkelte lysåbne naturarealer, således at ca. 150 registreringer ud af ca. 10.000 ændrer tilstand.

Når Danmarks Miljøportal primo februar gør en opdateret version af naturtilstandsberegneren offentlig tilgængelig, vil de nævnte korrektioner være indarbejdet.

Korrektionen medfører ikke ændringer i målsætning og indsatsprogram i Natura 2000-planen, idet målsætningen er langsigtet, og indsatsprogrammet bygger på faktuelle forhold på arealerne og ikke den beregnede skov/naturtilstand. Fejlrettelsen betyder dog, at Natura2000 planens beskrivelse af naturtypernes tilstand, og søjlerne i planernes figur 4 kan være ukorrekte. Den rettede tekst og figur 4 til plan for Natura 2000-område nr 9 Strandengene på Læsø og haver syd herfor:

”Ny figur 4

Figur 4. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Af figur 4 fremgår det, at tre fjerdedele af arealet med lysåbne naturtyper har gunstig naturtilstand, mens næsten hele arealet med skovnatur har gunstig skovtilstand.

I det følgende nævnes eksempler på de underliggende data for tilstandsvurderinger i figur 4.

Artstilstanden for strandengene er god eller høj på næsten samtlige arealer, mens strukturtilstanden kun er god eller høj på godt halvdelen af arealerne. Dette skyldes primært afvanding, nyligt græsningsophør og opvækst af rynket rose.

For våd hede er artstilstanden høj eller god på alle arealer, mens strukturtilstanden er god på 3/4 og ugunstig på 1/4 af arealerne. Alle arealerne opnår på trods af dette god naturtilstand og afspejler derfor ikke, at der på nogle arealer er problemer med tilgroning”

Bilag 2 - Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

1110 Sandbanker med lavvandet
vedvarende dække af havvand

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Invasive arter	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Virkemidler mod truslen søges udviklet i samarbejde med Europa-Kommissionen og evt. andre EU-lande for at afklare evt. indsats i efterfølgende planperiode

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Invasive arter	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen
Olieforurening	Beskyttelse mod forstyrrelser	☐	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1150 * Kystlaguner og strandsøer

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Virkemidler mod truslen søges udviklet i samarbejde med Europa-Kommissionen og evt. andre EU-lande for at afklare evt. indsats i efterfølgende planperiode
Invasive arter	Ingen indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1170 Rev

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Begrænsning af fiskeri
Invasive arter	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Ingen indsats i 1. planperiode
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1180 Boblerev

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Opankring	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☒	☐	Begrænsning af opankring
Invasive arter	Ingen Indsats i 1. planperiode	☒	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Tiltag via vandplanlægningen
Fiskeri med slæbende redskaber ved bunden (bundtrawl)	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Begrænsning af fiskeri
Fiskeri med stående redskaber	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Begrænsning af fiskeri

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

1330 Strandenge

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Afskæring af dræn og grøfter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

1364 Gråsåel

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

1365 Spættet sæl

Bevaringsprognose:

Vurderet Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

2110 Forstrand og begyndende klitdannelser

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

2120 Hvide klitter og vandremiler

Bevaringsprognose:

Vurderet Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

2170 Kystklitter med gråris

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter

Ugunstig

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

2190 Fugtige klitlavninger

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Bekæmpelse af invasive arter
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Rydning af vedplanter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Høslet
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3160 Brunvandede søer og vandhuller

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

3260 Vandløb med vandplanter

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyg

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Etablering på §3-arealer
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Hedepleje
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☐	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Invasive arter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Næringsbelastning fra dyrkede arealer	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Etablering på §3-arealer
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Rydning af vedplanter
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Arealreduktion/ fragmentering	Udvidelse af naturarealet	☐	☒	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Hedepleje

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen Indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☒	Gældende lovgivning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

Bevaringsprognose:

Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Høslet

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv

Bevaringsprognose:

Ugunstig

Langsigtet mål:

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Gældende lovgivning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

7230 Riggær

Bevaringsprognose:

Gunstig

Langsigtet mål:

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Høslet
Tilgroning med vedplanter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Rydning af vedplanter

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

Bevaringsprognose:

Ukendt

Langsigtet mål:

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Habitatområde: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

Ugunstig

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Utilstrækkelig beskyttelse	Beskyttelse af utilstrækkeligt beskyttede arealer	☐	☐	☒	☐	Mulige virkemidler til truslen: Skovnaturtypebevarende drift/pleje
Atmosfærisk N-deposition	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Gældende lovgivning

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Mørkbuget knortegås

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Næringsstofbelastning	Reduktion af næringstilførsel	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Tiltag via vandplanlægningen
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Ederfugl

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Sortand

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Fløjsand

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje			
		1	2	3	4

Næringsstofbelastning

Reduktion af næringstilførsel

Mulige virkemidler til truslen:

Tiltag via vandplanlægningen

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Trane

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ingen kendte trusler	Ingen indsats i 1. planperiode	☐	☐	☐	☐	Ingen indsats i 1. planperiode

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Klyde

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Regulering af adgang
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Afgræsning

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Lille kobbersnepe

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Regulering af adgang

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Tinksmed

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Prædation	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter Naturforvaltning

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Almindelig ryle

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Ikke afpasset naturpleje	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Ekstensivering af græsning
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Regulering af adgang
Grøftning og dræning	Forbedring af hydrologi	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afskæring af dræn og grøfter

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Havterne

Vurderet Gunstig

Bevaring af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Afgræsning
Prædation	Naturpleje	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter Naturforvaltning
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☐	Mulige virkemidler til truslen: Regulering af adgang

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Dværgterne

Vurderet Ugunstig

Genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Hedepleje
Prædation	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Bekæmpelse af invasive arter Naturforvaltning
Forstyrrelser	Beskyttelse mod forstyrrelser	☒	☐	☐	☒	Mulige virkemidler til truslen: Regulering af adgang

Natura 2000-område: 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fugleområde: 10 Læsø, sydlige del

Udpegningsgrundlag:

Bevaringsprognose:

Langsigtet mål:

Splitterne

Ukendt

Bevaring eller genopretning af gunstig status

Trussel:	Indsats:	Sigtelinje				Mulige virkemidler til truslen:
		1	2	3	4	
Tilgroning med græs og høje urter	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Afgræsning
Prædation	Naturpleje	☒	☐	☐	☒	Bekæmpelse af invasive arter Naturforvaltning

Høringsnotat for Natura 2000-plan

NOTAT

vedrørende høringssvar til Natura 2000-plan 2010-2015 inkl miljørapport (SMV)

*Forslag til Natura 2000-plan nr. 9
Habitatområde H9
Fuglebeskyttelsesområde F10*

Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udkast til Natura 2000-plan blev annonceret i ekstern høring den 4. oktober 2010. Høringsfristen udløb den 6. april 2011.

Høringsmateriale, høringssvar og høringnotater kan ses på

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/

Og

<http://websag.mim.dk/HoeringVandOgNatur2010/WebSider/visalle.aspx>

Forslag til Natura 2000-plan er annonceret offentligt og desuden sendt i høring hos relevante myndigheder (jf. miljømålsloven § 43 og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplaner § 5).

Naturstyrelsen har modtaget i alt 1650 høringssvar vedrørende de enkelte Natura 2000-planer, og dertil omkring 300 mere generelle høringssvar vedrørende vand- og naturplanlægningen. De generelle høringssvar er sammenfattet i et samlet notat, der kan ses på www.nst.dk

Til Natura 2000-plan nr. 9 er der modtaget i alt 27 høringssvar, heraf 12 enslydende (se evt. sidst i dette notat for en oversigt).

Svarene har især berørt følgende punkter:

1. *Datagrundlag – fugle*
2. *Datagrundlag – naturtyper*
3. *Forstyrrelser*
4. *Indsatsprogram generelt*
5. *Invasive arter/problemarter*
6. *Modstridende naturinteresser*
7. *Målsætning*
8. *Trusler*
9. *Ønsker til handleplan*

Yderligere har høringssvarene berørt følgende emner, hvortil der henvises til det generelle høringnotat (kan findes via ovenstående link):

10. Andre naturbeskyttelsesinteresser
11. Datagrundlag
12. Forstyrrelser
13. Indsatsprogram
14. Kvælstof
15. Lovgrundlag
16. Overvågning
17. Synergi med vandplaner
18. Tilstandsvurdering og bevaringsstatus
19. Trusler – negative påvirkninger
20. Udpegningsgrundlag og afgrænsning
21. Virkemidler herunder tilskudsordninger
22. Økonomi

I det følgende sammenfattes de væsentligste synspunkter til de ovenfor nævnte punkter 1-9. Naturstyrelsens kommentarer hertil er anført i kursiv.

Det skal bemærkes, at høringssvarene kun er gengivet i hovedtræk. Ønskes detaljerede oplysninger om svarenes indhold, henvises der til de fremsendte høringssvar.

Bemærkninger til planforslaget

1. Datagrundlag – fugle

DOF mener at målsætningen for flere af fuglearterne på udpegningsgrundlaget er for lav, og bidrager desuden med totaloptællings fra strandenge, øer og småholme for en række andre fuglearter.

Naturstyrelsen kan på nuværende tidspunkt ikke justere målsætningen efter de af DOF indmeldte data. Begrundelsen herfor fremgår af det generelle høringsnotat under datagrundlag (se link ovenfor). En del af de oplyste fugletal omhandler arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. DOFs henvendelse er derfor også omfattet af det generelle høringssvar under punktet "Andre naturbeskyttelsesinteresser". Høringssvaret giver ikke anledning til ændring af planens områdebeskrivelse eller målsætning.

2. Datagrundlag – naturtyper

Læsø Kommune påpeger at det er et problem at planen bygger på en kortlægning af naturtyperne, der stammer tilbage fra 2004 og 2005, idet tilgroningen er blevet forværret siden da. Kommunen har desuden viden om arealer med habitatnatur på Rønnerne, der ikke er kortlagt. Der er desuden modstrid mellem den nye kortlægning, kommunen har foretaget, og den tidligere kortlægning mht. de store mosaik forekomster på Rønnerne.

Naturstyrelsen er i gang med gen-kortlægning af lysåbne naturtyper i habitatområderne. Kritikken og forslagene vil blive brugt i det videre arbejde med kortlægningen. Se desuden det generelle høringsnotat under punktet datagrundlag (se ovenstående link).

3. Forstyrrelser

Læsø strandjagtforening mener ikke forstyrrelse fra jagt er et problem i området, da den foregår uden for fuglenes ynglesæson. Læsø Kiteklub mener ikke at deres sport forstyrrer fuglelivet da det primært forgår udenfor ynglesæsonen og i andre vindretninger end dem der foretrækkes af trækfugle. På land foregår færdsel af logistiske hensyn ud fra eksisterende P-pladser. Læsø Kommune mener heller ikke at kitesurfing og den færdsel der i dag foregår på Rønnerne er en trussel i forhold til målsætningen for området. Danmarks Jægerforbund, Allan Jensen, Erik Sørensen m. fl. efterlyser en klar definition på begrebet forstyrrelser.

Med hensyn til jagt som forstyrrelse henvises til det generelle høringsnotat (se ovenstående link) under punktet forstyrrelser. Med hensyn til forstyrrelser som eksempelvis kitesurfing og færdsel i øvrigt er det Naturstyrelsen, som vildtforvaltningsmyndighed, der undersøger og vurderer, hvor og i hvilket omfang, der er behov for en konkret indsats i forhold til forstyrrelser, jf. indsatsprogrammets sigtelinje 1.5. Se desuden det generelle høringsnotat under punktet forstyrrelser, hvor en nærmere definition af begrebet forstyrrelse omtales. Høringsvarene giver ikke anledning til ændringer i planens trusselsafsnit.

4. Indsatsprogram generelt

- Læsø Landbrug kan ikke acceptere etablering af §3 arealer som virkemiddel.
- WWF gør opmærksom på at konkrete trusler ikke er fulgt op med konkrete indsatser, eksempler er invasive arter som rynket rose og forstyrrelse som resultat af menneskelig færdsel.
- Danmarks Jægerforbund, Læsø Landbrug, Allan Jensen, Erik Sørensen m. fl. mener at det vil være u hensigtsmæssigt at stoppe oprensning af vandløb for at beskytte naturtypen vandløb med vandplanter, da dette vil oversvømme og dermed true andre områder.
- Læsø Kommune påpeger at betinget udbinding kan blive et problem, hvis det drejer sig om størstedelen af Natura 2000-arealet.
- DN foreslår at retningslinjerne medtager forslag til konkrete tiltag for en række plante og dyrearter, der i basisanalysen blev nævnt som truede. DN efterlyser særskilte virkemidler og indsatser for naturtyperne grå/grøn klit, klithede og klitlavninger samt strandeng og de dertilhørende arter.
- *Naturplanen omtaler ikke etablering af §3-arealer som et virkemiddel. Muligvis har man i den indsendte høringssvar tænkt på teksten i bilag 2, hvor der under mulige virkemidler står "etablering på §3-arealer", dvs. der peges på muligheden for at udvide den pågældende naturtype på et areal, der i forvejen er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3. Se desuden det generelle høringsnotat under indsatsprogram.*
- *I forhold til indsats mod rynket rose og andre invasive arter er indsatsen beskrevet i sigtelinje 1.6, mens indsats i forhold til forstyrrelser er indeholdt i sigtelinje 1.5. Se desuden det generelle høringsnotat under indsatsprogram.*
- *Vedrørende stop for oprensning af vandløb henvises til vandplanen, idet indsats i vandløb varetages af vandplanlægningen.*
- *I forhold til tidlig udbinding af heste og kreaturer præciserer planen at dette kan forstyrre alm ryle, på redepladserne, ikke hele Natura 2000 området. Den detaljerede planlægning af plejen i området falder ind under handleplanmyndighedens råderum.*
- *I forhold til indsatser for specifikke arter, er det kun arter der udgør en del af udpegningsgrundlaget for området, der omtales i indsatsprogrammet. De arter DN nævner*

vurderes at blive beskyttet som led i beskyttelsen af naturtyperne. Se endvidere det generelle høringsnotat under "Andre naturbeskyttelsesinteresser".

Høringssvarene giver ikke anledning til ændring af planens indsatsprogram.

5. Invasive arter/problemarter

Læsø Kommune beskriver, hvordan problemarten vadegræs er en massiv trussel mange steder i Natura 2000-området, som det er meget vanskeligt at gøre noget ved lokalt, da frøspredning overvejende sker af søvejen.

At vadegræs og andre problemarter skal bekæmpes er indeholdt i retningslinje 1.3 og 1.4. Se det generelle høringsnotat under indsatsprogram, punkt 2 "Kommentarer til konkrete tiltag eller dele af indsatsprogram" (se link ovenfor).

6. Modstridende naturinteresser

Læsø Kommune påpeger at græsning vil kunne ændre naturtyperne tør og våd hede (4010 og 4030) til tidvis våd eng og surt overdrev (6410 og 6230).

Planen beskriver ikke en konflikt mellem naturtyperne 4010 og 4030 på den ene side og 6410 og 6230 på den anden. At den ene naturtype ikke prioriteres over den anden indebærer, at den ene type ikke må udvides på bekostning af den anden inden for Natura 2000-området. Det vil være op til handleplansmyndigheden at tage stilling til, hvilken plejeindsats der er nødvendig for at dette kan lade sig gøre.

Høringssvaret giver ikke anledning til ændring af planens afsnit om modstridende interesser.

7. Målsætning

Læsø Kommune finder, at der enkelte steder er uoverensstemmelse mellem fredningsbestemmelserne og målsætningen for områderne, og spørger til om naturplanen vægter tungere end fredningerne.

Vedrørende den juridiske vægning af naturplanerne i forhold til fredninger henvises til det generelle høringsnotat under lovgivning (se ovenstående link). Fredningen af Rønnerne hindrer ikke i juridisk forstand handleplanmyndigheden i at indgå aftaler om rydning af eksisterende bevoksning.

8. Trusler

- Læsø Bådelaug og Læsø Fritidsfiskerforening forklarer at fiskeri med slæbende redskaber ikke foregår i området og derfor ikke kan anføres som en trussel. Tilsvarende mener foreningen heller ikke at fiskeri med faststående redskaber kan udgøre en trussel, da omfanget er meget begrænset i forhold til habitatområdets størrelse. Danmarks Fiskeriforening mener heller ikke at det er dokumenteret at fiskeri med slæbende redskaber er en trussel for de marine naturtyper i N9. Friluftsrådet, Danmarks Jægerforbund, Allan Jensen, Erik Sørensen m. fl. mener heller ikke at fiskeri udgør en trussel i området. WWF opfordrer til at man får præciseret fiskeriets omfang ved henvendelse til Fiskeridirektoratet.

- Greenpeace opfordrer ligeledes til at fiskeriet i området kortlægges med hjælp fra Fiskeridirektoratet, da der foreligger nogen viden om omfanget af fiskeriet i området.
- Friluftsrådet, Danmarks Jægerforbund, Allan Jensen, Erik Sørensen m. fl. mener ikke at jagt er en trussel mod fuglearterne i området, da den sker uden for yngletiden og er ret begrænset i forhold til områdernes størrelse.
 - DOF giver en detaljeret beskrivelse af en række trusler for området, hvad angår prædation, færdsel, jagt, etablering af havvindmølleparker og olietransport og omladning.
 - *Det er Fødevarerministeriet, der skal sikre en regulering eller begrænsning af fiskeriet i de Natura 2000-områder, hvor fiskeriet kan have en ødelæggende virkning på de beskyttede naturtyper og arter. I den endelige plans bilag 5 vil fremgå en registrering af fiskeriaktiviteter i redskabsinddelte kort ifølge VMS fra 2009 for alle fartøjer over 15 meter. Ændringen er foretaget på baggrund af oplysninger fra NaturErhvervstyrelsen.*
 - *Angående hørings svar vedr. jagt henvises til det generelle høringsnotat under punktet forstyrrelser.*
 - *Vedrørende de af DOF beskrevne trusler er det Naturstyrelsens opfattelse at de på nær havvindmølleparker allerede er indeholdt i den eksisterende plantekst. Vedrørende etablering af havvindmølleparker er truslen på nuværende tidspunkt af potentiel karakter, da der endnu ikke er vedtaget konkrete projekter i området. Sådanne projekter vil i givet fald skulle vedtages og konsekvensvurderes jf. gældende lovgivning.*

Hørings svarene giver ikke anledning til ændring af planens trusselsafsnit.

9. Ønsker til handleplan

Rønnergården og Krogbækgård ridecentre påpeger at ridning ikke er en trussel mod fuglelivet på strandene når det foregår med guide som det er tilfældet nu. De henstiller derfor til at den kommercielle ridning i området ikke underlægges yderligere restriktioner.

DN kommer med en række konkrete forslag til virkemidler: kreaturafgræsning, lukning af dræn, tilførsel af næringsfattigt vand til vandlidende naturtyper etc. Læsø Strandjagtforening vil gerne bidrage i forbindelse med naturplejeprojekter og har derfor allerede givet tilsavn om samarbejde i forbindelse med et LIFE-projekt. Læsø Landbrug foreslår bl.a. at der etableres et græsningslaug omfattende alle øens Natura 2000 arealer i det evt. kommende LIFE-projekt. Danmarks Jægerforbund, Allan Jensen, Erik Sørensen m. fl. tilbyder mod dækning af økonomiske udgifter at deltage i en forstærket reguleringsindsats af prædatorer i samarbejde med Naturstyrelsen.

DN opfordrer til at der følges op på resultater af LIFE-projekt, hvor rydning og græsning skabte bedre forhold for vadefugle. Tilsvarende foreslås at MVJ indgæet i 1997 indarbejdes i handleplanerne.. Yderligere kommer foreningen med en række konkrete eksempler på virkemidler der kan tages i anvendelse i forhold til forskellige naturtyper, samt bidrager med erfaringer bl.a. i forbindelse med standsning af tilgroning.

DOF kommer med en række forslag til indsats i forhold til græsning, regulering af prædatorer, færdsel mm.

De foreslåede tiltag er for konkrete til Natura 2000-planen. Der henvises endvidere til det generelle høringsnotat om virkemidler og indsatsprogram.

Justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 9

De fremkomne bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af planforslaget da de indkomne bemærkninger enten er for konkrete til at være rummet af naturplanerne, allerede er dækket af den eksisterende plantekst eller omhandler forhold der reguleres af et andet sektorministerium end Miljøministeriet

Naturstyrelsens egne justeringer af forslag til Natura 2000-plan nr. 9

På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der foretaget justeringer af teksten i områdebeskrivelsen, trusselsafsnittet, vurdering af bevaringsstatus/prognose og indsatsafsnittet, samt bilag 2. I forbindelse med disse rettelser er prognosen ændret for splitterne og trane. Retningslinje om sikring af levesteder for arter er ændret, så artsspecifikke detaljer er udeladt.

På baggrund af oplysninger fra NaturErhverv om fiskeri med større fiskefartøjer, er der foretaget justeringer til teksten i trusselsafsnit samt tilføjet bilag 5.

Hverken ændringerne som følge af de indkomne bemærkninger, eller Naturstyrelsens egne justeringer giver anledning til fornyet høring af planforslaget.

Sammenfattende redegørelse for høring over miljørapport (SMV)

Parallelt med offentlig høring af planudkast til Natura 2000-plan for område nr 9 har SMV-redegørelse for planen været i offentlig høring i henhold til bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer §8.

Natura 2000-planens formål er at sikre eller genoprette bevaringsstatus for de arter og naturtyper, der har dannet grundlag for udpegning af Natura 2000-område nr 9. SMV-rapporten viste ikke modstrid med andre miljöhensyn, og der er i den offentlige høring ikke modtaget kommentarer til rapporten.

Den offentlige høring har ikke givet anledning til ændring af Natura 2000-planen. På baggrund af dialog i høringsperioden, og Naturstyrelsens egne overvejelser, er der imidlertid foretaget justeringer af teksten i områdebeskrivelsen, trusselsafsnittet, vurdering af bevaringsstatus/prognose og indsatsafsnittet, samt bilag 2. I forbindelse med disse rettelser er prognosen ændret for splitterne og trane. På baggrund af oplysninger fra NaturErhverv om fiskeri med større fiskefartøjer, er der foretaget justeringer til teksten i trusselsafsnit samt tilføjet bilag 5.

Naturstyrelsens egne justeringer giver ikke anledning til fornyet høring af planforslaget.

Naturstyrelsen vil overvåge effekten af Natura 2000-planen gennem det nationale overvågningsprogram NOVANA,

http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/National_naturbeskyttelse/Overvaagning_af_vand_og_natur/, som følger udviklingen i naturtilstanden og arealudbredelse af de naturtyper og arter, som planlægningen omfatter. Desuden vil Naturstyrelsen i samarbejde med NaturErhvervstyrelsen og Kommunernes Landsforening overvåge fremdriften i den forudsatte forvaltningsindsats.

Afsendere af høringsvar til Forslag til Natura 2000-plan nr. 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor:

- ID1847 – Læsø Kommune
- ID1366 – Danmarks Naturfredningsforening
- ID1740 – Læsø Fritidsfiskerforening – Mogens Simonsen
- ID2034 - DOF-Nordjylland
- ID2155 - Læsø Strandjagtforening
- ID2485 – Læsø Landbrug v. Birger Olsen
- ID2498 - Læsø Kiteklub
- ID2546 - WWF Verdensnaturfonden
- ID2684 - Friluftsrådet Vendsyssel
- ID3640 - Danmarks Fiskeriforening
- ID3782 - Danmarks Jægerrforbund
- ID4023 - Greenpeace
- ID2196 - Rønnergården og Krogbækgård ridecentre Læsø
- ID2437 - Bådelauget Læsø
- ID2495 - Allan Jensen
- ID2499 - Bjarne Jørgensen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2528 - Jan Rafn (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2538 - Kim Møller (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2558 - Tommy Simonsen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2566 - Britta og Ole Andersen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2570 - Karsten Stoklund (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2577 - Thomas Olsen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2582 - Anny Olsen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2596 - Martin Bruun Pedersen (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2600 - Martin Bruun Pedersen m. fl. (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)
- ID2626 - Erik Sørensen
- ID3196 - Stehn Strøm (identisk med høringsvar fra Allan Jensen)

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Den enkelte naturplan skal ifølge lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 om miljøvurderinger af planer og programmer have sin egen miljørapport. Rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af bilag 1 i loven.

a) Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af 1) en basisanalyse, 2) en målsætning af det enkelte område, 3) et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse. Der er udarbejdet en overordnet målsætning for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Indsatsprogrammet angiver både generelle og konkrete retningslinjer for den forvaltning, der skal implementeres i 1. planperiode (6 år og 12 år for fredskovspligtige arealer) startende fra 2010. Endelig er der en kort beskrivelse af sammenhæng til vandplanen og et oversigtsskema, der opsummerer Natura 2000-planen jf. naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Formål

Planens mål på sigt er skitseret nedenfor. Indsatsen i 1. planperiode skal sikre eksisterende naturværdier på udpegningsgrundlaget og starte en proces, der genopretter akut truet natur under hensyntagen til eventuelle modstridende naturinteresser. For området gælder følgende overordnede målsætning:

Det overordnede mål for Natura 2000-området er, at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringstilstand. Dette indbefatter, at områdets hav- og kyst- og lysåbne natur udgør et stort, sammenhængende naturområde med dynamisk kystudvikling og hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte yngle-, rastemråder og fourageringsområde for hav- og kystfugle samt havpattedyr.

Havområdet omkring Læsø opnår en god vandkvalitet. De marine områder har en artsrig undervandsvegetation, og fauna, der er med til at skabe livsbetingelserne for de internationalt vigtige forekomster af vandfugle, både i ynglesæsonen og under træk.

Kystlagune og andre søtyper sikres god naturtilstand, hvilket forudsætter en god vandkvalitet. De nationalt vigtige forekomster af boblerev, strandenge, klithede, skovklit, tør- og våd hede sikres. De truede naturtyper sikres og udvides og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Levesteder for den truede trækfugleart ederfugl og for ynglefuglene splitterne, dværgterne og alm. ryle samt for den nationalt vigtige bestand af mørkbuget knortegås sikres sammen med levesteder for sortand, fløjlsand, klyde, trane, havterne samt grå sæl og spættet sæl, der har vigtige bestande i området.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Relevante planer

Der er fredninger på Rønnerne, Bovet, Danzigmand og Læsø Vestkyst. Desuden er Bovet Bugt og Knotten udlagt som vildtreservat.

De fredede områder er omfattet af plejeplaner, og der foretages pleje i form af rydning af opvækst og vedligeholdelse af hegn. I 2008 og 2009 er der påbegyndt rydning af træopvækst i Bovet og Danzigmann af fortrinsvis birk og fyr i enkelte gamle bevoksninger.

Natura 2000-områderne vil fremgå af landsplandirektivet (de tidligere regionplaner). Disse skal indeholde retningslinjer i overensstemmelse med bekendtgørelsen om udpegnings- og administration af internationale beskyttelsesområder nr. 408 af 1. maj 2007. Det betyder, at landsplandirektivet skal indeholde retningslinjer, der i overensstemmelse med direktivforpligtelserne kan understøtte områdernes bevaringsmålsætninger. Landsplandirektivet indeholder derfor ikke udlæg af nye arealer til byzone, sommerhusområde, nye større vejanlæg, øvrige trafik og tekniske anlæg eller væsentlige udvidelser eller nye områder til råstofindvinding på land mv., mens der kan være retningslinjer, der bidrager til at sikre naturforholdene, jf. bestemmelser i bekendtgørelsens § 5.

Der vil derfor ikke med Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger og retningslinjer for den efterfølgende kommunale planlægning være modstrid mellem den og landsplandirektivet.

b) Nul - alternativ

En række naturtyper og levesteder for arter kræver vedvarende drift for at sikre og opretholde gunstig bevaringsstatus, det gælder f.eks. en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre i ugunstig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse. Planen vil sikre fortsatte levesteder for udpegningsgrundlagets fugle- og pattedyrarter.

Hvis ikke planen for 1. planperiode iværksættes, vil spredning af invasive arter og tilgroningen af de lysåbne naturtyper fortsætte og der vil ske en stadig øget fragmentering af de lysåbne naturtyper.

Fødesøgningsmuligheder for fugle og sæler vil blive vedvarende forringet, og det vil blive fortsat vanskeligere at bevare hhv. etablere bestande af ynglefuglene. Ynglende terner og trækfuglen lille kobbersneppe vil ikke sikres tilstrækkelig beskyttelse mod forstyrrelser.

Desuden skal planen sikre at skov- og lysåbne naturtyper ikke belastes med mængder af luftbåret kvælstof, der overskrider naturtypernes tålegrænser.

En uændret næringsstofbelastning og påvirkning med miljøfarlige stoffer af Nordlige Kattegat og Skagerrak vil forhindre, at de marine naturtyper og de arter som har områderne som levested, kan opnå gunstig bevaringsstatus, hvis ikke vandplanen forbedrer tilstanden.

Bevaringsprognose er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Spættet sæl da bestanden synes at være stabil
- Tidvis våde enge på grund af høj naturtilstand med stabile strukturer og veludviklet vegetation med karakteristiske arter.
- Riggær, på grund af god naturtilstand, som forventes opretholdt ved nuværende pleje
- Havterne, da bestanden synes at være stigende

Bevaringsprognose er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Strandengene på grund af unaturlig hydrologi og invasive arter
- Forklit og hvid klit på grund af invasive arter og fordi laveste tålegrænse for kvælstofdeposition er overskredet for hele arealet

- For klitnaturtyperne grå/grøn klit, klithede og klitlavning fordi laveste tålegrænse for kvælstofdeposition er overskredet for hele arealet og pga. tilgroning.
- Skovklit og skovbevokset tørvemose, da N-depositionen overskrider laveste tålegrænse for hele arealet
- Hedetyperne våd hede og tør hede samt surt overdrev, da N-depositionen overskrider laveste tålegrænse for hele arealet
- Sandbanke og vadeblade på grund af tilførsel af næringsstoffer fra oplandet og især fra tilstødende havområder
- Rev på grund af tilførsel af næringsstoffer fra oplandet og især fra tilstødende havområder, samt følger af fiskeri med bundsløbende redskaber
- Boblerev på grund af tilførsel af næringsstoffer fra oplandet og især tilstødende havområder, samt følger af fiskeri med bundsløbende redskaber og faste redskaber
- Brunvandede sø, næringsrig sø, kransnålalge-sø, søbred med småurter, lobeliesø og tørvelavning, da N-depositionen overskrider tålegrænsen på hele arealet.
- Klyde som ynglefugl pga. bestanden vurderes at være ustabil, trods fremgang
- Tinksmed som ynglefugl da bestanden er i tilbagegang
- Splitterne som ynglefugl idet bestanden er ustabil, sandsynligvis pga. tilgroning af levested og prædation fra ræv
- Dvægterne som ynglefugl da bestanden er ustabil på grund af tilgroning, forstyrrelser samt prædation fra ræv, krager og måger
- Alm. ryle som ynglefugl pga. tilsyneladende faldende bestandstal på grund af tilgroning og udtørring af levesteder samt forstyrrelser i yngleperioden
- Mørkbuget knortegås som trækfugl på grund af faldende bestand
- Ederfugl, sortand og fløjsand som trækfugle er i stor tilbagegang sandsynligvis på grund af utilstrækkeligt fødegrundlag
- alm. ryle som trækfugl er i stor tilbagegang
- klyde som trækfugl er i tilbagegang

Af de nævnte fuglearter er ederfugl, dvægterne, splitterne, tinksmed og ynglende ryle vurderet at have ugunstig bevaringsstatus på nationalt plan.

Bevaringsprognose er ukendt for:

- Stilkege-krat er ikke fundet i forbindelse med skovkortlægning
- Kystlagune, enårig strandengsvegetation og grårisklit på grund af manglende viden
- Vandløb mangelfuld viden
- Enekrat ikke fundet ved kortlægning
- Gråsæl pga. sparsomt datagrundlag
- Trane pga. mangelfuldt datagrundlag - arten er under indvandring
- lille kobbersnepe mangelfuld viden

c) Miljøforhold i områder der kan blive berørt

Arealet med tør hede udvides i størrelsesordenen 20-35 ha og arealet med våde hede udvides i størrelsesordenen 5-15 ha. Det samlede areal for surt overdrev, tidvis våd eng, rigkær sikres eller er i fremgang.

For den truede art ederfugl sikres det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne er stabile eller i fremgang, således at der er grundlag for rastende/fouragerende bestande på mindst 80.000 individer.

For de truede ynglefuglearter splitterne dvægterne og almindelig ryle sikres det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne er stabile eller i fremgang. Der sikres et passende antal delområder med tilstrækkeligt egnede yngle- og fourageringssteder, så de kan danne grundlag for en bestand af dvægterne samt mindst 300 ynglepar af splitterne og 20 ynglepar af almindelig ryle.

En øgning af arealet med våd og tør hede kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og skovklit, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne heder. Hvor der er tale om ung skovklit og ung skovbevokset tørvemose, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur, prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer med hedenaturtyperne. Gamle og veludviklede forekomster af skovklit og skovbevoksede tørvemoser bevares dog som hovedregel.

Planens gennemførelse vil ikke få negative konsekvenser for nogle af de øvrige naturtyper, der udgør områdets udpegningsgrundlag.

Udover de ovenfor nævnte fugle-arter indeholder området også bilag II arterne gråsæl og spættet sæl, bilag I fuglene klyde, hjejle og havterne og ansvarsarten mørkbuget knortegås. Natura 2000-planens gennemførelse vurderes ikke at få negative konsekvenser for disse arter

d) Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er systematisk beskrevet i planen. Planens mål er, at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser. Derudover skal følgende fremhæves:

e) Internationale miljøbeskyttelsesmål

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven. Planen vil sikre, at areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i statens retningslinjer for 1. planperiode. For Strandenge på Læsø og havet syd herfor gælder:

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition på områdets habitatnaturtyper forventes at ske gennem en kommende ændring af husdyrgodkendelsesloven jf. regeringsudspillet Grøn Vækst, april 2009. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb, dyrkede marker, overfladevand, spildevand og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i arealer med strandeng. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet og miljøvenlig vandløbspleje. Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigheden primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Der sikres velegnede levesteder for:
Gråsæl og spættet sæl – sikre tilstrækkelige føderessourcer og uforstyrrede opholdssteder til reproduktion, pelsfældning og hvile
Mørkbuget knortegås – sikre tilstrækkeligt fødegrundlag
Ederfugl - sikre tilstrækkeligt fødegrundlag (især blåmuslinger)
Sortand og fløjlsand – sikre tilstrækkeligt fødegrundlag (især muslinger)
Lille kobbersneppe - sikre højvandsrasteplasser og uforstyrrede fourageringsområder*

*Trane – sikre egnede mose- og skovmoseområder med redeplaceringmuligheder
Klyde og alm. ryle - sikre muligheder for redeplacering i sikkerhed for rovpattedyr og gode fourageringsmuligheder*

Tinksmed – sikre forekomst af vandhuller og sumpede lavninger med lysåben, lav vegetation med muligheder for byttedyr samt passende muligheder for redeplacering

Havterne, dværgterne og splitterne – sikre egnede muligheder for etablering af koloni i form af små øer og holme med lav vegetation fri for rovpattedyr samt gode fourageringsmuligheder

- 1.5 *Der sikres levesteder med individuel hensynstagen til den enkelte arts sårbarhed overfor forstyrrelser, gældende for alm. ryle samt havterne og dværgterne. Der sikres uforstyrrede fouragerings- og rasteområder for klyde, alm. ryle. Skov- og Naturstyrelsen undersøger og vurderer, hvor og i hvilket omfang, der er behov for konkret indsats.*
- 1.6 *Invasive arter som rynket rose og ikke-hjemmehørende nåletræer bekæmpes og deres spredning forebygges efter bedst kendte metode.*
- 1.7 *For de marine naturtyper sikres, at projekter og aktiviteter ikke skader lokaliteten.*

I henhold til vandplanen:

De kommende vandplaner bidrager til at løfte indsatsen med hensyn til forbedret vandkvalitet, herunder reduktioner i tilførslen af næringsstoffer og håndteringen af miljøfremmede stoffer i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Vandplanerne vil derudover bidrage til at sikre kontinuitet i vandløb. En nærmere beskrivelse af konkrete sammenhænge og synergier med den vandplan, der omfatter dette Natura 2000-område, afventer færdiggørelsen af vandplanforslaget.

f) Planens indvirkning på miljøet

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovens bilag 1f, i de tilfælde hvor de vurderes at være af væsentlig betydning.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Biologisk mangfoldighed	X		Er redegjort for i planen.
Befolkningen	X		De rekreative oplevelser i tilknytning til området sikres eller forbedres via forbedret naturgrundlag.
Menneskers sundhed		X	
Fauna og flora	X		Er redegjort for i planen.
Jordbund		X	
Vand	X		Er redegjort for i planen – se i øvrigt vandplan Nordlige Kattegat og Skagerak
Luft		X	
Klimatiske faktorer		X	
Materielle goder		X	
Landskab	X		Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Fragmentering af landskabet imødegås.

Kulturarv, herunder kirker		X	
Arkitektonisk arv		X	
Arkæologisk arv		X	

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

g) Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen statens retningslinjer.

Følgende konkrete tiltag er planlagt.

Sigtelinie 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter

- 2.1 *Forekomster af tør hede og våd hede sikres eller udvides, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*

Sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*
- 3.3 *Der sikres beskyttelse mod ødelæggelse af rev og boblerev*

Sigtelinie 4. Særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare

- 4.1 *Arealet med tør hede søges udvidet i størrelsesordenen 20 - 35 ha og arealet med våd hede søges udvidet i størrelsesordenen 5- 15 ha.*
- 4.2 *Det samlede areal for surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær sikres eller er i fremgang.*
- 4.3 *For den truede art ederfugl sikres det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne er stabile eller i fremgang, således at der er grundlag for rastende/fouragerende bestande på mindst 80.000 individer*
- 4.4 *For de truede ynglefuglearter splitterne dværgterne og almindelig ryle sikres det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne er stabile eller i fremgang. Der sikres et passende antal delområder med tilstrækkeligt egnede yngle- og fourageringssteder, så de kan danne grundlag for en bestand af dværgterne samt mindst 300 ynglepar af splitterne og 20 ynglepar af almindelig ryle.*

Der udarbejdes handleplaner og vælges virkemidler af kommunerne og Skov- og Naturstyrelsen m.fl. indenfor rammerne af indsatsprogrammet.

h) Grundlag for prioriteringer og valg

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. For området er der foretaget følgende valg:

Våd og tør hede har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU blev naturtypernes bevaringsstatus vurderet at være ugunstig. Der vil

derfor i første planperiode blive gjort en særlig indsats for at sikre og øge arealerne af disse naturtyper.

En øgning af arealet med våd og tør hede kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og skovklit, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne heder. Hvor der er tale om ung skovklit og ung skovbevokset tørvemose, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåben natur, prioriteres hensynet til at genskabe større sammenhængende arealer med hedenaturtyperne. Gamle og veludviklede forekomster af skovklit og skovbevoksede tørvemoser bevares dog som hovedregel.

Rydning af skovklit og skovbevoksede tørvemoser i forbindelse med genskabelse af våd- og tør hede kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

i) Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA og DEVANO overvågningsprogrammer. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen – udarbejdet i forbindelse med naturplanen - udgør det nuværende vidensgrundlag for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med naturplanlægningen. Analysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

j) Ikke teknisk resume

I medfør af lov nr. 1398 af 22. oktober 2007 er der foretaget en miljøvurdering. Planen vil sikre eller forbedre tilstand og bevaringsprognose for områdets udpegningsgrundlag og den biologiske mangfoldighed generelt samt et sammenhængende og varieret landskab.

Hvis ikke planen iværksættes vil områdets lysåbne naturtyper fortsat påvirkes af for høj næringsstofbelastning. Tilgroning med bl.a. invasive arter kan tiltage og u hensigtsmæssig hydrologi for naturtyper i området kan fortsat finde sted.

En gennemførelse af Natura 2000-planen sikrer og forbedrer den biologiske mangfoldighed og øger de landskabelige værdier og forbedrer dermed de rekreative oplevelser og bidrager til at naturtyperne fungerer som levested for en række arter.

Det overordnede mål, at få god vandkvalitet og en artsrig undervandsflora- og fauna, og at de marine områder bliver et godt levested både for internationalt vigtige forekomster af ynglefugle, samt for gråsæl og spættet sæl. De omgivende og lysåbne naturtyper sikres en god-høj naturtilstand og områdets rigkær, tidvis våd eng samt tør- og våd hede prioriteres.

Udover bilag II arterne gråsæl og spættet sæl indeholder området bilag I fuglene klyde, hjejle og havterne og ansvarsarten mørkbuget knortegås.

Desuden er bilag I-arten brushane fundet ynglende og ansvarsarterne eng-ensian og fin bunke registreret i området, mens der ikke er kendskab til bilag IV-arter.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes ikke at få negative konsekvenser for ovennævnte arter. Natura 2000-planens gennemførelse vurderes ikke at ville få negative konsekvenser for bilag IV-arten spidssnudet frø, der er registreret i nærheden, såfremt den findes i området.

Tillæg om ny viden til Natura 2000-basisanalyse for Strandenge på Læsø og havet syd herfor (Natura 2000-område nr. 9).

Tillægget gælder både for basisanalyser for lysåbne naturtyper og arter samt for skovbasisanalyser.

Natura 2000-planerne bygger på den eksisterende viden om naturforholdene. Denne viden er områdevis blevet opgjort i basisanalyserne for hhv. Natura 2000-skovplanlægning, Natura 2000-havplanlægning samt Natura 2000-planlægning for øvrige arealer. Basisanalyserne, der udgør en del af den færdige plan for Natura 2000-området, blev offentliggjort i 2007 og kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside \(www.blst.dk/Natura2000plan/\)](http://www.blst.dk/Natura2000plan/).

Dette tillæg opsummerer den viden, der – ud over basisanalysens – supplerende indgår som grundlag for Natura 2000-planen. Tillægget er opbygget med et indhold og en struktur, der svarer til basisanalysens opbygning.

For nogle områder er der på baggrund af basisanalysen eller overvågningsdata mv. foretaget ændringer i udpegningsgrundlaget. Det gældende udpegningsgrundlag kan ses i figur 2 i naturplanen. I det tilfælde at nye arter er tilføjet udpegningsgrundlaget er vurderinger af deres levestedsareal opgjort i dette bilag.

Siden basisanalyserne er der i nogle områder foretaget kortlægning af yderligere naturtyper, skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer og/eller en genkortlægning af i første omgang oversigtligt kortlagte arealer. De ny- eller genkortlagte arealer har bidraget med ny viden af betydning for Natura 2000-planerne.

Der er foretaget nye overslagsberegninger af den luftbårne kvælstofdeposition til de kortlagte naturtyper. Beregningerne omfatter nu alle kortlagte arealer af både lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

I nogle områder er der endvidere sket væsentlige ændringer i driften, igangsat naturgenopretningsprojekter el.lign. siden færdiggørelsen af basisanalyserne.

1. BESKRIVELSE AF OMRÅDET

Natura 2000-områdets afgrænsning er udvidet i forbindelse med udvidelsen af habitatområde Strandenge på Læsø og havet syd herfor (H9). Kort over udvidelsen og de nye areal tal fremgår af henholdsvis figur 1 og tabel 1.

Områdets overordnede naturindhold er uændret.

Figur 1. Kort over udvidelsen af habitatområde Strandenge op Læsø og havet syd herfor (H9).

Nr.	Navn	Areal
H9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	67.293 ha
F10	Læsø, sydlig del	102.714 ha
R10	Læsø	66.238 ha
	Samlet areal i Natura 2000-området	103.933 ha

Tabel 1. Oversigt over arealstørrelserne af Natura 2000-, habitat- og fuglebeskyttelsesområder efter udvidelsen af habitatområde H9. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom Natura 2000-områdets samlede areal er oplyst. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede areal af Natura 2000 området ikke til summen af de tre udpegninger.

2. TILFØJELSER TIL UDPEGNINGSGRUNDLAGET

I basisanalysens afsnit 2 er omtalt væsentlige nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der ikke var en del af områdets oprindelige udpegningsgrundlag. Der er desuden fremkommet yderligere oplysninger om naturtyper og arter i forbindelse med overvågning og kortlægning udført 2006-2008. Disse arter og naturtyper er vurderet i forbindelse med en revision af udpegningsgrundlaget. Det aktuelle udpegningsgrundlag fremgår af figur 2 i naturplanen – og af [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#).

Følgende naturtyper: skovklit (2180), søbred med småarter (3130), kransnålalge-sø (3140), næringsrig sø (3150), brunvandet sø (3160), vandløb (3260), rigkær (7230) og skovbevokset tørvemose (91D0) er tilføjet det oprindelige udpegningsgrundlag.

3. NYE DATA OM NATURTYPER OG ARTER

Første runde af kortlægningen af EF-habitatområdernes naturtyper blev foretaget i perioden 2004-2005. I første omgang blev kun 18 lysåbne naturtyper samt skovnaturtyper på fredskovspligtige arealer kortlagt. I løbet af 2007 og 2008 er der foretaget kortlægning af flere lysåbne naturtyper, og der er kortlagt skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer. Endelig er der foretaget genkortlægning af områder, som kun blev kortlagt oversigtligt/stikprøvevist i første runde.

Nye data om areal og antal forekomster af naturtyper og arter i dette Natura 2000-område fremgår af nedenstående tabel 2. Ud over de nævnte naturtyper er der i habitatområdet kortlagt et mindre udvalg af områdets vandhuller.

Data om ny-/genkortlagte naturtyper er medtaget såfremt der er tale om nykonstaterede naturtyper eller væsentlige ændringer i forhold til oplysningerne i basisanalysens afsnit 2.

Nr.	Naturtype	Regi- streret areal (ha)	Antal fore- komster	Kilde
Terrestriske naturtyper				
3140	Kransnålalge-sø	0,19	1	3
3160	Brunvandet sø	0,33	3	3
Skovnaturtyper				
2180	Skovklit	101	13	3
91D0	*Skovbevokset tørvemose	149	20	3
91E0	*Elle- og askeskov	6,6	3	3

*Tabel 2. Opdaterede data om nye eller genkortlagte naturtyper i habitatområde nr. 9. Data stammer fra 1) NOVANA-overvågningsprogrammet (2004-2008) samt Nordjyllands Amts overvågning i perioden 1988-2006. 2) Naturtypekortlægning 2004-05 (NOVANA/DEVANO). 3) Genkortlægning, supplerende kortlægning 2007-08 (DEVANO). Kortlægningsdata for naturtyperne (ekskl. vandnaturtyper) kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). *Prioriteret naturtype.*

4. SUPPLERENDE TRUSSELSVURDERING

I basisanalysen blev der præsenteret en trusselvurdering og tilstandsdata for de forskellige naturtyper og arter. Hvad angår de ny- og genkortlagte naturtyper vurderes disse forhold at være afspejlet i henholdsvis struktur- og artstilstand, som kan ses på [By- og Landskabsstyrelsens hjemmeside](#). Struktur- og artstilstand udgør tilsammen naturtilstanden, som fremgår af figur 4 i naturplanen. De registrerede data (strukturparametre og artslistor) for de enkelte forekomster kan endvidere ses i den fællesoffentlige naturdatabase på www.naturdata.dk.

Ud over basisanalysens opgørelse af trusler mod områdets naturindhold er der nedenstående tilføjelser og ændringer.

4.1 Belastning af naturområder med luftbåret kvælstof

I tabel 3 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_y og NO_x for 2006 (DMU).

Kommune	NH_y (kg N/ha)	NO_x (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)	Heraf stammende fra danske kilder (%)
Læsø	4	8	12	16 %
Lands gennemsnit	8	9	17	33 %

Tabel 3. Baggrundsbelastningen (i kg N/ha/år) i de kommuner, som Natura 2000-området ligger inden for. Kvælstofdepositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NH_y (ammoniak og ammonium, primært fra husdyrproduktion), NO_x (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat (fra transport, energiproduktion og industri) og total N (samlet tør- og våddeposition). DMU, 2006.

Det gennemsnitlige kvælstofnedfald i den kommune, hvori Natura 2000-området ligger, er 12 kg N/ha/år, hvilket er lavere end landsgennemsnittet. Belastningen med ammoniak og ammonium (NH_y) er ca. 50 % mindre end landsgennemsnittet, hvilket tyder på, at det lokale og regionale husdyrhold har en relativt lille indflydelse på kvælstofnedfaldets størrelse. Nedfaldet af NO_x 'er – der overvejende stammer fra transport, energiproduktion og industri – er lidt lavere end landsgennemsnittet.

Overslagsberegning af den lokale kvælstofbelastning

Da husdyrbrug ikke ligger jævnt fordelt i landskabet, vil kvælstofbelastningen af et naturområde variere alt efter om der ligger husdyrbrug tæt på naturområdet, eller der slet ikke er husdyrbrug i nærområdet. Hertil kommer, at afsætningen af kvælstof på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er f.eks. stor forskel på, hvor meget der afsættes på en skov (med stor ruhed og dermed med stor afsætnings-overflade) og på en lysåben eng (med lavere ruhed og mindre afsætnings-overflade). Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for Natura 2000-området. Ruheden af naturarealerne er vurderet på baggrund af den vedplantedækning, som er registreret ved kortlægningen.

Korrektionen er foretaget ved hjælp af en metode beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen, 2003) opdateret som beskrevet i boksen nedenfor. Der er ikke tale om en eksakt beregning, men om en forholdsvis grov overslagsberegning, der dog giver en indikation af om, og i givet fald hvor meget tålegrænserne er overskredet for de forskellige naturtyper. Derfor kan overslagsberegningerne ikke direkte indgå i myndighedsbehandling af N-belastning fra konkrete husdyrbrug/virksomheder.

Overslagsberegningerne viser, at kvælstofnedfaldet på størsteparten af naturområderne i Natura 2000-område nr. 9 ligger mellem 10 og 20 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed.

Naturtype	Tålegrænse- interval kg N/ha/år	Kvælstofafsætning overslag (kg N/ha/år)	
		10-15	15-20
Strandeng (1330)	30-40	100%	
Grå/grøn klit (2130)	10-20 (b)	100%	
Klithede (2140)	10-20 (b)	100%	
Grårisklit (2170)	10-20 (b)	100%	
Skovklit (2180)	10-20 (b)		100%
Klittlavning (2190)	10-25 (d)	100%	
Våd hede (4010)	10-25	98%	2%
Tør hede (4030)	10-20	100%	
Surt overdrev (6230)	10-20	100%	
Tidvis våd eng (6410)	15-25 (f)	100%	
Rigkær (7230)	15-25 (c)	100%	
Elle- og askeskov (91E0)	10-20 (b,j)		100%
Skovbevokset tørvemose (91D0)	10-20 (b,j)		100%
Total		91%	9%

Tabel 4. Overslag over tålegrænseoverskridelser i Natura 2000-området. For hver naturtype er angivet naturtypens tålegrænseinterval og andelen af det samlede areal i forskellige intervaller af belastninger. Tålegrænsen for et konkret naturområde vil typisk ligge indenfor tålegrænseintervallet.

Belastninger, hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet), er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet), er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet), er markeret med rødt.

- (a) Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.
- (b) Tålegrænsen for beskyttelse af laver ($10 - 15 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (c) Tålegrænsen for højmoser ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.
- (d) Tålegrænsen for Oligotrofe søer ($5 - 10 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) benyttes for småsøer i klittlavninger.
- (e) Tålegrænsen for heder ($10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.
- (f) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.
- (g) Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattigkær, der har tålegrænse i intervallet $10 - 20 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.
- (h) Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.
- (i) Baseret på tålegrænsen for laver.
- (j) Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til $7 \text{ kg N ha}^{-1}\text{år}^{-1}$.

Bestemmelse af kvælstofnedfaldets størrelse på naturområder og sammenligning med andre beregninger

Den præcise størrelse af kvælstofbelastningen på et konkret naturområde er vanskelig at bestemme. Der kan enten foretages målinger (som er tidskrævende, omkostningstunge og usikre, da de som regel kun repræsenterer en kortere måleperiode og derfor skal omregnes til "normale" forhold), eller der kan foretages modelberegninger med modeller af forskellig art, hvoraf nogle er meget ressourcekrævende og omkostningstunge, mens andre har karakter af overslagsberegninger. Resultater fra alle modelberegninger er typisk behæftet med en holdsvist høj usikkerhed.

Overslagsberegninger i basisanalysen 2006 og i dette tillæg (2009): De nye overslagsberegninger, der er præsenteret ovenfor, viser især på de meget tilgroede naturområder en lavere belastning på de fleste lysåbne naturområder end de overslagsberegninger, der blev lavet i 2006 i forbindelse med basisanalysen. Forskellen skyldes, at korrektionsfaktoren i forhold til naturområdets ruhed er revurderet, og der er anvendt opdaterede tal for kommunevise gennemsnitsdepositioner, geografisk fordeling af dyreenheder (CHR) og samlet N-emission på landsplan. Til forskel fra de daværende beregninger er der nu også beregnet kvælstofnedfald til skovnaturtyper. De nye overslagsberegninger vurderes at være mere retvisende end overslagsberegningerne fra 2006 – og de dækker ensartet alle landets Natura 2000 områder.

Overslagsberegningerne skal alene anvendes til at give et foreløbigt overblik over omfanget af tålegrænseoverskridelser til brug ved vurdering af gunstig bevaringsstatus, ikke til konkret sagsbehandling.

4.2 Andre trusler mod naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af trusler mod naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget er der ikke identificeret nye trusler.

5. SUPPLERENDE MODSATRETTEDE INTERESSER

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af modstridende interesser mod områdets naturindhold er der ikke identificeret nye modstridende interesser.

6. SUPPLERENDE NATURFORVALTNING OG PLEJE

Ud over basisanalysens og naturplanens opgørelse af naturforvaltning eller pleje inden for dette Natura 2000-område, er der ikke identificeret ændret naturforvaltning og pleje.

REFERENCER

Bak, J. 2003: *Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug*. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: *Deposition af N komponenter 2006 – kommuner*.
http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_Luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/deposition.asp

Ellermann, T. m.fl., 2005: *Atmosfærisk deposition 2004, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 555, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2006: *Atmosfærisk deposition 2005, NOVANA*, Faglig Rapport fra DMU nr. 595, Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.

Ellermann, T. m.fl., 2007: *Atmosfærisk deposition 2006*, Faglig Rapport fra DMU nr. 645, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Frohn, L. M. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder i Østjylland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 673, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Geels, C. m.fl., 2008: *Kvælstofbelastning af naturområder på Bornholm og Sjælland. Opgørelse for udvalgte Natura 2000 områder*, Faglig Rapport fra DMU nr. 689, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Nielsen O. K. m.fl., 2008: Denmark's National Inventory Report 2008. *Emission Inventories 1990-2006 – Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. Faglig Rapport fra DMU nr. 667, Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Harmoniserede tålegrænser. Opdatering af 15. december 2005.
<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/78C70731-71A2-40B6-B611-2F1340CB922A/14951/Ammoniakmanual02122005.pdf>

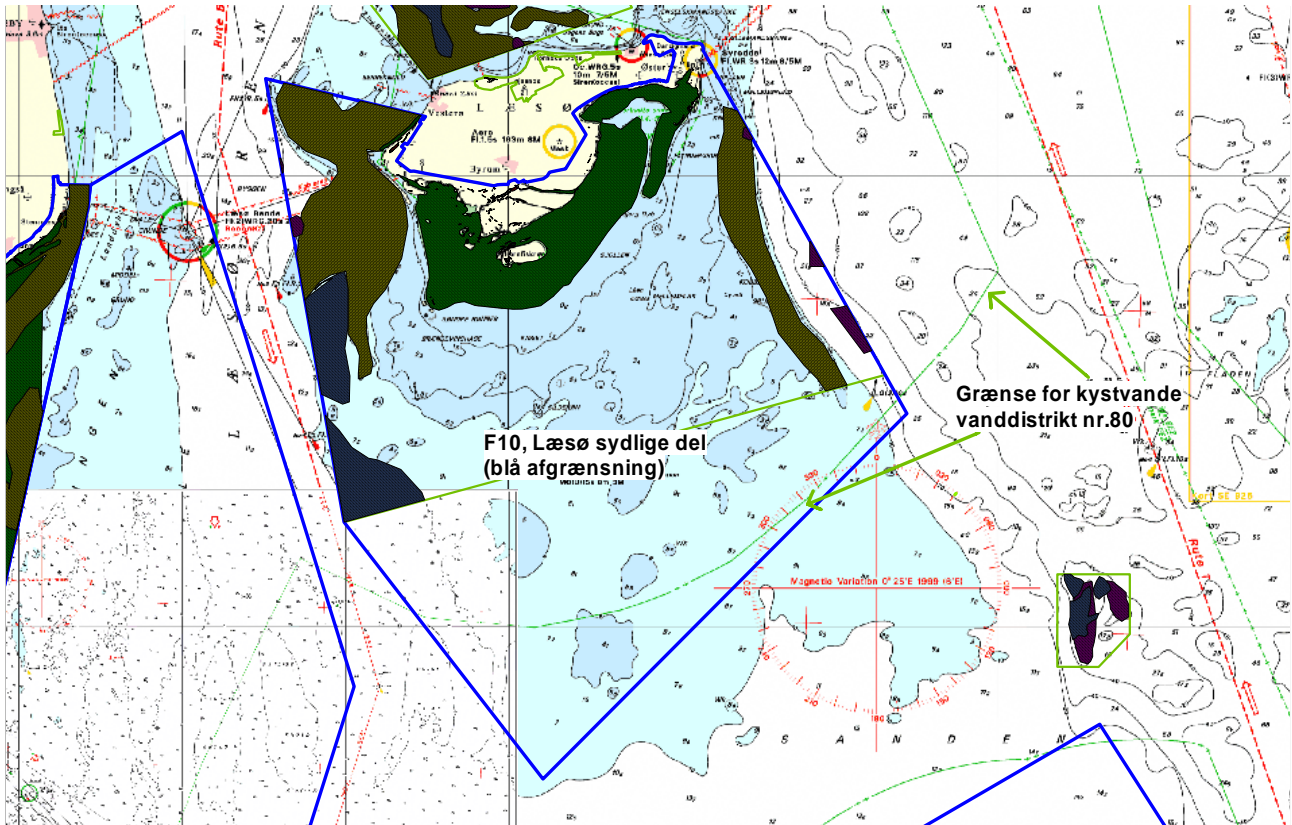
Natura2000-Basisanalyse for området:

Læsø, sydlig del, F10 (N9)

Stig Helmig, SNS, Karsten Dahl, DMU, m. fl.

1 Indledning

Læsø, sydlig del, F10, er et større Natura-2000 område, som følger vest-, syd- og østkysten af Læsø, og som strækker sig ca. 34 km mod syd (figur 1.1).

Figur 1.1: kort over det nordlige Kattegat med Natura 2000 området F10, Læsø, sydlig del samt området for kystvande jf. Vandrammedirektivet (tynd grøn linie, der skærer igennem områdets sydlige del).

Området er udpeget som Fuglebeskyttelsesområde, jf. tabel 1.1 og er samlet på 102.700 ha., jf. tabel 2.1. Området er udpeget for 8 bilag I-arter og 4 artikel 4 stk. 2 arter, jf. tabel 1.2.

Natura-2000 området omfatter også habitatområde nr. 9, hvis sydlige afgrænsning går midt gennem F10, og hvis afgrænsning er sammenfaldende med Ramsarområde nr. 10, jf. figur 1.1. og tabel 1.1.

Den aktuelle basisanalyse omhandler alene fuglebeskyttelsesområde F10. Vedrørende habitatområde nr. 42 henvises til Nordjyllands Amts naturbasisanalyse.

En landsdækkende optælling af vandfugle i Danske farvande blev gennemført af DMU i januar og februar 2004 samt i august 2006, se tabel 4.1.

Områdekategorier	Kode	Nr.	Titel
Fuglebeskyttelsesområde	DK00FX345	F10	Læsø, sydlig del
Habitatområde*	DK00FX010	H9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor
Ramsarområde		R10	Læsø
Anden beskyttelse	Bekt nr. 14003, 1996		Bovet-Knotten Vildtresrvat

Tabel 1.1: Oversigt over Natura 2000 områdets forskellige beskyttelseskategorier. * behandles i Naturbasisanalysen for Århus Amt.

Direktiver	Arter		
Fuglebeskyttelsesdirektivet	Kode	artikel 4, stk.1 (Bilag I-arter)	Artikel 4, stk. 2
	A127	Trane	
	A132	Klyde	
	A149	Almindelig Ryle	
	A157	Lille Kobbersnepe	
	A166	Tinksmed	
	A191	Splitterne	
	A194	Havterne	
	A195	Dværgterne	
			Mørkbuget Knortegås
	A063		Ederfugl
	A065		Sortand
	A066		Fjøjlsand

Tabel 1.2: Fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag.

2. Arealoplysninger for Natura 2000 området:

Fuglebeskyttelsesområdet er samlet på 102.700 ha. Område indeholder habitatområde H9, der dækker et areal på samlet 66.238 ha, hvoraf de 62.499 ha er marine.

3 Biologiske oplysninger for Naturtyper:

Her henvises til naturbasisanalysen udarbejdet af Nordjyllands Amt.

4 Biologiske oplysninger for arter og levesteder

Området er udpeget på grund af store forekomster af de i tabel 1.2 nævnte arter.

For at en art kan indgå i udpegningsgrundlaget skal arten være angivet på EF-fuglebeskyttelsesdirektivet bilag 1, jf. artikel 4, stk. 1 eller regelmæssigt forekomme i antal af international eller national betydning, jf. artikel 4, stk.2.

For de arter der opfylder betingelser efter artikel 4, stk. 1 eller stk. 2 er det angivet i hvilke perioder af artens livscyklus denne forekommer i de udpegede beskyttelsesområder:

Specielt for fugle indeholder tabel 4.1 detaljerede oplysninger om artens ynglebiologi. Således angiver bogstaverne følgende:

Y: Ynglende art.

T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydningsfuldt antal.

Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydningsfuldt antal.

Det er desuden angivet hvilke kriterier, der ligger til grund for vurderingen af, om arten opfylder ovennævnte betingelser:

- F1: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets p.t. gældende Bilag I og yngler regelmæssigt i området i væsentligt antal, dvs. med 1% eller mere af den nationale bestand.
- F2: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets p.t. gældende Bilag I og har i en del af artens livscyklus en væsentlig forekomst i området, dvs. for talrige arter (T) skal arten være regelmæssigt tilbagevendende og forekomme i internationalt betydningsfuldt antal, og for mere fåtallige arter (Tn), hvor områder i Danmark er væsentlige for at bevare arten i dens geografiske sø- og landområde, skal arten forekomme med 1% eller mere af den nationale bestand.
- F3: arten har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til den samlede opretholdelse af bestande af spredt forekommende arter som f.eks. Natravn og Rødrygget Tornskade.
- F4: arten er regelmæssigt tilbagevendende og forekommer i internationalt betydningsfuldt antal, dvs. at den i området forekommer med 1% eller mere af den samlede bestand inden for trækvejen af fuglearten.
- F5: arten er regelmæssigt tilbagevendende og har en væsentlig forekomst i områder med internationalt betydningsfuldt antal vandfugle, dvs. at der i området regelmæssigt forekommer mindst 20.000 vandfugle af forskellige arter, dog undtaget måger.
- F6: arten har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til at opretholde artens udbredelsesområde i Danmark.
- F7: arten har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til artens overlevelse i kritiske perioder af dens livscyklus, f.eks. i isvintre, i fældningstiden, på trækket mod ynglestederne og lignende

Ved optællingen i 2004 blev der estimeret et totalt antal af 61.359 ederfugle og 145.008 sortænder i F10. Fløjlsand forekom ikke i antal der tillod estimering af totale antal med rumlig modellering. Der blev observeret 83 fløjlsænder i F10 i 2004. Der blev på tilsvarende måde estimeret et samlet antal af 900 lommer i F10, hvoraf hovedparten blev bestemt til rødstrubet lom. Data fra optællinger i august 2006 er endnu ikke færdigbearbejdet.

Artsgruppe	Levestedets funktion +opfyldte kriterier			Oplysninger om artsbestanden	Vurdering af artsbestanden		
Bilag I = * Art. 4 stk. 2 = **	Y	T	F1-F7	Landsdækkende optællinger	1992-1997	1998-2003	Gunstig bevaringsstatus
Fisk							
Ingen arter	Ingen arter på udpegningsgrundlaget						
Havpattedyr							
Gråsæl	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9						
Spættet sæl	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9						
Fugle							
Trane	Y		F1				ja
Klyde	Y	T	F1, F6				ja
Alm. Ryle	Y	T	F1, F5				ja
Lille Kobbersneppe		T	F2, F4				ja
Tinksmed	Y		F3				Ugunstig-stabil
Splitterne	Y		F1				Ugunstig-faldende
Havterne	Y		F1				ja
Dværgterne	Y		F1				Ugunstig-faldende
Mørkbuget Knortegås		T	F4				ja
Ederfugl**		T	F4	midvinter 1969-1973, 2004 Sensommer 1987-1989, 2006			Ugunstig-faldende
Sortand**		T	F4, F7	midvinter 1987-1992, 2004 sensommer 1987-1989, 2006			ja
Fjøjlsand**		T	F4,F7	midvinter 1987-1991, 2004 Sensommer 1987-1989, 2006			usikker
Bilag I arter, der ikke indgår i udpegningsgrundlaget							

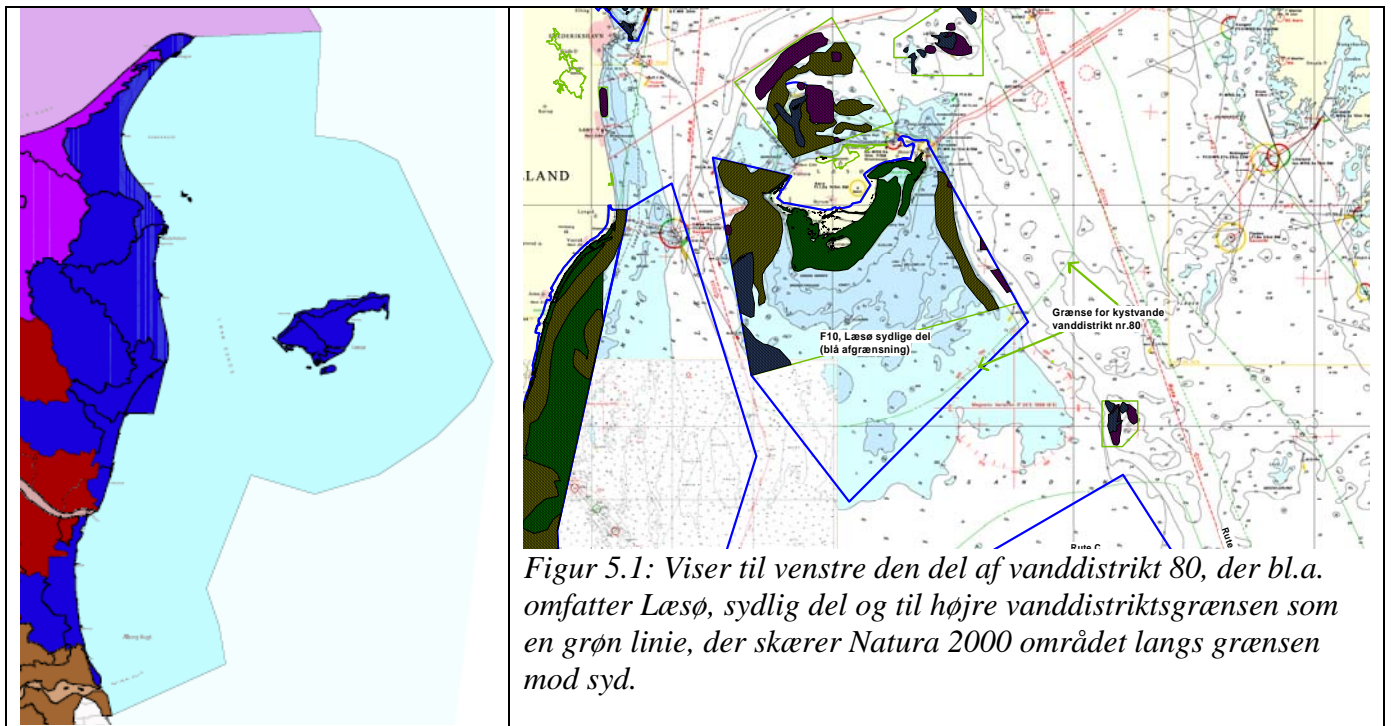
Tabel 4.1: Biologisk datagrundlag for arter, der indgår i udpegningsgrundlaget samt andre arter omtalt i indledningen. Data indsamlet i henhold til Tekniske Anvisninger for NOVANA overvågningsprogrammet.

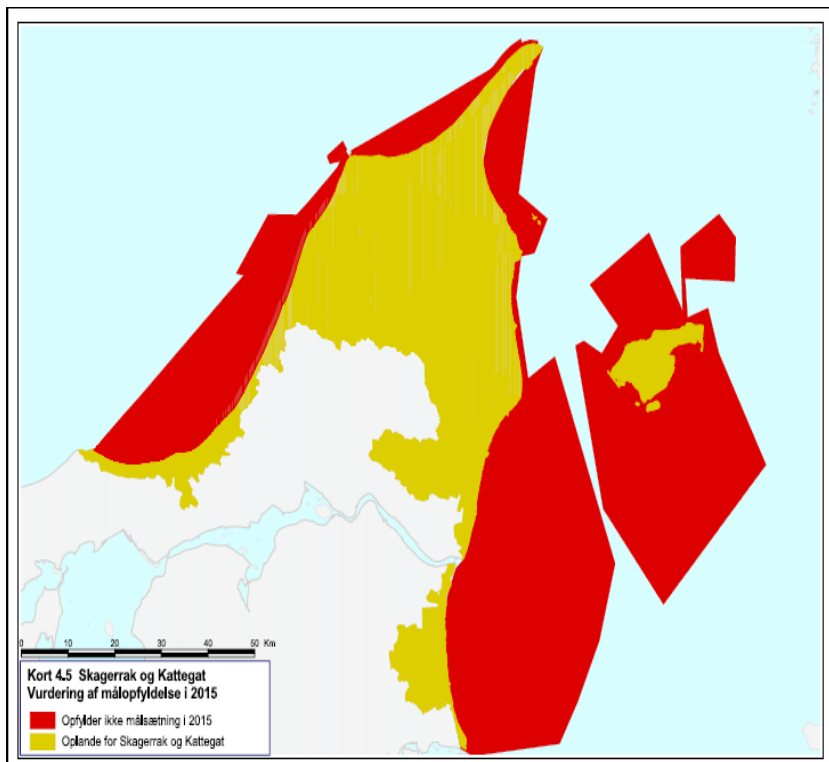
5 Oplysninger om vandkvalitet fra Vandbasiisanalyse I og II

Natura-2000 området Læsø, sydlig del er bortset fra området langs sydgrænsen placeret inden for vandrammedirektivets vanddistrikt nr. 80, figur 5.1.

I vandbasiisanalysen del I og II udarbejdet af Nordjylland Amt fremgår, at Kattegat tilhører typologien OW2 (Åbent vand 2) karakteriseret ved saltholdigheder på mellem 18 og 30 promille og forholdsvis beskyttet for vind- og bølgeeksponering med lille tidevandsforskel.

Af vandbasiisanalysens del II fremgår at Læsø, sydlig del ligger i et delområde af Kattegat, hvor den i henhold til gældende regionplan fastsatte målsætning ikke forventes opfyldt i 2015, figur 5.2. Der er, som det konkluderes i analysen, ikke kystvande i vanddistrikt 80, som forventes at nå målsætningen i 2015 først og fremmest på grund af for høje tilførsler af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer.

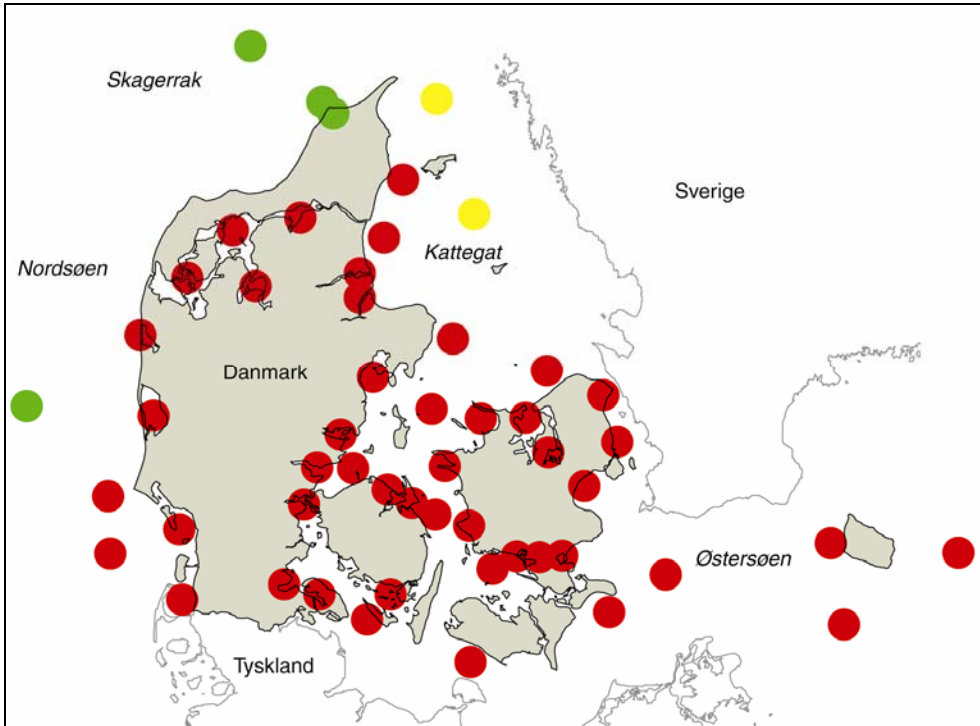
Figur 5.3: Med rødt er angivet de områder, der ikke forventes at opfylde målsætningen i 2015

I relation til vandkvaliteten for Natura 2000 området, Læsø, sydlig del, konkluderer Marine områder, 2004, Faglig rapport fra DMU nr. 551, at Natura 2000 området ligger i et farvandsområde, hvor den generelle målsætning er tæt ved at være opfyldt, jf. figur 5.3.

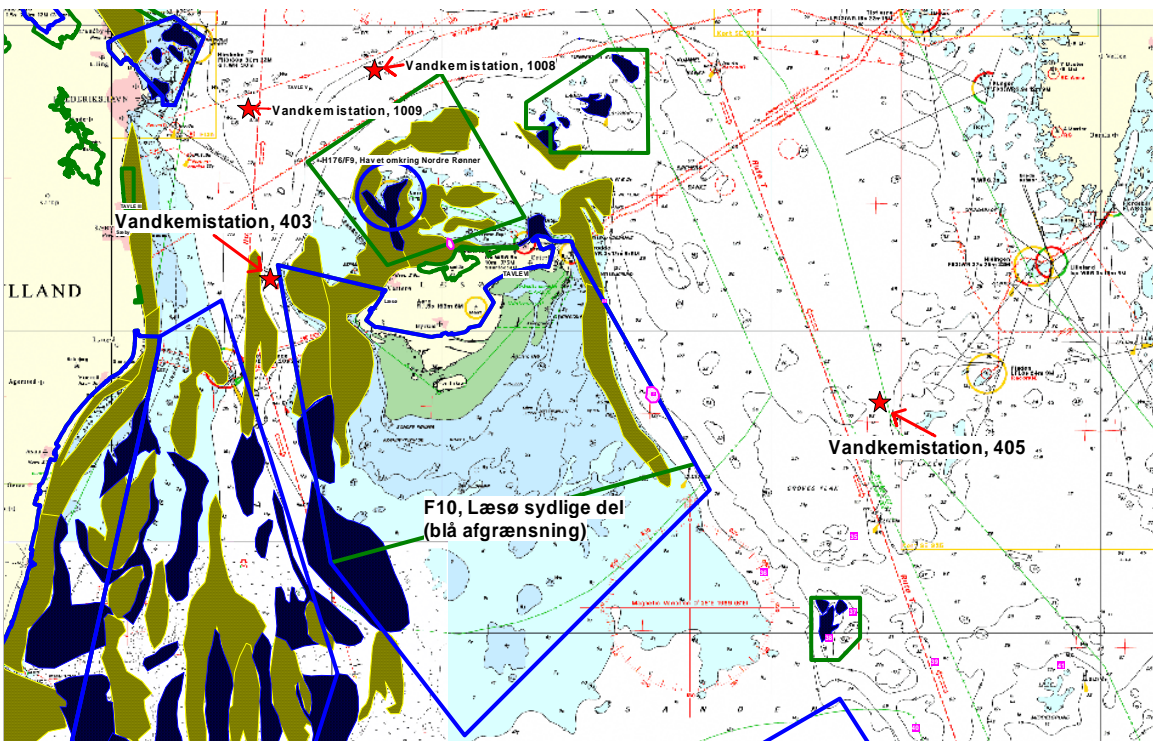
I tabel 5.1 er angivet de vandkemistationer, der ligger nærmest Knudegrund, og i figur 5.4 vises deres geografiske placering.

Station	Vandkemiske data	Antal undersøgelses år	Ældste undersøgelse	Nyeste undersøgelse	Elektronisk lagring i Database	Institution
403 (DMU) + 40302 Amt)	CTD målinger	32	1974	2006	MADS	DMU/Nordjyllands Amt
	Næringssaltmålinger	32	1974	2006	MADS	DMU/Nordjyllands Amt
405/905	CTD målinger	25	1982	2006	MADS	DMU
	Næringssaltmålinger	25	1982	2006	MADS	DMU

Tabel 5.1 Tilgængelige vandkvalitetsdata fra to nærliggende nationale overvågningsstationer Station 403 og 40302 er taget på stort set samme lokalitet af henholdsvis DMU og Nordjyllands Amt .

Figur 5.3: Opfyldelse af miljømålsætninger for kystvande og åbne farvande i 2004. Grøn cirkel: generel målsætning opfyldt; gul cirkel: generel målsætning tæt på at være opfyldt; rød cirkel: generel målsætning ikke opfyldt.

Figur 5.4: Havet omkring Læsø Trindel og Tønneberg Banke med nærliggende overvågningsstationer for vandkemi (røde stjerner).

6 Registrering og vurdering af trusler mod natura 2000 området

I dette afsnit beskrives de presfaktorer, påvirkningsfaktorer eller forstyrrelser, der ligger til grund for en given påvirkning af det konkrete område og som således er bestemmende for, hvordan en naturtype, art eller dens levested kan fastholdes eller bringes i gunstig bevaringsstatus.

I kapitlet skelnes mellem registrering og vurdering af de aktiviteter, der påvirker de marine naturtyper, arter og levesteder, der konkret forekommer i det aktuelle Natura 2000 område.

Registreringen er beskrevet i tekst og sammenfattet i tabel 6.1 og i det omfang aktiviteten foreligger som GIS-information fremgår det af figur 6.1 og 6.2.

Vurderingen af den enkelte registrerede aktivitet fremgår af tabel 6.2 og bygger dels på aktivitetens påvirkning jf. bilag II dels på aktivitetens realitet jf. tabel 6.1 og endelig på den kortfattede beskrivelse af de konkrete aktiviteter, der forekommer i området og som kort er beskrevet nedenfor.

Hvordan den konkrete aktivitet påvirker naturtypen, arten eller dens levested fremgår af bilag II, der generelt beskriver presfaktorer, påvirkningsfaktorer og forstyrrelser for forskellige typer aktiviteter. Bilag II er således er fælles for alle basisanalyserne.

Registrering:

Fysiske aktiviteter, der løbende påvirker havbunden og/eller forstyrrer arter:

- Råstofindvinding:
 - Der indvindes ikke marine råstoffer i området og heller ikke i områdets umiddelbare omgivelser. Indvindingsområde 574-AA ligger godt 4 km nordøst for Natura 2000 området, jf. figur 6.1.
- Fiskeri:
 - Der foreligger ikke konkrete oplysninger om fiskeri med såvel trawl som garn i eller omkring natura 2000 området.
 - Der foreligger ikke oplysninger om anden form for fiskeri indenfor Natura 2000 området.
- Klapning:
 - Der ligger en klappads mindre en 1 km nord for området uf for Vesterby Havn og en klappads ca 4 km ligeledes nord for området mod øst, nordøst for Østerby Havn, jf. figur 6,1.
- Trafik/skibsfart:
 - Sejlruiter:
 - Rute B passerer vest for Natura 2000 området i en afstand ned til godt 500 meter og Rute T passerer ca. 13 km øst for Natura 2000 området.
 - Opankring:
 - Ingen konkrete oplysninger.
 - Grundstødning:
 - Ingen konkrete oplysninger

Fysiske aktivitet, der båndlægger havbundsareal og/eller forstyrrer arter, typisk anlægsaktiviteter:

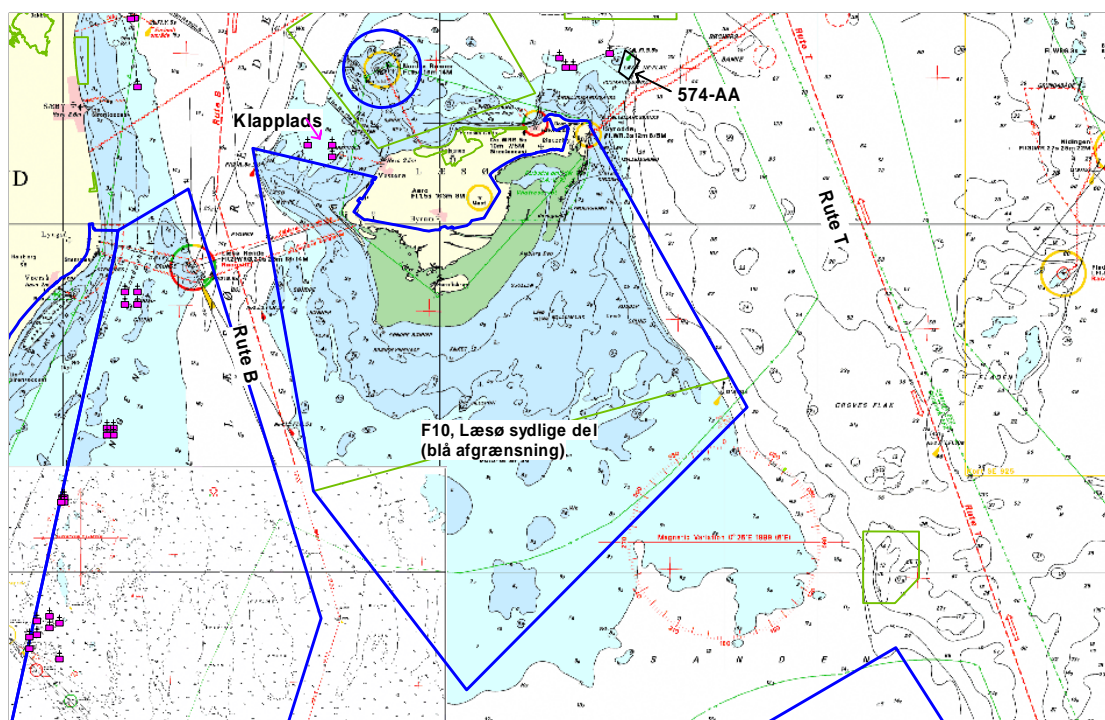
- Nødområde:
 - Nærmeste Nødområde er Frederikshavn Havn, jf. figur 6.3.

Vandkemiske forhold, der påvirker naturtyper, arter og levesteder:

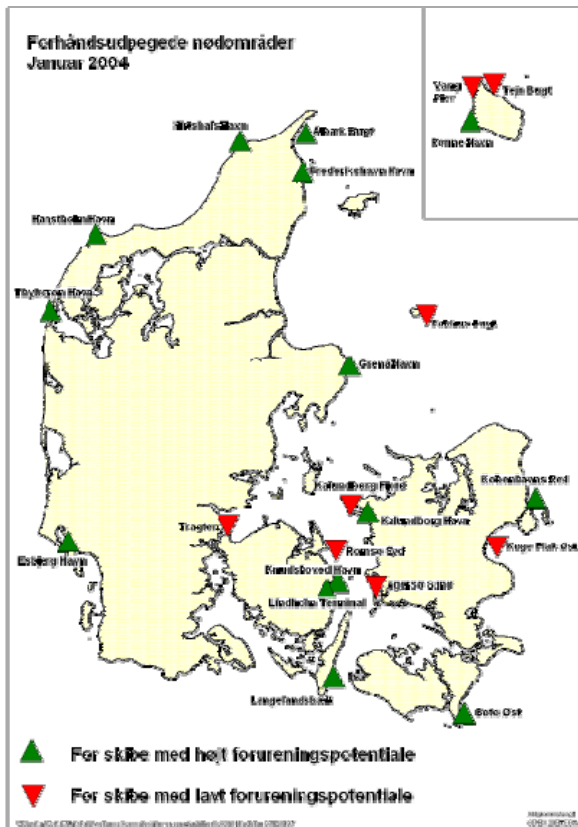
- Næringssalte:
 - Der er ikke påvist signifikante effekter på udpegningsgrundlagets arter og levesteder som følge af tilførslen af næringssalte til Kattegat.
- Miljøfremmede stoffer:
 - Der findes ingen undersøgelser, der indikationer niveauet for belastningen af TBT fra skibsmalinger i selv Natura-2000 området, men området må forventes påvirket af TBT fra de nærliggende sejlruiter. Det nærmere omfang er ikke kendt.
- Olieomladning/oliespild:
 - Ingen konkrete oplysninger.

Forstyrrelse der alene kan relateres til rekreative interesser:

- Færdsel:
 - Ingen konkrete oplysninger.
- Opankring
 - Ingen konkrete oplysninger om opankring af erhvervs- og lystfartøjer.

Figur 6.1: Viser sejlruiterne C, E og T og klappbladsen syd for Anholt

Figur 6.2: Viser nødområder i Danske farvande i henhold til "Redegørelse om udpegning af nødområder i danske farvande", Redegørelse fra Miljøstyrelsen nr. 1, 2004

I tabel 6.1 er de registrerede trusler relateret til de naturtyper, der jf. tabel 1.2 indgår i Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag. Det er således vurderet om truslen vil påvirke naturtypen eller ej (ja/nej/formodentlig)

Trusler/presfaktor/påvirkningsfaktorer/forstyrrelser i Natura 2000 området									
Naturtyper og arter	Fysiske aktiviteter, der løbende påvirker havbunden			Fysiske aktiviteter, der båndlægger havareal	Vandkemiske forhold			Forstyrrelser	
	Ri	Fi	KL+T/S		Nødområder	Eutrofiering	Miljøfarlige stoff.	Olieomladning	Færdsel
Naturtype	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9								
Arter	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9								
Havpattedyr:	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9								
Gråsæl	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9								
Spættet Sæl	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9								
Fugle:									
Trane	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Klyde	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Alm. Ryle	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Lille Kobbersneppe	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej

Tinksmed	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Splitterne	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Havterne	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Dværgterne	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
Mørkbuget Knortegås	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
ederfugl	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
sortand	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej
fløjlsand	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	?	Nej	Nej	Nej

Tabel 6.1: Oversigt over konkrete trusler s.l. i Natura 2000 området (trusselsregistrering). Hvor Ri=råstofindvinding, Fi=fiskeri, SR=slæbende redskaber, FR=faste redskaber, T/S=Trafik/Skibsruiter

I tabel 6.2 er det vurderet, om den konkrete aktivitet jf. tabel 6.1 er en trussel mod sikring eller genopretning af gunstig bevaringsstatus jf. forpligtelsen i habitatdirektivets formålsparagraf.

Vurdering af de registrerede trusler jf. tabel 6.1		
Fysiske aktiviteter, der løbende påvirker havbunden og/eller forstyrrer arter		
Råstofindvinding		Vurderes af uvæsentlig betydning
Fiskeri	arter	
	Havpattedyr	Der henvises til basisanalysen for habitatområde nr. 9
	Fugle	Kommercielt fiskeri vurderes dels at være begrænset dels ikke at have en negativ effekt på fødegrundlaget for de berørte arter. Stående redskaber kan medføre indfangning og kvælning
Trafik/skibsfart:	arter	
Sejlruter	Fugle	Vurderes af uvæsentlig betydning, se miljøfarlige stoffer
Opankring	Fugle	Vurderes af uvæsentlig betydning
Grundstødning	Fugle	Vurderes af uvæsentlig betydning
Fysiske aktivitet, der båndlægger havbundsareal og/eller forstyrrer arter, typisk anlægsaktiviteter		
Nødområde	arter	
		Vurderes af uvæsentlig betydning
Vandkemiske forhold, der påvirker naturtyper, arter og levesteder		
Eutrofiering	arter	
		Vurderes af uvæsentlig betydning
Miljøfarlige stoffer	arter	
		Forventet påvirkning af TBT og andre miljøfarlige stoffer fra skibstrafik
Forstyrrelser, der bl.a kan relateres til rekreative interesser		
Færdsel	arter	
		Vurderes af uvæsentlig betydning
Opankring	arter	
		Vurderes af uvæsentlig betydning

Tabel 6.2: Vurdering af de relevante trusler i området jf. tabel 6.1

Konklusion

Natura 2000 området, Læsø, sydlig del, er udpeget som EU-fuglebeskyttelsesområde. Udpegningsgrundlaget fremgår af tabel 1.2 og omfatter arterne ederfugl, sortand og fløjlsand. De kystnære 2/3 af området er tillige Habitatområde og der henvises til basisanalysen for H9.

Der findes et omfattende datagrundlag om lommers og havdykænders antal og fordeling i de åbne dele af F10 (Petersen et al. 2003).

Der er ingen konkrete trusler af betydning for arterne og deres levested.

Natura-2000 området er dog formodentlig påvirket af miljøfarlige stoffer fra skibstrafikken i de 2 sejlruiter, der passerer fuglebeskyttelsesområdet og nok i særlig grad af trafikken i sejlroute T.

Natura 2000-basisanalyse, Hav - offshore:

Natura 2000-basisanalyserne udføres for hvert habitat- og/eller fuglebeskyttelsesområde dog således, at der udføres en samlet analyse, hvor de to direktiver helt eller delvist omfatter de samme arealer og således, at hele udpegningsgrundlaget behandles i samme basisanalyse.

Analysen bygger på de data om naturtyper, arter og levesteder, der har dannet grundlag for udpegningerne af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder.

Analysen indeholder også væsentlige oplysninger om naturtyper samt arter og levesteder, der ikke fremgår af udpegningsgrundlaget – dog således, at dette klart fremgår af basisanalysen.

Natura 2000-basisanalyserne er fordelt mellem statslige miljøcentre (MC) og Skov- og Naturstyrelsen således, at MC udformer basisanalysen for de marine habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der ligger indenfor vanddistrikternes afgrænsning på havet, dvs. indenfor basislinien plus 1 sømil (B+1).

For habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der overlapper grænsen B+1 er der gennemført en opgavefordeling, således at staten udfører analyserne for de områder, der fremgår af tabel 1. Områder der overlapper med grænsen B+1 er mærket med en (*), øvrige områder i tabellen ligger udenfor B+1, dvs. udenfor kystvandene.

Natura2000-basisanalyserne indeholder vandbasisanalysens analyse af overfladevandets karakteristika, der består i en inddeling af vandområder i grupper, der er biologisk sammenlignelige ud fra fælles fysisk-kemiske karakteristika fx salinitet, men også årsager, der karakteriserer vandområdet som stærkt modificeret, fx havneanlæg, klappladser, sejlrender og havbrug. For et givent natura 2000-område vil det således fremgå hvilken typologi området er omfattet af i henhold til vandbasisanalysen.

Ligeledes på områdeniveau indarbejder Natura2000-basisanalysen vandbasisanalysens vurdering af menneskelige aktiviteter indvirkning på overfladevandets tilstand fx eutrofiering og miljøfremmede stoffer, men derudover omfatter Natura2000-basisanalysen en foreløbig trusselsvurdering, der ud over vandbasisanalysens bidrag, inklusive bidraget fra de stærkt modificerede områder, omfatter fysiske forstyrrelser fra fx fiskeri, råstofindvinding, anlæg, rekreative aktiviteter m.m.

Tabel 1: Basisanalyser der udføres af Skov- og Naturstyrelsen

Habitatområder			
Nr. 110 (N126)	Stenrev sydøst for Langeland	Nr. 176* (N20)	Havet omkring Nordre Rønner
Nr. 165 (N190)	Kims Ryg	Nr. 202* (N202)	Lønstrup Rødgrund
Nr. 166 (N191)	Herthas Flak	Nr. 203* (N203)	Knudegrund
Nr. 167 (N207)	Lysegrund	Nr. 204 (N204)	Hastens grund
Nr. 168 (N192)	Læsø Trindel og Tønneberg Banke	Nr. 205 (N205)	Munkegrunde
Nr. 169 (N193)	Store Middelgrund	Nr. 209 (N209)	Davids Banke
Nr. 170 (N194)	Briseis Flak	Nr. 210 (N189)	Ertholmene
Nr. 171 (N195)	Schultz Grund	Nr. 212 (N212)	Bakkebrædt og Bakkegrund
Nr. 172 (N196)	Ryggen	Nr. 253 (N219)	Sandbanker ud for Thyborøn
Nr. 174 (N198)	Hatter Barn	Nr. 254* (N220)	Sandbanker ud for Thorsminde
Nr. 175 (N199)	Broen		
Fuglebeskyttelsesområder			
Nr. 9 (N20)	Nordre Rønner	Nr. 112* (N245)	Ålborg Bugt, østlige del
Nr. 10* (N9)	Læsø, sydlig del	Nr. 113 (N246)	Sydlig Nordsø
Nr. 32* (N46)	Farvandet nord for Anholt		

Bilag II

Aktiviteter der kan påvirke Natura2000 områder

De fysiske aktiviteter som kan påvirke marine Natura2000 områder og udgøre en trussel mod områdets udpegningsgrundlag er nedenfor opdelt i forskellige kategorier, der for hver type beskriver den konkrete påvirkning af naturtyper og arter. Bilaget ligger til grund for tabel 7 i de enkelte basisanalyser.

Begrebet ”trusler” dækker over de presfaktorer, påvirkningsfaktorer eller forstyrrelser, der ligger til grund for en given påvirkning og som således er bestemmende for hvordan en naturtype eller art kan fastholdes eller bringes i gunstig bevaringsstatus.

I de enkelte basisanalyser er der i kap. 6 lavet en vurdering af hvilke af trusler, som er relevante i det pågældende område. Og i det omfang data har været tilgængelig i tilstrækkelig detaljeringsgrad er truslens betydning kvalificeret. Der er i basisanalyserne ikke taget stilling til behovet for forvaltning i områderne.

Opdeling og beskrivelse af trusler/presfaktorer/forstyrrelser		
Kategori	Type	Effekt på naturtype og/eller art
Fysiske aktiviteter, der påvirker havbunden og/eller forstyrrer arter		
	Råstofindvinding	<ul style="list-style-type: none">- Fjernelse af overfladesediment- Skygning som følge af suspenderet finkornet sediment- Sedimentation af suspenderet finkornet sediment. <p>Råstofindvinding vil i selve indvindingsområdet påvirke havbundens plante- og dyreliv samt havbundens geomorfologi. Råstofindvinding kan således påvirke havbundens værdi som gyde- og opvækstområde for fiskearter og som fourageringsområde for fisk, havpattedyr og dykkende fugle.</p> <p>Under indvindingen vil der ligeledes kunne ske en påvirkning af de umiddelbare omgivelser herunder også af bundlevende og ikke bundlevende fisk som følge af sedimentfaner i vandsøjlen. Generelt er påvirkning udenfor indvindingsområdet begrænset til få hundrede meter afhængig af råstoffets kornstørrelsesfordeling - specielt andel af finkornet materiale, samt bølge- og strømforholdene i området.</p> <p>Med ganske få undtagelser indvindes der ikke</p>

		<p>råstoffer i Natura 2000 områder. Stenfiskeri er ikke tilladt i Natura 2000 områder.</p>
	Fiskeri	<p>Slæbende redskaber (SR) (f.eks. trawl, bomtrawl, snurrevod og muslingeskrabere) og faste redskaber (FR) (f.eks. nedgarn, ruser mv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> -SR: Omrokering af overfladesediment kan medføre temporær eller permanent ødelæggelse af levesteder på sandbund afhængig af bundens sammensætning og bølgeeksponering. -SR: Omrokering og opfiskning af grus og sten på stenrev og stenede bund kan medfører væsentlig nedbrydning og destabilisering af sådanne hårde bunde samt fjernelse af vegetation og levesteder. SR kan også føre til permanent fjernelse af substrat fra revene hvis stenen fanges i nettene. -SR: Kan medføre uoprettelig ødelæggelse af boblerev. -SR/FR: Kan medføre afrivning af fastsiddende flora og fauna. -SR/FR: Kan medføre afrivning af strukturer af boblerev. -SR/FR: Kan medføre reduktion i bestande af karakteristiske arter blandt fisk. -SR/FR: Spøgelsesgarn fra især SR især på naturtypen ”Stenrev” og ”Boblerev”, hvor garnene kan lægge sig som en fysisk blokade for dyr og planter. På ”Boblerevene” kan garnene endvidere øge risikoen for afrivning. <p>Fiskeri med slæbende redskaber kan påvirke plante- og dyrelivet og geomorfologien på naturtyperne ”sandbanker”, ”lavvandede bugter og vige”, ”rev” og ”boblerev”, idet naturtypernes grundlæggende definition er identisk med de geomorfologiske bundtyper tilknyttet de plante- og dyrearter, der er typiske (T) eller karakteristiske (K) for naturtypen.</p> <p>Fiskeri med stående redskaber kan specielt være en trussel mod naturtypen ”boblerev”, da redskaberne kan hægte sig fast i boblerevet og efterfølgende løsrive, knække eller vælte konkrete boblerevstrukturer.</p> <p>Fiskeri i sig selv kan desuden være en konkurrent i forhold til opretholdelse af tilstrækkelige føde ressourcer for især fugle og pattedyr.</p>

		Fiskeri med stående redskaber (FR) kan være en trussel i forhold til bifangster af havpattedyr og fugle.
	Muslingeskrab	Ud over de ovenfor beskrevne effekter af fiskeri med slæbende redskaber, kan muslingeskrabning (SR) i områder udgøre en trussel i forhold til opretholdelsen af tilstrækkelige føderessourcer for især dykænder, f.eks. Vadehavet.
	Akvakulturanlæg	<p>Havbrug for fisk: De oprindelige bundfaunasamfund under et havbrug kan blive påvirket negativt af fækalier og anden nedfald (overskud af foder) fra burene med risiko for ophobning af organisk materiale med iltsvind til følge. Endvidere vil havdambrug evt. kunne give anledning negative effekter på de tilstødende bundsamfund beliggende op- og nedstrøms anlægget, som følge af udledning af næringssalte, medicinrester, antifoulingstoffer som Cu, m.v. Lys og driftsaktiviteter kan give anledning til forstyrrelser i forhold til rastende arter af fugle. Endvidere kan der ske udslip af fisk fra havbrugene, som kan udkonkurrere hjemmehørende arter af fisk i nærheden af dambruget eller i de eventuelle opgangsområder, hvor de undslupne individer søger hen samt medfører risiko for genetisk forurening. For medicin rester se miljøfarlige stoffer.</p> <p>Opdrætsanlæg i vandsøjlen for blåmuslinger: De oprindelige bundsamfund under lineopdræt af blåmuslinger kan blive negativ påvirket som følge af nedfald af fækalier og døde muslinger med risiko for ophobning af organisk materiale med iltsvind til følge. Driftsaktiviteterne i forbindelse med opdrætsanlæg kan i mindre omfang give anledning til forstyrrelser af arter som raster i området. Høst af blåmuslinger fra line vil medføre kvælstoffjernelse fra systemet, hvilket i eutrofierede områder kan bidrage til genopretning af den økologiske balance.</p> <p>Bundkultur, bunddepot mm af østers og blåmuslinger: Hvis disse opfiskes med SR vil disse områder kunne påvirkes som beskrevet ovenfor for disse redskabstyper.</p>

	Klapning	<ul style="list-style-type: none"> - Tilførsel af overfladesediment - Skygning som følge af suspenderet finkornet sediment <p>Klapning kan medføre en ændring af lokal flora og fauna samt i de geomorfologiske bundtyper pga. overlejring med klapmateriale. I forbindelse med klapningen kan der ske spredning og sedimentation af suspenderet finkornet sediment. Der tilføres også miljøfarlige stoffer til miljøet i såvel vandfasen som i sedimentet (se miljøfremmede stoffer under ”kemiske”)</p> <p>Klapning kan også påvirke havbundens værdi som gyde- og opvækstområde for fiskearter og som fourageringsområde for fisk, havpattedyr og dykkende fugle.</p>
	Trafik/Skibsfart	Undertyper mærket med *
	Sejlruter*	Truslerne har generel karakter i form af affald fra skibe, olieudslip og spredning af miljøfremmede stoffer. Dog gælder der særligt i forhold til hurtigfærger og grundstødning, se nedenfor.
	Hurtigfærger*	Bølger genereret af hurtigfærge kan flytte selv håndstore sten på 10 m dybde, men lignende naturlige bølger er på den anden side hyppigt og naturligt forekommende på den eksponerede sandbanke. Det blev vurderet at hurtigfærgesejls ikke medførte en forringelse af dyr og planter på den undersøgte havbund (Dahl og Hansen, 2003c). På lavt vand er der observeret en markant bølgeeffekt fra passerende hurtigfærge. Ophvirvlen af henfaldne rester af makroalger på havbunden ændrede sigten fra 5-6 m til ½-1 m på en stille dag og effekten kunne observeres under det resterende dyk den følgende ½ time.
	Grundstødning*	Grundstødninger medfører fysiske forstyrrelser /ødelæggelse af overflade sedimentet/stenrev, ekstra belastning af giftige bundmaling og risiko for udslip af miljøfarlige stoffer heriblandt olieudslip (se ”nødområder”)
	Støj	Støj fra færgeruter kan genere bl.a. havpattedyr
	Opankring*	Opankring er specielt en trussel mod boblerevene i form af knuste strukturer og væltede ”søjler” dels som følge af selve ankeret, der slæbes gennem dele af området dels som følge af

		anker kæden, der i en større vifte om ankeret knuser og vælter strukturer. Truslen er den samme på stenrev, hvor den geomorfologiske struktur dog ikke knuses, men stenene væltes rundt og den fastsiddende flora og fauna rives af.
	Nødområder	Forhøjet risiko for udslip af miljøfarlige stoffer heriblandt olie. Enhver form for alvorligt oliespild, der efter nogle dage medfører, at olie synker ned på havbunden vil kunne skade naturtypernes økosystemer. Oliespild i overfladen kan have alvorlige skade på havfugle..
Fysiske aktivitet, der båndlægger havbundsareal og/eller forstyrrer arter, typisk anlægsaktiviteter		
	Vindmøller	<p>Effekterne af havvindmølleparker er bl.a. undersøgt ved Horns Rev og Nysted.</p> <p>- Ændret "geomorfologi"</p> <p>Havvindmøllernes fundamenter består af hårdt materiale (stål eller beton samt erosionsbeskyttelse i form af store sten,), og vil således i ikke hårbundsområder give anledning til introduktion af nye arter af fastsiddende planter og dyr, ligesom der omkring fundamenter sker en erosion i forhold til de forekommende sedimenter. Ligeledes vil flora og fauna på cementblokke afvige fra biota på naturlige stenblokke. Nye substrater kan således få indflydelse på arters spædningskorridorer og føre til introduktion af nye arter</p> <p>- Forstyrrelse af havpattedyrs adfærd</p> <p>Det er registreret, at marsvin er følsomme overfor anlægsaktiviteter i forbindelse med havvindmølleparker samt at marsvin i visse områder f.eks. Nysted tilsyneladende ikke anvender et mølleområde i samme omfang som før etablering af havvindmøllerne. Der er dog ikke klare konklusioner på en fortrængningseffekt. Der foretages opfølgende undersøgelser af marsvin fra tysk side.</p> <p>- Forstyrrelse af fugle</p> <p>Den overordnede konklusion på overvågningen af fugle ved Horns Rev og Nysted er, at langt de fleste arter undgår havmølleparkerne. Ingen af parkerne ligger imidlertid så tæt ved yngleområder, at de kan påvirke fuglenes muligheder for at yngle, ligesom det ikke forventes, at de registrerede afvigelse i trækfuglenes kurs vil have større konsekvenser for fuglene på populationsniveau. Generelt</p>

		<p>undgik fuglene ikke bare at flyve mellem møllerne, men også at søge føde og opholde sig imellem dem. Ny optællingsdata fra januar, februar, marts og april 2007 viser imidlertid, at sortand var den langt hyppigst forekommende fugleart i Horns Rev området, med i alt 356,635 observerede ænder. Der blev observeret en dramatisk forandring i sortændernes fordeling indenfor undersøgelsesområdet i perioden fra 1999 til 2007, forårsaget af andre forhold end vindmølleparkens tilstedeværelse. På den baggrund konkluderes det at sortænder kan forekomme i høje tætheder i nyligt etablerede havvindmølleparker. Der sås en aftagende effekt, således at sortænderne først forekom i havmølleparken nogle år efter etableringen. Det kan dog ikke helt udelukke at ændringerne skyldes ændringer i fuglenes fødegrundlag, mere end deres adfærd overfor mølleparken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Støj og vibrationer i forbindelse med anlæg I anlægsfasen genereres støj som er skadelig for blandt andet pattedyr og evt. fisk. Der foreligger endnu ikke fyldestgørende undersøgelser, som kan dokumentere om der evt. er effekter på naturinteresserne som følge af vibrationer og støj fra driften af havvindmølleparker. - Ændring af bundens topografi Vindmøllernes fundament medfører ændret topografi på havbunden og dermed ændret sediment- og sedimentationsforhold - Ændringer i topografi og sammensætning af sedimentet er også relevant for fiskearter som gyder og lever på eller i sedimentet
	Kabeltracheer	Etablering af kabeltracher medfører væsentlig sediment transport i anlægsfasen samt ændring af bundtopografien og dermed risiko for ændring af sedimentationsforhold.
	Efterforskning og produktion af olie og gas på havet	<p>Seismiske undersøgelser kan forstyrre havpattedyr og fisk i området pga. kraftige rystelser.</p> <p>Borearbejde, etablering af rørledninger medfører væsentlig sediment transport i anlægsfasen samt ændring af bundtopografien og dermed risiko for ændring af sedimentationsforhold.</p>

		<p>Indvindingsanlæg</p> <p>Boreplatform-fundamenter består af hårdt materiale (store sten/cement), og kan give anledning til introduktion af nye arter af fastsiddende planter og dyr, ligesom der omkring fundamenter sker en erosion i forhold til de forekommende sedimenter.</p> <p>Ligeledes vil flora og fauna på cementblokke afvige fra biota på naturlige stenblokke. Nye substrater kan således få indflydelse på arters spredningskorridorer og føre til introduktion af nye arter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Støj i forbindelse med anlæg <p>Med hensyn til støj genereres der i anlægsfasen støj som er skadelig for blandt andet pattedyr og evt. fisk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ændring af bundens topografi <p>Fundamentet medfører ændret topografi på havbunden og dermed ændret sedimentationsforhold.</p>
	Kabeltracheer	<p>Etablering af kabeltracher medfører væsentlig sediment transport i anlægsfasen samt ændring af bundtopografien og dermed risiko for ændring af sedimentationsforhold.</p>
	Broer	<ul style="list-style-type: none"> - Ændret ”geomorfologi” <p>Bropillers fundamenter består af hårdt materiale (store sten/cement), og kan give anledning til introduktion af nye arter af fastsiddende planter og dyr, ligesom der omkring fundamenter sker en erosion i forhold til de forekommende sedimenter.</p> <p>Ligeledes vil flora og fauna på cementblokke afvige fra biota på naturlige stenblokke. Nye substrater kan således få indflydelse på arters spredningskorridorer og føre til introduktion af nye arter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Støj i forbindelse med anlæg <p>Med hensyn til støj genereres der i anlægsfasen støj som er skadelig for blandt andet pattedyr og evt. fisk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ændring af bundens topografi <p>Brofundamentet medfører ændret topografi på havbunden og dermed ændret sedimentationsforhold.</p> <p>Ændringer i sedimentet kan have betydning for begrænsede områders funktion som f.eks. gydeområder for de fisk, som gyder på</p>

		havbunden (fx sild).
Vandkemiske forhold, der påvirker naturtyper, arter og levesteder		
	Eutrofiering	Eutrofieringen har stor betydning for primærproduktionen og er dermed af betydning for den økologiske balance i havet. Reducerede tangskove af både ålegræs og makroalger, ændrede bunddyr biomasser er væsentlige eksempler med relevans for naturtyperne ”Rev”, ”Boblerev”, Lavvandede bugte og Vige og sandbanker. Eutrofiering er et generelt problem i store dele af de indre danske farvande. Vurdering af omfanget af eutrofiering samt behovet for indsats til at nedbringe eutrofieringen vurderes primært i forbindelse med vandplanlægningen efter Vandrammedirektivet og inddrages kun i Natura2000 planlægningen, hvis der er skærpet behov.
	Miljøfarlige stof.	Forekomsten af miljøfremmede stoffer er lavere på sandbund (1110) end på øvrige bundtyper med højere indhold af organisk materiale. Niveauet af imposex i Kattegat er generelt højere end i Skagerrak, hvor 80-100% af rødskonkens hunner har imposex. I kystnære områder findes imposex også udbredt i bl.a. dværgkonk. Imposex er hidtil fundet i 10 danske sneglearter fra Kattegat området. Effekter af miljøfarlige stoffer inkluderer effekter på biokemisk, individ, populations samt samfundsniveau af både flora og fauna. Vurdering af omfanget af miljøfarlige stoffer samt behovet for indsats til at nedbringe forekomsten af miljøfarlige stoffer vurderes primært i forbindelse med vandplanlægningen efter Vandrammedirektivet og inddrages kun i Natura2000 planlægningen, hvis der er skærpet behov.
	Klapning	I forbindelse med klapninger kan der ud over de fysiske effekter ligeledes ske en spredning/tilførsel af miljøfarlige stoffer til både vandfasen og sedimentet. (arealpåvirkning under ”Fysiske”)
Forstyrrelse der alene kan relateres til rekreative interesser		
	Sejlads	Omfattende sejlads med bl.a. fritidsfartøjer kan give anledning til forstyrrelser, som giver anledning til negative bestandspåvirkninger af fugle og især havpattedyr specielt i

		yngleperioden.
	Opankring	Opankring på stenrev og boblerev medfører fysisk beskadigelse. Især boblerevene skades permanent. Opankring sker primært i forbindelse med UV-jagt og dykning.
	Jagt	Der er jagtforbud på alle udpeget, arter opført på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I. Arter på bilag II og III er underlagt bestemmelserne i jagtloven. Jagt på disse arter kan dels reducere bestanden dels forstyrre bilag I-arter.
	UV-jagt	Undervandsjagt er særlig en trussel på de huledannende rev og boblerevene, hvor specielt jagt på store eksemplarer af den europæiske hummer og taskekrabber påvirker bestanden negativt.
	Dykning	Dykning kan være en trussel mod boblerevenes særegne struktur pga. fysisk beskadigelse ved afhug og indsamling af større fragmenter fra boblerevene.

Bilag III

Referenceliste:

ANON 1997. RIACON, Risk Analyses of Coastal Nourishment Techniques, KDI/VKI, 1997.

?? DFU data til Basisanalyserne af marine Natura 2000 områder,

ANON 2000. Bundfauna og sediment I planlagte sandindvindingsområder på Vestkysten, Kystdirektoratet/DHI Institut for Vand og Miljø, 2000.

ANON 2002. Risikovurdering af sejladsikkerheden i de danske farvande. Søfartsstyrelsen og Farvandsvæsenet, juni 2002.

ANON 2003. Interpretation Manual of European Union Habitats, Eur 25, April 2003

ANON 1992. Læsø, Nothern Kattegat – a proposal for future conservation initiatives. Miljøministeriet, Skov- og naturstyrelsen, 1992.

ANON 2004. Redegørelse om udpegning af nødområder i de danske farvande, Redegørelse fra Miljøstyrelsen, nr. 1, 2004.

ANON 2004. Kortsamling til første basisanalyse, del 1, Vanddistrikt HUR 2004.

ANON 2005. Tekniske anvisninger fra Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur. DMU 2005.

Bendtsen, J., Söderkvist, J., Dahl, K., and Hansen, J. L. S. 2007. Model Simulations of blue corridors in the Baltic Sea. (Balance report)

Dahl, K. 2005: Effekter af fiskeri på stenrevs algevegetation. Et pilotprojekt på Store Middelgrund i Kattegat. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 526: 16 s. (elektronisk).
Findes på: http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR526.PDF

Dahl, K. & Carstensen, J. 2005: Hårdbundsvegetation som indikator for naturkvalitet og bevaringsstatus på stenrev. I: Dahl, C.(red.), Andersen, J. H.(red.), Riemann, B.(red.), Carstensen, J., Christiansen, T., Krause-Jensen, D., Josefson, A.B., Larsen, M.M., Petersen, J.K., Rasmussen, M.B. & Strand, J. : Redskaber til vurdering af miljø- og naturkvalitet i de danske farvande. Typeinddeling, udvalgte indikatorer og eksempler på klassifikation. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 535: 26-53.
Findes på: http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR535.PDF.

Dahl, K. & Kofoed-Hansen, H. 2003: Effekter på havbunden ved passage af højhastighedsfærger. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 451: 36 s. (elektronisk).
Findes på: http://www.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR451.PDF

Dahl, K., Larsen, M.M., Rasmussen, M.B., Andersen, J.H., Petersen, J.K., Josefson, A.B., Lundsteen, S., Dahllöf, I. & Christiansen, T. 2003: Kvalitetsvurderingssystem for habitatdirektivets marine naturtyper. Fase 1: Identifikation af potentielle indikatorer og tilgængelige data. Danmarks

Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 446: 91 s. (elektronisk).

Findes på: http://www.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR446.pdf

Dahl, K., Petersen, J.K., Josefson, A.B., Dahllöf, I. & Søgaaard, B. 2005: Kriterier for gunstig bevaringsstatus for EF-habitatdirektivets 8 marine naturtyper. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 549: 39 s. (elektronisk).

Findes på: http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrappporter/rapporter/FR549.PDF

Foverskov, S. (2004) Dokumentation for fremstilling af kort over Marine naturtyper i habitatområderne. Skov- og Naturstyrelsen. Link:

<http://www.skovognatur.dk/natura2000/habitat/marin>

Fyns Amt. 2004: Vanddistrikt Fyn - Basisanalyse 2004, del 1. GIS-indberetning.

Gravesen, P. 1982: Oversigt over botaniske lokaliteter – 3. Lolland, Falster, Møn og Bornholm. Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, 1982.

Jensen, J.B. 2000: Kortlægning af marine naturtyper i Danmark i forbindelse med EF-habitatdirektivet. GEUS 2000/106

Hansen, J.M. 1988: Koraller i Kattegat, kortlægning fase I. Skov- og Naturstyrelsen. Intern rapport

Hansen, J.M. 1995: En ø's opståen, kystdannelse og vegetationsudvikling: Naturlige og menneskeskabte landskaber på Læsø. Geologisk Tidsskrift, hæfte 2, 1995

Lundsteen, S. 2001: Habitatkortlægning otte steder fra Østersøen til Nordsøen den 16-4 til 26-4-2001, Arbejdsrapport fra DMU, 2001

Lundsteen, S. 2005: Fauna på 26 stenrev i indre danske farvande i 1991 – 1994, Hedeselskabet, 2005.

Nielsen, R., Helmig, S. & Hygum, B. 1991: Lysegrund, et stenrev i den sydlige del af Kattegat – Algevegetation, august 1990. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Nielsen, R. 2005: Algevegetationen ved Nordre Rønner 2005.

Olesen, M. (red.), Ockelmann, K., Weile, K., Jensen, J.B., Binderup, M., Laier, T., Pedersen, M.F., Hoffmann, E., Strand, J., Dahl, K., Teilmann, J., Petersen, I.K., Nielsen, R. & Johansen, M. 2005: Naturforholdene i havet omkring Læsø. Pilotprojekt Marin Nationalpark Læsø. Skov- og Naturstyrelsen. 129 s.

Findes på: <http://www2.skovognatur.dk/Nordjylland/Nationalpark/PDF/Naturihavet.pdf>

Petersen, I.K., Fox, A.D. and Clausager, I. 2003: Distribution and numbers of birds in Kattegat in relation to the proposed offshore wind farm south of Læsø – Ornithological impact assessment. Rapport til Elsam Engineering A/S, 116 pp.

Sveegaard, S. 2006: Selection of Special Areas of Conservation for harbour porpoises in Denmark, Københavns Universitet, 73pp.

Søgaaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K.E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T.,

Madsen, J., Baattrup-Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, T., Buttenschøn, R.M., Fredshavn, J.R., Aude, E. & Nygaard, B. 2003: Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. 2. udg. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU 457: 460 s. (elektronisk).

Findes på:

http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR457_2udg_www.pdf

Tendal, O. S. og Nielsen, C., 1997 Bærgerkorallen (*Caryophyllia smithii*) – ny koral for Danmark. Flora og Fauna 103 (1): 7-9. Århus 1997

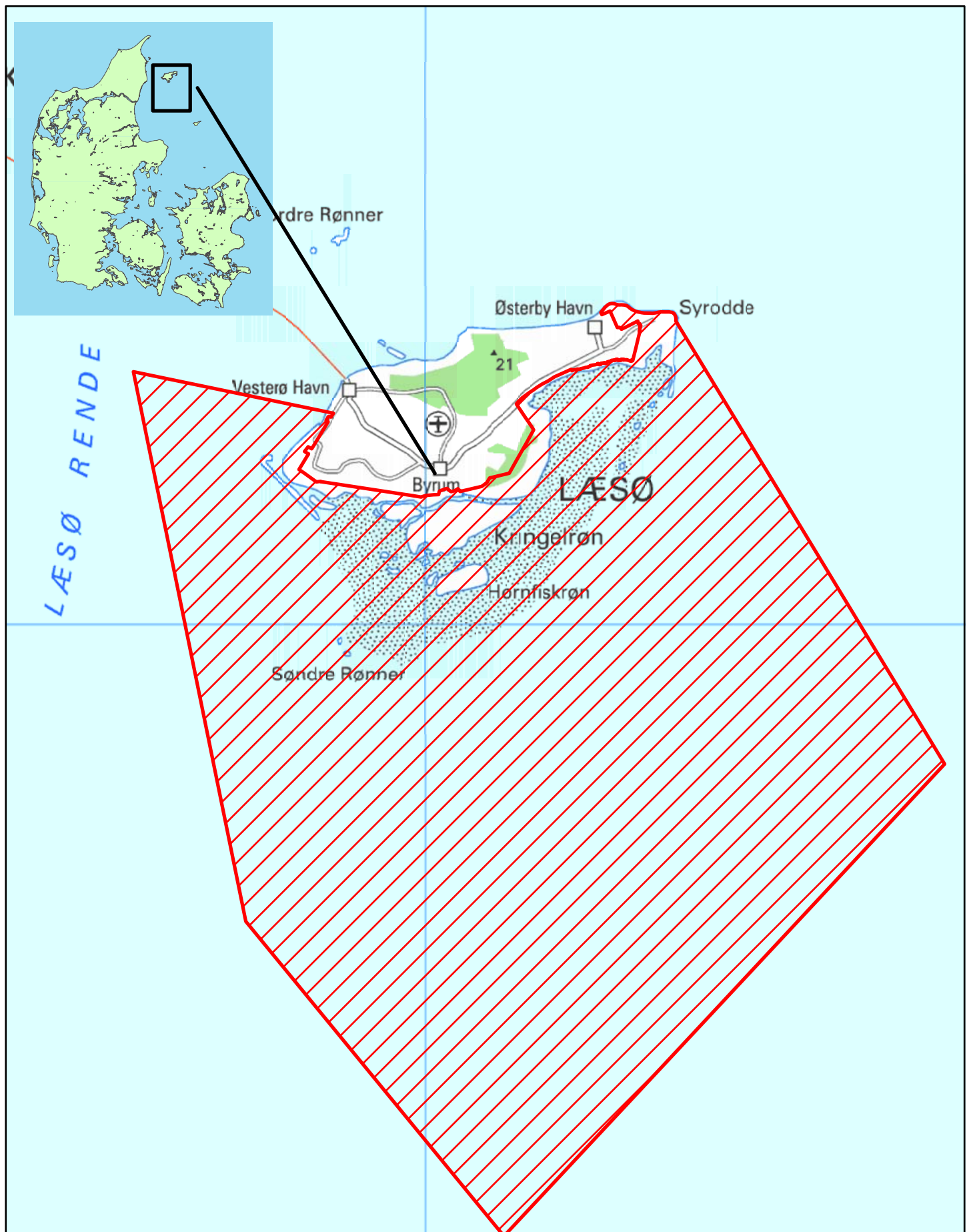
Wind, P.: Oversigt over botaniske lokaliteter – 9. Nordjyllands Amt. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1992.

Ærtebjerg, G., Bendtsen, J., Carstensen, J., Christiansen, T., Dahl, K., Dahllöf, I., Ellermann, T., Gustafsson, K., Hansen, J.L.S., Henriksen, P., Josefson, A.B., Krause-Jensen, D., Larsen, M.M., Markager, S.S., Ovesen, N.B., Skjøth, C.A., Strand, J., Söderkvist, J., Mouritsen, L.T., Bråten, S., Hoffmann, E. & Richardson, K. 2005. Marine områder 2004 - Tilstand og udvikling i miljø- og naturkvaliteten, - Faglig rapport fra DMU 551, 94s.

Findes på: http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR551.PDF.

Natura 2000-basisanalyse

Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Kort over Natura 2000-område nr 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Titel

Natura 2000-basisanalyse Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Udgivet af

Miljøcenter Aalborg
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst

Udgivelsesdato

Juni 2007

Tekst, layout og redaktion

Medarbejdere fra Nordjyllands Amt og Miljøcenter Aalborg

Kortene er produceret på baggrund af Nordjyllands Amt
GIS-data samt data fra Kort- og Matrikelstyrelsen

Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen
1992/KD.86.1029

Indholdsfortegnelse

RESUME:.....	2
1. Beskrivelse af Natura 2000-området	2
1.1 Beskrivelse af områdets natur og dets potentiale	2
2. Udpegningsgrundlaget.....	3
2.1 Nyfundne naturtyper og arter	4
2.2 Naturtyper og arter, som ikke er registreret, men indgår i udpegningsgrundlaget.....	4
3. Foreløbig trusselsvurdering	4
3.1 Beskrivelse af naturtilstanden	4
3.1.1 Vandrammedirektivets basisanalyse I-II.....	4
3.2 Eutrofiering.....	5
3.3 Tilgroning	5
3.4 Hydrologi.....	5
3.5 Invasive arter.....	6
3.6 Forstyrrelse af arter	6
3.7 Arealmæssige ændringer siden 1994	6
3.8 Andre trusler	6
3.9 Modsat rettede interesser	7
4. Plejetiltag, igangværende indsats mm.....	7
5. Liste over manglende data	7
6. Liste over tilgængeligt materiale	8
Bilag	13
B.1 Datagrundlag for naturtyper og arter	13
B.2 Foreløbig trusselsvurdering.....	14
B.2.1 Beskrivelse af naturtilstanden	14
B.2.2 Eutrofiering	16
B.2.2.1 Tålegrænser	16
B.2.2 N-deposition og overskridelse af tålegrænser	17
B.2.3 Tilgroning.....	19
B.2.3.1 Vedplantedækning.....	19
B.2.3.2 Vegetationshøjde.....	20
B.2.3.3 Arealandel med græsning og/eller høslet	20
B.2.4 Hydrologi	21
B.2.4.1 Afvanding og vandindvinding.....	21
B.2.4.2 Kystsikring	21
B.2.5 Invasive arter.....	21
B.3 Plejetiltag igangværende indsats mm	22
B.4. Marine områder	22
B.5. Vandløb.....	25
B.6. Søer	25
B.7. Bilag II-arter.....	26
B.7.1 Spættet Sæl <i>Phoca vitulina</i>	26
B.7.2 Gråsæl <i>Halichoerus grypus</i>	26
B.8. Fugle.....	28

RESUME:

Områdets vigtigste naturtyper er de store sammenhængende forekomster af strandenge (1330) og heder (4010 og 4030). Endvidere indgår værdifulde forekomster af klithede (2140) og grå klit (2130) i den nordlige og vestlige del af området. Der er kortlagt 1007 ha strandeng, 378 ha tørre heder, 275 ha fugtige heder, 273 ha klithede og 178 ha grå klit. Ud fra naturtypernes nuværende tilstand vurderes de største trusler at være: Tilgroning for klitområderne (2110-40) og forstyrret hydrologi for strandengene (1330). Invasive arter vurderes på sigt at kunne blive en alvorlig trussel mod både strandenge (1330), heder (4010 og 4030), såvel som klitområderne (2110-40). Eutrofiering med luftbåren kvælstof vurderes at være årsag til belastning over tålegrænsen for de mest kvælstoffølsomme naturtyper som klitarealer (2130, 2140, 2190), heder (4010 og 4030) og sure overdrev (6230). De kortlagte arealer har generelt en høj kvalitet og over 90 % af de arealer, der er beskyttet under § 3 er kortlagt som habitatnaturtyper.

1. Beskrivelse af Natura 2000-området

Natura 2000-område nr. 9 er udpeget som Habitatområde nr. 9, Fuglebeskyttelsesområde nr. 10 og Ramsarområde nr. 10 med et samlet areal på 102.714 ha (se tabel 1.1 eller hjemmesiden for Vand og Natur ([klik her](#))). Området ligger i den nye kommune Læsø.

Af Natura 2000 områdets samlede areal består 98.958 ha af hav, medens 3.756 ha er land. På land er 3.130 ha af arealet omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (Tabel 1.2). Desuden er der 22 ha løvskov og 313 ha nåleskov (kilde: Areal Information systemet, Danmarks Miljøundersøgelser). Resten af landarealet består af agerjord, landsbyer mm.

Samlet er 3723 ha i området omfattet af 7 fredninger. Fredningerne har landskabelige og rekreative formål.

Nr.	Navn	Areal (ha)
H9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	66.238
F10	Læsø, sydlige del	102.714
R10	Læsø	66.238
	Samlet areal Natura 2000	102.714

Tabel 1.1. Oversigt over det habitatområde, der er inkluderet i denne basisanalyse. Områdets nummer, navn og areal (i ha) er angivet, ligesom Natura 2000-områdets samlede areal er oplyst. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/>.

Beskyttet Natur	Areal
Vandløb	22 km
Hede	1.445 ha
Naturenge	2 ha
Kulturenge	25 ha
Mose	104 ha
Strandeng	1.526 ha
Sø	28 ha
I alt	3.130 ha

Tabel 1.2. Antal hektar af registreret beskyttet naturtyper i Natura 2000-område 9 (vejledende registrering, Nordjyllands Amt, feb. 2006).

1.1 Beskrivelse af områdets natur og dets potentiale

Læsø syd er et fint eksempel på landhævningsstrandenge, der har udviklet sig i takt med landhævningsens start for 7-8000 år siden. I lang tid var der 4 øer eller holme, men pga. landhævningsen er de 3 første Færøen, Langerøn og Kringelrøn vokset sammen. Hornfiskrøn er stadig isoleret i syd. Disse rønner udgør i dag de vidtstrakte strandenge Rønnerne, der udgør hovedparten af Habitatområde 9. Landhævningsen sker stadig, 5 mm om året på Læsø, så med tiden vil der dannes nye rønner og gamle vil vokse sammen. Rønnerne er unikke grundet deres kontinuitet i tid og rum, og er karakteriseret af en meget artsrig flora. De Gule Engmyrers tuer præger store områder og er med til at skabe variation og derved øget diversitet. De højere liggende dele af strandengene har med tiden udviklet sig til hede. Disse områder danner en mosaik af fugtig og tør hede.

Områdets nordøstlige del er karakteriseret ved veludviklede forekomster af klitter, klithede og flere botanisk værdifulde klitlavninger.

Områdets særlige værdier:

Terrestriske naturtyper:

I området findes naturtyper som i kraft af deres kontinuitet i tid og rum og deres naturkvalitet generelt er af national betydning. 25 % af amtets § 3 beskyttede strandenge ligger i området. Endvidere er naturkvaliteten på netop disse strandenge blandt landets bedste. De højere liggende dele af Rønnerne er hedearealer og danner store sammenhængende områder af både tør og fugtig hede. Disse forekomster repræsenterer en stor del af hedearealerne indenfor habitatområderne i amtet, henholdsvis 50 % for fugtig hede og 30 % for tør hede.

2. Udpegningsgrundlaget

Nr.	Naturtype	Kortlagt areal	Antal forekomster
Arter			
1364	Græsæl (<i>Halichoerus grypus</i>)	53.140 ha	-
1365	Spættet sæl (<i>Phoca vitulina</i>)	51.774 ha	-
Naturtyper			
1110	Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	10.494 ha	2
1140	Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	8.764 ha	2
1150	*Kystlaguner og strandsøer	23 ha	24
1170	Rev	3.324 ha	2
1180	Boblerev	417 ha	4
1310	Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand	49 ha	12
1330	Strandenge	1507 ha	87
2110	Forstrand og begyndende klitdannelser	16 ha	9
2120	Hvide klitter og vandremiler	30 ha	13
2130	*Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	178 ha	39
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	273 ha	43
2170	Kystklitter med gråris	8 ha	5
2190	Fugtige klitlavninger	99 ha	22
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	2 ha	2
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkelyg	275 ha	18
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	378 ha	45
6230	*Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	61 ha	13
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	21 ha	1
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	1 ha	1
9190	Stilkegeskove og krat på mager sur bund ⁽¹⁾	3 ha	3

Tabel 2.1. Oversigt over de arter og naturtyper, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af habitatområde 9. ⁽¹⁾ Skov naturtyperne bliver kortlagt af SNS og er kun delvist kortlagt i forbindelse med amtets kortlægning i 2004-05. * Prioriteret naturtype.

Som det fremgår af tabel 2.1 er habitatområde 9 udpeget af hensyn til 21 habitatnaturtyper og 2 arter. Fuglebeskyttelsesområde 10 er udpeget for 12 arter (se tabel 2.2 og 2.3).

Se kort med naturtyperne og arter på hjemmesiden for Vand og Natur ([klik her](#))

	Ynglepar 1983	Ynglepar 1990-1993	Ynglepar 2004 -2005	Status	Areal (ha)
Trane			1 – 2	Indvandring	735
Klyde	170	438		Fremgang	10.866
Almindelig Ryle	10 - 20	21-22	21-24	Stabil	10.937
Tinksmed	1 – 2	1 (1994)	0	Tilbagegang, måske forsvundet	140
Splitterne		53	40	Ustabil	-
Havterne	200	957	?	Fremgang	32.348
Dværgterne	4	23	4	Ustabil	31.586

Tabel 2.2. Oversigt over de ynglende fuglearter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af Fuglebeskyttelsesområde nr. 10. Arter med fed var del af det oprindelige udpegningsgrundlag i 1983.

Arter på	Arter,	T/Tn	1983	1992 – 1997	1998 -	Areal
----------	--------	------	------	-------------	--------	-------

bilag 1, jf. art. 4(1)	Jf. art. 4 (2)		maks. tal	maks. tal	2003 maks. tal	Status	(ha)
Klyde	Klyde	T	600	703	173	Tilbagegang	10.866
Almindelig Ryle	Almindelig Ryle	T	45.000	11.684	10.241	Tilbagegang	10.937
	Lille Kobbersneppe	T		4.000		Ukendt	11.216
	Mørkbuget Knortegås	T	1.200	1.600	703	Svingende	11.216
	Ederfugl	T	80.000	11.101	1.557	Tilbagegang	88.950
	Sortand	T	80.000	54	2	Tilbagegang	88.950
	Fløjsand	T	11.000	2	-	Tilbagegang	88.950

Tabel 2.3. Oversigt over de rastende fuglearter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af Fuglebeskyttelsesområde nr 7. T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal. Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydende antal. Arter med fed var del af det oprindelige udpegningsgrundlag i 1983. Oprindeligt var også Toppet Skallesluger på udpegningsgrundlaget. Kilde Danmarks Miljøundersøgelser (2005).

2.1 Nyfundne naturtyper og arter

I tabel 2.4 viser de nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller naturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene. Det drejer sig eksempelvis om arter og naturtyper på bilag 1 eller 2 til EF-habitatdirektivet eller på bilag 1 til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

Naturtype og art		Areal	Antal forekomster
2180	Skovklit	16 ha	3
3130	Søbred med småarter	0,2 ha	1
3150	Næringsrig sø	1,5 ha	1
3260	Vandløb	0,1 ha	1
7230	Rigkær	4,5 ha	1

Tabel 2.4. Arter og naturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag for Natura 2000-planens internationale naturbeskyttelsesområder, men som vurderes at have væsentlig forekomst heri. En * foran artens eller naturtypens kodenummer betyder, at den er særligt prioriteret af EU.

2.2 Naturtyper og arter, som ikke er registreret, men indgår i udpegningsgrundlaget

Enektrat på heder, overdrev eller skrænter (5130) indgår i udpegningsgrundlaget, men er ikke registreret ved kortlægningen i 2005. Ved kortlægningen i 2001 blev naturtypen registreret på ca. 14 ha. Der er ved kortlægningen i 2005 vurderet, at Ene ikke har haft den fornødne dækningsgrad og området er derved kortlagt som surt overdrev (6230).

3. Foreløbig trusselvurdering

3.1 Beskrivelse af naturtilstanden

Som baggrund for at foretage en trusselvurdering for naturtyper og arter er der foretaget en foreløbig vurdering af status for tilstanden for de naturtyper og arter, der forekommer i området (se bilag B.2).

For de naturtyper og arter, som ikke er omfattet af NOVANA-overvågningsprogrammet, er tilstands- og trusselvurderingen baseret på et skøn.

3.1.1 Vandrammedirektivets basisanalyse I-II

I Natura 2000-området er der ingen målsatte vandløb. 22 km ikke målsatte vandløb er påvirkede af regulering. Undersøgelser har vist, at der er risiko for udledning af miljøfarlige stoffer i forbindelse med udledninger fra punktkilder. Der er ikke tilstrækkelig viden herom.

Kirkeflod indgår som sø i habitatområde H 9. Søen vurderes i basisanalysen til at opnå mål opfyldelse i 2015 pga. søens beliggenhed. Småsøerne/vandhullerne i habitatområdet indgår ikke direkte i Vandrammedirektivets basisanalyse I-II, idet kun særskilt målsatte søer samt søer > 5 ha er vurderet.

I basisanalysen, indgår Kattegat i vanddistrikt 80. Det vestlige Kattegat betragtes herunder som et samlet kystfarvand, og er i NJA's Regionplan 2005 udlagt med basismålsætning. I områder omfattet af Habitatdirektivet og EU's fuglebeskyttelsesdirektiv gælder skærpet målsætning.

Kystvandene udgør fjernrecipient for spildevand og forurenende stoffer, i udpræget grad kvælstof og fosfor, som er medvirkende årsag til iltsvind. Miljøfarlige stoffer påvirker også kystfarvandet. Tekniske anlæg (havneanlæg m.m.) og erhvervsaktiviteter (råstofindvinding, akvakultur, klappning, og skibsfart) påvirker de marine økosystemer.

Samlet vurderes, at det vestlige Kattegat er i risiko for ikke at opfylde målsætningen i 2015.

Yderligere informationer om Vandrammedirektivets basisanalyse I-II kan findes på

<http://www.mst.dk/Vand/Vandrammedirektivet/Basisanalysen/Dansk+rapportering/06030200.htm>

3.2 Eutrofiering

Terrestriske naturtyper

Med undtagelse af strandengene er de registrerede forekomster af naturtyper i området kvælstoffølsomme, det gælder særligt for klitområderne (2130, 2140, 2190), heder (4010 og 4030) og sure overdrev (6230). Hovedparten af de kortlagte arealer er artsrige forekomster med arter, der er meget kvælstoffølsomme. For disse områder ligger tålegrænserne i den nedre ende af intervallerne anført i tabel B.2.2.1. Kvælstofnedfaldet (depositionen) på naturområderne ligger mellem 10 og 17,5 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes ruhed (tabel B.2.2.3). For de artsrige følsomme områder med de ovennævnte naturtyper, hvor tålegrænsen ligger i den lave ende af intervallet, er tålegrænsen overskredet.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor tålegrænsen er overskredet og hvor eutrofiering derved vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten, er årsagen således luftens generelt forhøjede indhold af kvælstofforbindelser, der overvejende stammer fra husdyrbrug.

Det er derfor vigtigt, at kvælstofbelastningen fra lokale kilder nedbringes og som minimum ikke øges. Driften af naturarealerne bør om muligt tilrettelægges således, at der løbende fjernes kvælstofholdigt materiale fra arealet ved f.eks. afbrænding, græsning, høslæt eller rydning. Det er dog ikke muligt at pleje sig ud af problemet da nogle naturtyper ikke er mulige at afgræsse. Dette gør sig bl.a. gældende for arealerne med grå klit. Størstedelen af disse arealer rummer en artsrig og meget kvælstoffølsom lavflora. Disse områder er meget sårbare overfor slitage og afgræsning er derved ikke en mulighed.

Det vurderes, at miljøet i Kattegat er påvirkeligt af effekten fra tilførsel af næringsstoffer. For store udledninger af næringsalte har bl.a. givet problemer med iltsvind, og heraf negativ påvirkning på invertebratfaunaen knyttet til bunden samt bundlevende fisk. Forhøjede niveauer af næringsalte giver også forøget vækst af etårige trådformede alger, fedtmøg.

3.3 Tilgroning

Tilgroning udgør med det nuværende græsningstryk ikke en trussel mod strandengene. Det bør dog bemærkes at 50 % af de kortlagte strandenge ikke er med afgræsning/høslæt. Denne ugræssede del udgøres hovedsageligt af strandrørsumpe og i mindre grad strandenge, der er under tilgroning forårsaget af nyligt græsningsophør. På ca. 40 % af det kortlagte strandengsareal (svarende til ca. 600 ha) udgør lav vegetation under 15 cm en væsentlig del af arealerne. Områderne med højere vegetation skyldes hovedsageligt forskelle i fugtighed, som forårsager forskelle i græsningstrykket. Variationen i vegetationshøjder på strandengene er derved for hovedparten af arealerne med til at give en god kombination af rørsump og hårdt græssede strandenge. Vedplanter (med undtagelse af Rynket Rose se afsnit 3,5) har på nuværende tidspunkt ingen betydning for tilgroningen af strandengene.

For naturtyperne: 7230, 6230, 4030 og 4010 foregår afgræsning/høslæt på stort set det samlede areal. Ved bibeholdelse af den nuværende pleje af arealerne vurderes tilgroning ikke at være en trussel mod disse naturtyper.

For de kystnære naturtyper: 2130, 2140 er tilgroning en reel trussel. Alle de kortlagte områder med 2140 er under tilgroning med vedplanter (primært nåletræer). For 2130 er andelen mindre med ca. 30 % af arealerne under begyndende tilgroning. Tilgroning med primært nåletræer udgør på langt sigt en markant trussel mod opretholdelse af de lysåbne ugræssede kystnære naturtyper. For naturtypen 2190 er tilgroning med pil og tagrør et problem.

3.4 Hydrologi

Kystsikring hæmmer ikke den naturlige dynamik.

For strandengene er afvanding er akut trussel. Over 40 % af det kortlagte areal er negativt påvirket af afvanding.

For de resterende våde naturtyper er der ikke konstateret forstyrrelse i hydrologi. Det kræver dog en mere dybdegående undersøgelse at fastslå at udelukke hydrologiske forstyrrelser som en reel trussel.

Vandindvinding til drikkevandsforsyning vurderes at kunne udgøre en trussel mod områdets våde naturtyper. En GIS-analyse over potentielle og aktuelle indvindinger bør udarbejdes.

3.5 Invasive arter

På strandengene er der enkelte registreringer af Vadegræs. På baggrund af kendskabet til vadegræs invasion af andre lokaliteter vurderes det, at Vadegræs med tiden kan blive en alvorlig trussel mod de yderste dele af strandengen.

Rynket Rose forekommer på over 50 % af de kortlagte strandenge primært som spredte, små unge individer. Rynket Rose ses endvidere i de yderste klitter (2110 og 2120) og klitheden (2140). Rynket Rose vurderes at være en alvorlig trussel mod både strandengene og klitnaturtyperne.

På klitheden udgør invasive ikke-hjemmehørende nåletræer og Skovfyr, der vurderes at være hjemmehørende på Læsø, en akut trussel mod den lysåbne naturtype.

Mink udgør en trussel mod de fugle der har rede på jorden.

De danske farvande tilføres løbende arter af både flora og fauna. I forbindelse med den internationale skibstrafik, udledes balastvand, indeholdende pelagiske stadier af flora og fauna, som stammer fra andre regioner på kloden. Disse arter kan eventuelt trives i de nye omgivelser og i værste fald forskyde ligevægten i det økologiske system. Brunalgen Butblæret Sargassotang (*Sargassum muticum*), må forventes at være tilstede, men der er ikke udført monitoring omkring Læsø

3.6 Forstyrrelse af arter

Der er færdselsforbud på strandengen på Rønnerne vest for vejen i fuglenes yngletid, men det overholdes ikke altid af turister. Løse hunde kan også være et problem i området.

Undersøgelser i forbindelse med planerne om, og opstilling af, hav-vindmøller vil kunne forstyrre især Edderfugl, Sortand og Fløjlsand i området syd for Læsø.

På Stokken forstyrres ynglende terner ofte af bl.a. badegæster. Rastende fugle på vaden kan forstyrres af den stigende ridning i grupper med høj hastighed.

3.7 Arealmæssige ændringer siden 1994

De væsentligste ændringer i området knytter sig til ændret græsning og øget tilgroning. Invasion af invasive nåletræer, og Rynket Rose er eskaleret siden 1994.

3.8 Andre trusler

Miljøfarlige stoffer.

Plante og dyrelivet er påvirkelige overfor en række miljøfarlige stoffer. Under det fællesnordiske projekt Forum Skagerrak II, er der ud fra foreliggende data udført en modellering og ekstrapolering fra nærømråder omkring kilder til TBT. Den største kilde til TBT belastning i Kattegat/Skagerrak området er afsmitning af antibegroningsmidlet TBT fra skibstrafikken.

Koncentrationerne i Kattegat har for overvejende så et højt et niveau af TBT, at der vurderes at være risiko for alvorlige kroniske effekter i de mest følsomme arter. Koncentrationen af TBT overstiger i Kattegat området kvalitetsstandardens EQS, der i danske farvande er fastsat til 0,1 ng TBT/l.

(Kilde: Strand, J. et al. 2006. Tributyltin (TBT) – Forekomst og effekter i Skagerrak, Forum Skagerrak II)

Olie-udslip.

Et område centralt i Ålbæk Bugt samt Frederikshavn Havn er af Miljøministeriet i 2004 udlagt som nødømråde for skibe med behov for hjælp. Dette er sket i overensstemmelse med EU's overvågningsdirektiv og IMO's retningslinier

om nødområder for skibe. Samtidig sker der i disse år en kraftig stigning af olietransport gennem de danske farvande. Her er der risiko for grundstødning og havari.

Endelig foretagers der i det nordlige Kattegat et antal fuldt lovlige Ship-to-Ship overførsler af olie sted. I 2005 var der tale om 32 operationer, hvor der i alt overførtes ca. 2.8 mill. tons olie.

Danmark er et af de første lande i verden, der har indført bindende regler for STS-operationer. STS-aktiviteterne frembyder, uanset forholdsregler for at undgå udslip, en risiko for spild af olie og dermed en trussel for alle naturtyper i de tilstødende habitatområder.

Området syd for Læsø er med baggrund i dets topografi og beplantning, meget sårbart overfor en olieforurening. Indtræffer katastrofen er oprensning næsten umulig.

Fysiske påvirkninger

Boblerev er truet af ødelæggelse ved brug af slæbende fiskeredskaber, og der benyttes bl.a. trawl ved fiskeri i området. Dykkere har på nogle af lokaliteterne fundet garnrester på de kalksandstensformationer som udgør boblerevene. Truslen er at stykker brækkes af og at strukturerne derved gradvis forsvinder.

3.9 Modsat rettede interesser

Stigende trafik med handelsskibe, især olietransporter, og Ship-to-Ship operationer til søs, samt erhvervsfiskeri, især med slæbende redskaber, er i klar modstrid til den høje grad af beskyttelse der er pålagt Danmark i forbindelse med bevarelse af et meget værdifuldt og enestående naturområde.

Naturlig succession i form af tilgroning kan indebære, at én naturtype udvikler sig til en anden, ligesom eutrofiering kan medføre en ændring i vegetationen fra en naturtype mod en anden. Det kan derfor ved udarbejdelse af Natura 2000-planen være nødvendigt, at foretage en prioritering af hvilken drift eller plejemetoder man vil benytte sig af på et givet areal afhængig af hvilken naturtype eller naturtypemiks, man sigter mod.

På klitheden udgør ikke-hjemmehørende invasive nåletræer en akut trussel mod den lysåbne naturtype, men også Skovfyr, der betegnes som hjemmehørende udgør en trussel mod de lysåbne kystnære naturtyper. En eventuel pleje af de lysåbne arealer i form af rydning vil medføre arealtilbagegang for naturtypen skovbevoksede klitter.

4. Plej tiltag, igangværende indsats mm

For dele af de fredede områder foretager amtet i dag pleje i form af rydning af opvækst og vedligeholdelse af hegn. Endvidere vedligeholdes stier til fremme for offentlighedens adgang.

Et LIFE-Projekt i 1987-1996 genskabte gode forhold for vadefugle ved rydning og etablering af græsning. Antallet af vadefuglepar steg fra 878 til 1106 eller 26 % (Rasmussen 1996). Alm. Ryle steg fra 11-20 par (82 %).

Indenfor Natura 2000-området har Nordjyllands Amt udformet 4 plejeplaner:

1. Fredede privatejede områder på Læsø
2. Rønnerne på Læsø
3. Vesterø
4. Danzigmand på Læsø

Siden 1997 har amtet indgået 212 MVJ aftaler (1.710 ha) indenfor Natura 2000-området.

5. Liste over manglende data

Naturtyper

Terrestriske naturtyper

Der er behov for en dækkende kortlægning af de naturtyper, som ikke udgør en del af de 18 lysåbne naturtyper, der indgår i kortlægningen og overvågningen i NOVANA-programmet:

- Strandvold med enårige (1210)
- Strandvold med flerårige (1220)
- Enårig strandensvegetation (1310)
- Vadegræssamfund (1320)
- Forklit (2110)
- Hvid Klit (2120)
- Havtornklit (2160)

- Grårisklit (2170)
- Enekrat (5130)
- Urtebræmme (6430)

Skovnaturtyper

Der er behov for kortlægning af skovnaturtyper udenfor de fredsskovpligtige områder:

- Skovklit (2180)
- Ege-blandskov (9170)
- Stilkege-krat (9190)

Søer og vandhuller

Der er generelt behov for kortlægning af søer, vandhuller og damme på under 5 ha:

- Lobeliesø (3110)
- Søbred med småurter (3130)
- Kransnålalge-sø (3140)
- Næringsrig sø (3150)
- Brunvandet sø (3160)

Arter

Dyrearter

Hedepletvinge er eftersøgt på Færøen i 2005 men ikke fundet. Læsø er endvidere godt undersøgt for sommerfugle, men arten er ikke fundet.

Fugle

Novana overvågningen af fuglearter giver ikke tilstrækkelig viden til dækning af basisanalysen. Brugen af data fra DOF giver et rimeligt billede af udviklingen for de enkelte arter, men indsamlingen er tilfældig, og metodemæssig ikke tilpasset behovet for basisanalysen.

Fisk

Havlampret, stavsild og majsild er ikke monitoreret i de marine områder af NJA. Der mangler generelt data for forekomster af, den geografiske udbredelse og trusselvurdering for fiskearterne:

- Havlampret
- Flodlampret
- Bæklampret
- Stavsild

Der mangler undersøgelse, der kortlægger eventuelle konflikter mellem vandindvindinger og våde naturtyper.

6. Liste over tilgængeligt materiale

I forbindelse med Nationalpark Pilotprojektet på Læsø er der blevet udarbejdet rapporter indenfor områderne: Natur, Kultur, Landskab, Erhverv og Friluftsliv & turisme. Alle rapporter kan hentes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside http://www2.skovognatur.dk/nationalparker/Om_nationalparker/undersogelser.htm

Referencer

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 1999. **Sæler 1998**. Østersøen, Kattegat og Limfjorden. - Arbejdsrapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 105.

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 2001. **Sæler i Østersøen, Kattegat og Limfjorden 2000**. – pp xxx, in: Laursen, K. (red): Overvågning af fugle, sæler og planter 1999-2000, med resultater fra feltstationerne. Faglig rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 350.

Jepsen, P. U., 2005. **Forvaltningsplan for spættet sæl (*Phoca vitulina*) og gråsæl (*Halichoerus grypus*) i Danmark.** - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Linnet, A, in litt. 2006. sæltællinger i Limfjorden 1997-2005 samt Læsø 2002.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995. **Fugle og dyr i Nordjylland 1994.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1997. **Fugle og dyr i Nordjylland 1996.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Danmarks Miljøundersøgelser (2005). Redigeret og kommenterede tabeller, baggrundsmateriale til opdatering af udpegningsgrundlagene for trækfugleforekomsterne i EF-fuglebeskyttelsesområderne.

Dybbro, T. & Jørgensen, O. H., 1971. **Udbredelsen af Stor Kobbersnepe (Limose limose), Alm. Ryle (*Calidris alpina*), Brushane (*Philomachus pugnax*) og Klyde (*Recurvirostra avosetta*) i Danmark 1970.** - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 65(3): 116-128.

Fabricius, O. & Hald-Mortensen, P., 1969. **Hjejlen (*Pluvialis apricaria*) som ynglefugl i Danmark 1963-66, med bemærkninger om artens raceforhold, udbredelse og antal.** - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 63(3-4): 137-160.

Falk, K. & Brøgger-Jensen, S., 1990: **Fuglene i internationale beskyttelsesområder i Danmark – en undersøgelse af fuglelivet i de danske Ramsar- og EF-fuglebeskyttelsesområder 1987-89.** – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Gregersen, J., 2006. **Ynglebestanden af Splitterne i Danmark 1993-2005.** Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 100(2): 88-96

Gyrsting, L. & Jørgensen, P. N.(eds), 1983. **EF-fuglebeskyttelsesområder. Kortlægning og foreløbig udpegning i henhold til Fuglebeskyttelsesdirektivet.** – Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.

Lyngs, P., 1987. **Optællinger af ynglefugle på Rønnerne, 1987.** Forvaltning for teknik og miljø, Landskabskontoret.

Møller, A. P. (red.), 1978. **Nordjyllands fugle – deres yngleudbredelse og trækforhold.** Scandinavian Press Ltd.

Nielsen, T., & Nielsen, M., 1998. **Fuglelokaliteterne i Nordjyllands Amt, bind 1 og 2.** – Dansk Ornitologisk Forening.

Nordjysk Ornithologisk Kartotek 1984. **Fugle i Nordjylland 1983.** - Nordjysk Ornithologisk Kartotek

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1994. **Fugle og dyr i Nordjylland 1993.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1996. **Fugle og dyr i Nordjylland 1995.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek, 2005. **Fugle og dyr i Nordjylland 2004.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Rasmussen, P. A. F., 1996. **Optælling af ynglefugle på den fredede del af Rønnerne på Læsø 1996.** Rapport til Nordjyllands Amt – upubliceret.

Rasmussen, P., 1991. **Ynglefugle på Læsøs strandenge og småholme 1990.** – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Wind, P., 1992. **Oversigt over botaniske lokaliteter 9. Nordjyllands Amt.** Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Dansk Botanisk Forening

Supplerende litteratur

Asbirk, S. & Pitter, E. (red), 2005. **Handlingsplan for truede engfugle.** – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Baagø, H., 2001. **Danish bats (Mammalia:Chiroptera): Atlas and analysis of distribution, occurrence and abundance.** – Steenstrupia 26(1): 1-117.

Baktoft, H., Aarestrup, K. & Olsen, J. (*In press*). **Smolttab og forsinkelse ved passage af opstemninger og søer** (tentativ titel). Rapport til Dansk Dambrugerforening.

Danmarks Miljøundersøgelser (2003): **Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.** Faglig rapport fra DMU, nr. 462. <http://faglige-rapporter.dmu.dk>.

Danmarks Miljøundersøgelser (2004): **NOVANA. Det nationale program for overvågning af vandmiljøet og naturen. Programbeskrivelse – del 1.** Danmarks Miljøundersøgelser. 48 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 495. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3fagrapporter/rapporter/FR495.PDF

Danmarks Miljøundersøgelse (2005): **Atmosfærisk deposition 2004. NOVANA.** Danmarks Miljøundersøgelser Faglig Rapport fra DMU nr. 555. <http://faglige-rapporter.dmu.dk>.

Ellenberg, H. et al. (1991): **Zeigerwerten von Pflanzen in Mitteleuropa.** Scripta Geobotanica vol.18:1-248.

Fredshavn, J. (2004): **Teknisk anvisning til kortlægning af terrestriske naturtyper (TA-N3 version 1.01).** Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestriske Naturdata, Danmarks Miljøundersøgelser. <http://www.dmu.dk/Overvågning/Fagdatacentre/Biodiversitet+og+terrestrisk+natur/Tekniske+anvisninger>

Fredshavn, J., Nielsen, K.E., Ejrnæs, R. og Skov, F. (2004): **Teknisk anvisning til overvågning af terrestriske naturtyper (TA-N1 version 1.03).** Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestriske Naturdata, Danmarks Miljøundersøgelser. <http://www.dmu.dk/Overvågning/Fagdatacentre/Biodiversitet+og+terrestrisk+natur/Tekniske+anvisninger/>

Grell, M. B. (1998): **Danmarks Fugle. De danske fugles udbredelse, tæthed, bestandsforhold og udviklingstendenser 1971-1998 baseret på resultater af Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende kortlægning i 1993-96.**

Gyrsting, L. & Jørgensen, P. N.(eds), 1983. **EF-fuglebeskyttelsesområder. Kortlægning og foreløbig udpegning i henhold til Fuglebeskyttelsesdirektivet.** – Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.

Jensen, F. P., 1996. **EF-fuglebeskyttelsesområderne og Ramsarområderne. Kort og områdebeskrivelser, status 1995.** Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen

Møller, A. P.(red.), 1978, **Nordjyllands Fugle – deres yngleudbredelse og trækforhold.** – Scandinavian Science Press Ltd.

Nielsen, T., & Nielsen, M., 1998. **Fuglelokaliteterne i Nordjyllands Amt, bind 1 og 2.** – Dansk Ornitologisk Forening.

Nørrevang, A., & Meyer, T. J. (red.) 1970. **Danmarks Natur.** Politikens Forlag.

Skov- og Naturstyrelsen (2003): **Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug.** Udgivet af Miljøministeriet. <http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/2003/87-7279-537-9/pdf/helepubl.pdf>

Skov- og Naturstyrelsen (2004): **Marine habitatområder - orientering om marine naturtyper.** Delrapporter og Kort. http://www.sns.dk/natura2000/habitat/marin/download_kort.htm

Skov- og Naturstyrelsen (2005a): **Opdatering af Ammoniakmanualen.** Brev til amterne af 15. december. <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2003/ammoniakmanualen.htm>

Skov- og Naturstyrelsen (2005b): Vejledning til amterne om udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse. http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/B94B1028-F744-40DE-83DE-42C6A48E4D3A/9626/Basis_vejl_final.pdf

Stoltze, M. og Pihl, S. (red.) 1998: **Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark**. Miljø- og Energiministeriet; Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen.

Strand, J. et al. 2006. **Tributyltin (TBT) – Forekomst og effekter i Skagerrak**, Forum Skagerrak II

Svendsen, L.M., Bijl, L. van der, Boutrup, S. & Norup, B. (red.) (2004): NOVANA. Det nationale program for overvågning af vandmiljøet og naturen. Programbeskrivelse – del 2. Danmarks Miljøundersøgelser. 128 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 508 http://www2.dmu.dk/1_Viden/2_Publikationer/3_Fagrapporter/rapporter/FR508.pdf

Søgaard, B., Pihl, S. og Wind, P. 2006: **Arter 2004-2005. NOVANA**. Danmarks Miljøundersøgelser. 248 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 582. <http://www.dmu.dk/Udgivelser/Faglige+rapporter/>

Søgaard, B. et al. (2003): **Kriterier for gunstig bevaringsstatus**. 3. udgave. Faglig rapport fra DMU, nr. 457. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR457_3udg.PDF

van Duinen, G.A. 2004. **Planning for nature restoration peat extraction near the north-western edge og high raised bog** – Tofte Mose, august 2004

Wind, P., 1992. **Oversigt over botaniske lokaliteter 9. Nordjyllands Amt**. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Dansk Botanisk Forening.

Databaser:

Atlas Flora Danica-data: Fund af rød- og gulliste arter samt andre sjældne arter.

DOFbasen: Udtræk af data fra DOFbasen er foretaget af Dansk Ornitologisk Forening efter aftale med Århus Amt. Udtræk af yngle- og rastefugle i Århus Amt i perioden 1982 – 2006. Dansk Ornitologisk Forening, 2006.

NOVANA - data indsamlet i Det nationale overvågningsprogram for vand og natur.

TILDA: TILstands-vurdering af Danske naturtyper. Amternes kortlægningsdata 2004-5. Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur.

Plejeplaner:

Revideret forslag til plejeplan for Råbjerg Mose. Nordjyllands Amt, april 2001.

Forslag til plejeplan for Tolshave Mose. Nordjyllands Amt, februar 2006.

Rapporter mm:

Genopretning og sikring af højmossearealer. Aage V. Jensens Fonde har fået udarbejdet en række rapporter om genopretning og sikring af højmossearealer:

- Cowi, 2006. **Sikring af højmossearealers gunstige bevaringstilstand i Lille Vildmose.**
- Cowi, 2006. **Påvirkning af højmossearealer i Lille Vildmose fra af vanding og tørvegravning.**
- Cowi, 2006. **Miljøvurdering af materialer til vandstandsregulerende installationer i Lille Vildmose.**

Moser i Nordjylland 1. Larsen, P.; Pedersen, K.H.; Laubek, Bjarke & Vire, A. (red.), 1993. Landskabskontoret, Nordjyllands Amt.

Moser i Nordjylland 2. Pedersen, K.H., Laubek, B., Burholt, T., Poulsen, R.S., Iversen, I. & Christensen, A., 1999. Natur- og Miljøkontoret, Nordjyllands Amt.

Moser i Nordjylland 3. Kortlægning af moser i den nordlige del af Vendsyssel. Naturkontoret, Nordjyllands Amt (ej publiceret). Data fra kortlægningen kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Moser i Nordjylland 4. Kortlægning af moser i den vestlige del af Vendsyssel. Naturkontoret, Nordjyllands Amt (ej publiceret). Data fra kortlægningen kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Kvalitetsvurdering i Halkær Ådal, Naturplan, 1999. Udarbejdet af konsulentfirmaet NATURPLAN for Nordjyllands Amt. Kvalitetsvurdering af ca. 750 lokaliteter i Halkær Ådal. Data kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Kvalitetsvurdering i Lindenberg Ådal, Naturplan, 1999. Udarbejdet af konsulentfirmaet NATURPLAN for Nordjyllands Amt. Data kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Kvalitetsvurdering i Villestrup Ådal, Naturplan, 1999. Udarbejdet af konsulentfirmaet NATURPLAN for Nordjyllands Amt. Kvalitetsvurdering af 625 lokaliteter i Villestrup Ådal. Data kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Nationalpark Pilotprojektet på Læsø. I forbindelse med pilotprojektet er der blevet udarbejdet rapporter indenfor områderne: Natur, Kultur, Landskab, Erhverv og Friluftsliv & turisme. Alle rapporter kan hentes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside http://www2.skovognatur.dk/nationalparker/Om_nationalparker/undersoegelser.htm

Registrering af kalkoverdrev i Nordjyllands Amt 1997. Jensen, J.M., Poulsen, R.S. & Bioconsult, 1997. Resultaterne fra projektet kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Strandenge - ved Kattegat og Mariager Fjord. Larsen, P. & Steffensen A.M. (red.), 1991. Nordjyllands Amt. Data kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Strandenge - ved Limfjorden. Bjerregaard, O. (red.), 1988. Nordjyllands Amt. Data kan findes i den fælles offentlige database Naturdata <http://www.miljoportal.dk/Natur/>

Bilag

B.1 Datagrundlag for naturtyper og arter

I 2004-2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper inden for habitatområderne (ref. DMU). Desuden er der gennem årene indsamlet data i forbindelse med forskellige projekter, som Nordjyllands Amt har igangsat. Oplysningerne om søer, vandløb og havområder bygger udelukkende på den viden der er indsamlet gennem årene via et generelt tilsyn og overvågningen udført regionalt og via det nationale overvågningsprogram. I tabel B.1.1 er der vist en oversigt over tilgængelige data for de enkelte naturtyper.

Herunder en oversigt over tilgængelige data

Nr.	Naturtype	NOVA	NOVANA (2004 – 2006)	Andre data
Arter				
1364	Gråsæl (<i>Halichoerus grypus</i>)			Se bilag B.7.2
1365	Spættet sæl (<i>Phoca vitulina</i>)			Se bilag B.7.1
Naturtyper				
1110	Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand			Se bilag B.4
1140	Mudder- og sandflader blottet ved ebbe			Se bilag B.4
1150	*Kystlaguner og strandsøer			Se bilag B.6
1170	Rev			Se bilag B.4
1180	Boblerev			Se bilag B.4
1310	Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand		Kortlægning	
1330	Strandenge		Kortlægning	
2110	Forstrand og begyndende klitdannelser		Kortlægning	
2120	Hvide klitter og vandremiler		Kortlægning	
2130	*Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)		Kortlægning	
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)		Kortlægning	
2170	Kystklitter med gråris		Kortlægning	
2180	Skovklit			
2190	Fugtige klitlavninger		Kortlægning	
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)		Kortlægning	Se bilag B.6
3130	Søbred med småurter		Kortlægning	Se bilag B.6
3150	Næringsrig sø		Kortlægning	Se bilag B.6
3260	Vandløb		Kortlægning	Se bilag B.5
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkelyng		Kortlægning	
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)		Kortlægning	
6230	*Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund		Kortlægning	
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop		Kortlægning	
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv		Kortlægning	
7230	Rigkær		Kortlægning	
9190	Stilkegeskove og krat på mager sur bund ⁽¹⁾		Kortlægning	
Fugle				
	Trane			Se bilag B.8
	Klyde			Se bilag B.8
	Almindelig Ryle			Se bilag B.8
	Tinksmed			Se bilag B.8
	Splitterne			Se bilag B.8
	Havterne			Se bilag B.8
	Dværgterne			Se bilag B.8
	Klyde			Se bilag B.8
	Almindelig Ryle			Se bilag B.8

	Lille Kobbersneppe			Se bilag B.8
	Mørkbuget Knortegås			Se bilag B.8
	Edefugl			Se bilag B.8
	Sortand			Se bilag B.8
	Fløjlsand			Se bilag B.8

Tabel B.1.1. Oversigt over datagrundlaget for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for NATURA 2000 området. For hver naturtype og art er en henvisning til en mere detaljeret gennemgang af datagrundlaget samt en angivelse af hvor data stammer fra. NOVA: National Overvågningsprogram af VAndmiljøet og NOVANA: Det Nationale program for Overvågning af VAndmiljøet og NATuren.

B.2 Foreløbig trusselsvurdering

B.2.1 Beskrivelse af naturtilstanden

En naturtypes tilstand vurderes ud fra følgende tre kriterier:

1. Areal. Jo større areal en naturtype dækker i området, des bedre tilstand (arealdata ses i tabel B.2.1.1).
2. Struktur og funktion. Jo flere af de særlige strukturer og funktioner, som er nødvendige for at opretholde og bevare naturtypen på langt sigt, som er til stede, des bedre tilstand (summering af struktur- og funktionsdata ses i tabel B.2.1.2).
3. Karakteristiske arter. Jo flere af de arter, som er karakteristiske for naturtypen, som er til stede, des bedre tilstand (data over karakteristiske arter ses i tabel B.2.1.3).

I nedenstående er summeret de oplysninger som vurderingen af områdernes naturtilstand er baseret på.

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer på hovedparten af de kortlagte arealer (tabel B.2.1.1). Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturerne samlede omfang registreret på en tre-trins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel B.2.1.2 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogen nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Naturtype	kortlagt ha	tilstandsvurderet ha
1310	49	0
1330	1507	1502
2110	16	0
2120	30	0
2130	178	178
2140	273	273
2170	8	0
2180	16	0
2190	99	99
3260	0	0
4010	275	275
4030	378	378
6230	61	61
6410	21	21
7150	1	0
7230	5	5
9190	3	0

Tabel B.2.1.1. Arealfordeling (ha) af de kortlagte terrestriske lysåbne habitattyper i natura2000 område 9.

Strandeng (1330) 1502 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I	39	13	
S		44	
U	4		

Grå/grøn klit (2130) 178 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I			
S	63		
U		37	

Klithede (2140) 273 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I	1		
S	99		
U			

Klittlavning (2190) 99 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I	7	93	
S			
U			

Våd hede (4010) 275 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I			
S	39	7	
U		54	

Tør hede (4030) 378 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I	28	5	
S		67	
U			

*Surt Overdrev (6230) 61 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I	16	84	
S			
U			

Tidvis våd eng (6410) 21 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I			
S	100		
U			

Riggær (7230) 5 ha

Strukturer	Positive		
	U	S	I
Negative			
I			
S			
U			100

Tabel B.2.1.2. Fordelingen af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Antallet af registreringer med hver af de 9 kombinationsmuligheder er vægtet for polygonernes arealer. Strukturerne er beskrevet i Fredshavn (2004).

1330 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
annelgræs, strand-	1	
Cladonia sp., s.l.	2	
engelskgræs, strand-	3	
gåsepotentil	5	
harril	5	
hvene, kryb-	5	
kogleaks, rødbrun	1	
kvik, almindelig	1	
sandkryb	5	
strandasters	1	1
strandmalurt	4	1
sumpstrå,		
mangestænglet	0	
svingel, rød	8	
trehage, strand-	4	
vejbred, strand-	6	

4010 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
kløkkelyng	5	

4030 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
hedelyng	4	
revling	4	

6230 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
katteskæg	2	
star, hirse-	2	
svingel, fåre-	2	
tormentil	2	
viol, hunde-	1	
ærenpris,		
læge-	2	

2130 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
sandskæg	2	
snerre, gul	1	
star, sand-	2	

6410 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
blåtop	1	

Tabel B.2.1.3a. Forekomster med naturtype karakteristiske arter. Arterne er blevet registreret i forbindelse med kortlægningen af habitatnaturtyperne. Indenfor: arten er registreret i 5m cirkelen, Udenfor: arten er registreret udenfor 5m cirkelen

2140 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
revling	3	
star, sand-	3	

7230 Art	Antal registreringer	
	Indenfor	Udenfor
star, almindelig	1	
star, dværg-	1	
star, hirse-	1	

Tabel B.2.1.3b. Forekomster med naturtype karakteristiske arter. Arterne er blevet registreret i forbindelse med kortlægningen af habitatnaturtyperne. Indenfor: arten er registreret i 5 cirkelen, Udenfor: arten er registreret udenfor 5m cirklen

B.2.2 Eutrofiering

B.2.2.1 Tålegrænser

For de naturtyper, der danner udpegningsgrundlag for Natura 2000-området, er der fastsat tålegrænseintervaller, som fremgår af tabel B.2.2.1.

Boks:
Tålegrænse: Følsomheden af et naturområde overfor en (forøget) tilførsel af forsurende eller eutrofierende stoffer kan beskrives i form af tålegrænser, der angiver ”den belastning, hvorunder væsentlige skadelige effekter på økosystemet ikke vil forventes, vurderet ud fra den bedste tilgængelige viden” Empirisk baserede tålegrænser for en række forskellige naturtyper er blevet fastsat af UN/ECE¹ (Skov- og Naturstyrelsen, 2003).

Naturtype	Tålegrænse Kg N/ha
1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	- 1
1130 Flodmundinger	30-40
1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	- 1
1150 Kystlaguner og strandsøer	30-40
1160 Større lavvandede bugter og vige,	30-40
1170 Rev	- 1
1180 Boblerev	- 1
1330 Strandenge	30-40
1340 Indlands saltenge	30-40
2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	10-20 2
2140 Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	10-20 2
2190 Fugtige klitlavninger	10-25 4
2250 Kystklitter med enebær	
3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	5-10
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	5-10
3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger	5-10
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	- 11
3160 Brunvandede søer og vandhuller	5-10
3260 Vandløb med vandplanter	- 1
3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter	- 1
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	10-25
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)	10-20
6120 Meget tør overdrevs- eller skræntvegetation på kalkholdigt sand	15-25
6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter)	15-25
6230 Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	10-20
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	15-25 6

¹ UN/ECE er FN's Økonomiske Komité for Europa. Tålegrænserne (critical loads) fastsættes i Arbejdsgruppen vedr. effekter af konventionen om langtransporterede luftforurening (www.unece.org/env/wge) i forbindelse med det internationale samarbejdsprogram vedr. modellering og kortlægning af tålegrænser, baggrundsbelastning, effekter, risici og udviklingstendenser for luftforurening.

7110 Aktive højmoser	5-10
7140 Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand	10-15 ^{3,7}
7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	10-15 ^{3,7}
7210 Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe	15-25
7220 Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	15-25 ⁸
7230 Riggkær	15-25 ³

¹ Tålegrænsen for atmosfærisk belastning er ikke relevant, idet naturtyperne er naturligt kvælstofrige, ufølsomme for atmosfærisk tilførsel, eller forventes at modtage det største bidrag fra andre kilder, fx grundvand eller overfladenær afstrømning.

² Tålegrænsen for beskyttelse af laver (10 – 15 kg N ha-lår-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme laver på lokaliteten ønskes beskyttet.

³ Tålegrænsen for højmoser (5 – 10 kg N ha-lår-1) kan anvendes hvis en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter på lokaliteten ønskes beskyttet.

⁴ Tålegrænsen for oligotrofe søer (5 – 10 kg N ha-lår-1) benyttes for småsøer i klitlavninger.

⁵ Tålegrænsen for heder (10 – 20 kg N ha-lår-1) anvendes, hvis dværgbuske (lyng mv.) er hyppige.

⁶ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fersk natureng, der kan være mere kvælstoffølsom.

⁷ Naturtypen er en delmængde af den bredere naturtype fattiggær, der har tålegrænse i intervallet 10 – 20 kg N ha-lår-1

⁸ Naturtypen omfatter også Palludellavæld, der forventes at have tålegrænser i den lave ende af intervallet.

⁹ Baseret på tålegrænsen for laver.

¹⁰ Tålegrænsen bør modelberegnes. En modelberegning kan give lavere tålegrænser, ned til 7 kg N ha-lår-1

¹¹ Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder. For de rene, ikke eutrofierede søer af type 3150 kan tålegrænsen for de øvrige søtyper på 5-10 kg N ha-lår-1 bruges, hvis søen er kvælstofbegrænset.

Tabel b2.2.1 Tålegrænser for terrestriske naturtyper i habitatområdet (Skov- og Naturstyrelsen 2005)

Som det fremgår af tabel b2.2.1 er det særligt højmose (7110), hængesæk (7140) samt sure overdrev og heder (6230 og 4030), der er følsomme overfor kvælstofbelastning. Riggkær og kalkoverdrev er moderat kvælstoffølsomme med tålegrænser mellem 15-25 kg N/ha/år. Men rigkær med en væsentlig forekomst af følsomme højmosearter hører dog også til de særligt kvælstoffølsomme naturtyper med en tålegrænse på 5-10 kg N/ha/år. Derimod er naturtyper, der jævnligt overskylles med næringsrigt havvand ikke særligt kvælstoffølsomme, det gælder bl.a. strandeng (1330), men her skal man være opmærksom på at partier med overdrev på strandvolde o.lign. kan være følsomme. For artsrige forekomster ligger tålegrænsen i den nedre ende af disse intervaller.

B.2.2 N-deposition og overskridelse af tålegrænser

Kvælstofdepositionen til danske land- og vandområder kommer fra en lang række danske og udenlandske kilder, primært husdyrproduktion (ammoniak) og forbrændingsprocesser (kvælstofoxider). I Jylland og på Fyn stammer ca. 60 % af kvælstofdepositionen fra husdyrproduktion, mens det på Sjælland og Bornholm drejer sig om ca. halvdelen eller under halvdelen (DMU, 2005). De gennemsnitlige tal dækker dog over store lokale variationer afhængig af den lokale husdyrtæthed og ruheden af naturområderne. I forhold til husdyrproduktionen er staldanlæg uden ammoniakbegrænsende teknik typisk den største kilde til landbrugets ammoniakfordampning.

I tabel B2.2.2 er den gennemsnitlige afsætning af kvælstof opgivet som kommunevise gennemsnit af NH_v og NO_x for årene 2000, 2003 og 2004 beregnet med modellen DEHM-REGINA (Skov- og Naturstyrelsen 2005, Bilag 1 til Ammoniakmanualen. Opdatering af 15. december 2005, <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2003/ammoniakmanualen.htm>).

Baggrundsbelastningen i Læsø kommune, hvori Natura2000 området ligger, er mellem 11,2 kg N/ha/år, hvilket er lavere end landsgennemsnittet.

	NHx (kg N/ha)	NOy (kg N/ha)	Total N (kg N/ha)
Arden	12,4	6,3	18,7
Brovst	7,6	5,7	13,3
Brønderslev	9,7	5,7	15,4
Dronninglund	9,1	6,3	15,4
Farsø	10,7	5,7	16,5
Fjerritslev	7,5	5,8	13,3
Frederikshavn	7,4	6,3	13,7
Hadsund	9,6	6,5	16,1
Hals	8,4	6,4	14,9
Hanstholm	7,4	6,4	13,8
Hirtshals	6,9	6,2	13,2
Hjørring	8,9	6,0	14,9
Hobro	12,1	6,0	18,1
Læsø	4,6	6,5	11,2
Løgstør	9,9	5,6	15,5
Løkken-Vrå	8,1	5,8	13,9
Møldrup	11,9	5,9	17,8
Nibe	9,6	5,7	15,3
Nørager	12,8	5,8	18,6
Pandrup	7,2	5,7	12,9
Sejfflod	8,8	6,1	14,9
Sindal	8,7	6,3	15,1
Skagen	4,7	5,9	10,6
Skørping	11,6	6,7	18,3
Støvring	11,3	6,0	17,3
Sæby	8,9	6,3	15,2
Aabybro	8,0	5,5	13,5
Aalborg	9,4	6,2	15,6
Aalestrup	12,1	5,8	17,9
Aars	11,6	5,7	17,3
Lands gennemsnit	9,1	6,8	15,9

Tabel b2.2.2. Baggrundsbelastningen (i kgN/ha/år) i de nordjyske kommuner. Kvælstof-depositionen er angivet som kommunevise gennemsnit af hhv. NHx (ammoniak og ammonium), NOy (kvælstofoxider, salpetersyre og nitrat) og total N (samlet tør- og våddeposition). Skov- og Naturstyrelsen, 2005.

En betydelig del af NH_v-fraktionen består af ammoniak fra lokale husdyrbrug, som er ujævnt fordelt i landskabet. Hertil kommer, at afsætningen af ammoniak på forskellige overfladetyper varierer i forhold til ruheden. Der er derfor foretaget en korrektion af de kommunevise gennemsnitstal i forhold til lokal husdyrtæthed og til forskellige naturtypers ruhed inden for habitatområdet. Ruheden af naturarealerne (z₀) er vurderet på baggrund af kortlægningsdata (vedplantedækningen i TILDA). Korrektionen er foretaget ved hjælp af metoden beskrevet i Ammoniakmanualen (Skov- og Naturstyrelsen 2003).

Det korrigerede kvælstofnedfald på naturområderne i Natura 2000 området ligger mellem 10 og 17,5 kg N/ha/år alt afhængig af den lokale husdyrtæthed og naturområdernes overfladeruhed, se **kortbilag 4** og tabel B.2.3.2.

Det skal understreges at der er tale om en foreløbig overslagsberegning, der bør følges op med en mere detaljeret beregning af kvælstofbelastning af de enkelte naturområder samt en modelberegnet tålegrænse. Blandt andet kan der være tale om stor variation inden for de enkelte naturområder som følge af varierende tilgroningsgrad, nærhed til lokale husdyrbrug mv.

Det vurderes umiddelbart, at der ikke i eller lige uden for habitatområdet er lokale enkeltkilder, der i sig selv er hovedbidragyder til kvælstofbelastningen og dermed hovedårsag til eutrofiering og forringet naturkvalitet i

habitatområdet. Dette skyldes bl.a. at en stor del af ammoniakfordampningen fra husdyrproduktionen omdannes til langttransporterende luftforurening.

I langt hovedparten af de tilfælde, hvor eutrofiering vurderes at have negativ indflydelse på naturkvaliteten i de terrestriske naturarealer i habitatområdet, er årsagen således luftens gener.

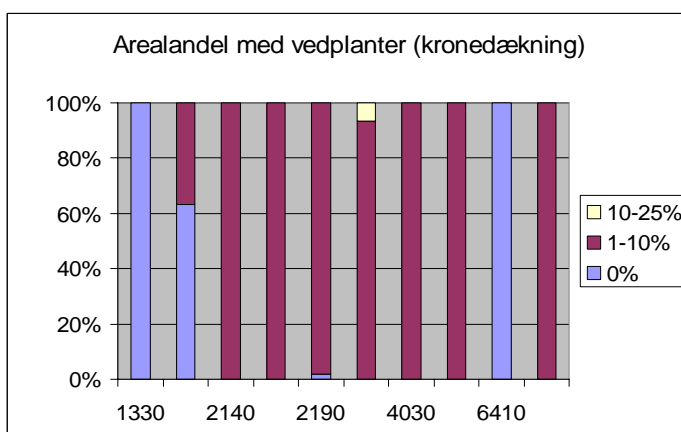
N-belastning (kgN/ha/år) i forhold til tålegrænseintervallet			
Habitattype	10 - 12,5	12,5 - 15	15 - 17,5
1330	98% (79)	2% (5)	
2130	56% (12)	44% (27)	
2140	8% (4)	92% (39)	
2190	17% (12)	83% (9)	
4010	6% (1)	90% (15)	5% (2)
4030	12% (9)	86% (36)	
6230		100% (13)	
6410		100% (1)	
7230		100% (1)	

Tabel b2.2.3. Vurdering af de kortlagte terrestriske naturarealers belastning med luftbåren kvælstof i forhold til naturtypernes tålegrænseintervaller. For hver naturtype er angivet andelen af det samlede areal samt antal forekomster i forskellige intervaller af belastninger. Belastninger hvor den lokale N-belastning ligger under den nedre grænse i tålegrænseintervallet (tålegrænsen ikke overskredet) er markeret med grønt, N-belastninger, der ligger indenfor tålegrænseintervallet (overstiger den lave ende af tålegrænseintervallet) er vist med gult, og N-belastninger, der ligger over tålegrænseintervallet (overstiger den høje ende af tålegrænseintervallet) er markeret med rødt.

B.2.3 Tilgroning

B.2.3.1 Vedplantedækning

Vedplanter er en naturlig del af mange lysåbne naturtyper, ofte i form af krat eller solitære træer, der har undgået nedbidning. Afgræsning/pleje og oversvømmelser bør holder tilgroningen med vedplanter naturligt nede.

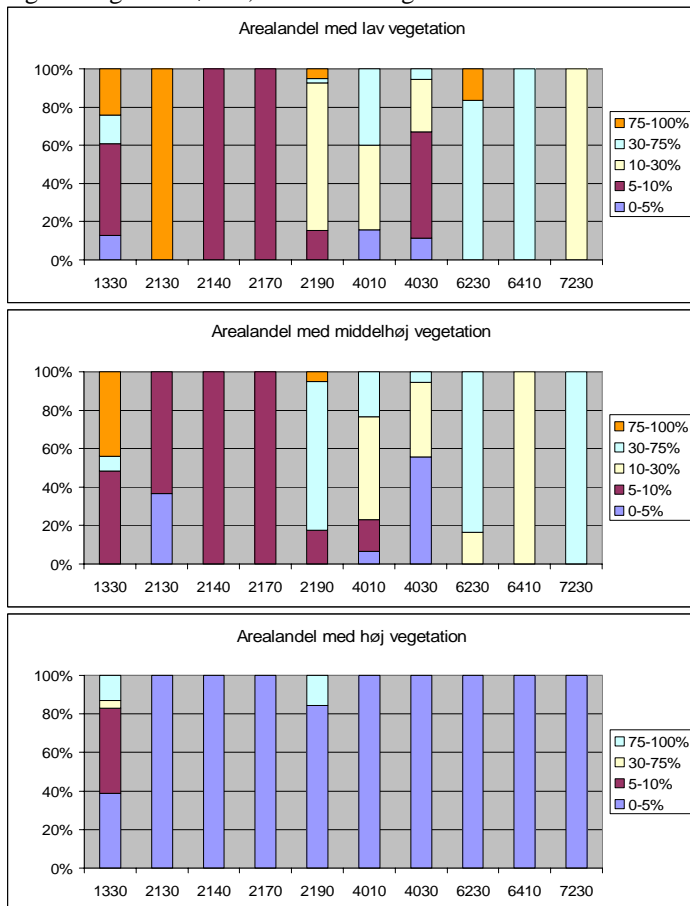

Figur B.2.3.1. Den procentvise arealandel af vedplanter i de kortlagte habitatnaturtyper indenfor Natura 2000-området.

B.2.32. Vegetationshøjde

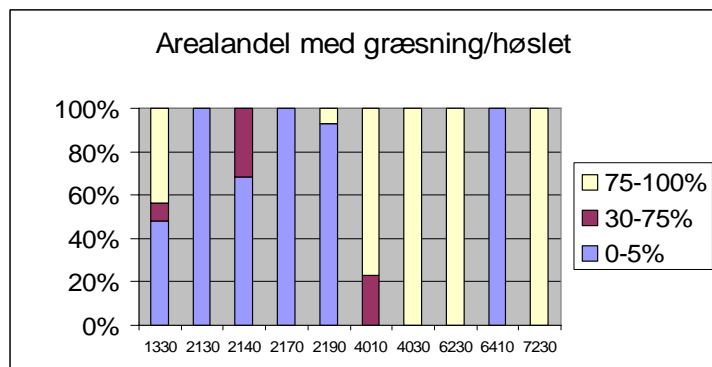
Vegetationens højde er en god indikator for omfanget af pleje og dermed mulighederne for fortsat at holde arealerne lysåbne.

En lav vegetation er forudsætningen for mange lyskrævende og ikke så konkurrencedygtige arter. Det er ofte afgræsning eller høslet, der holder vegetationen så lav.

Figur B.2.3.2. Den procentvise arealandel af den enkelte habitatnaturtype, som indeholder henholdsvis lav, middelhøj og høj vegetation.

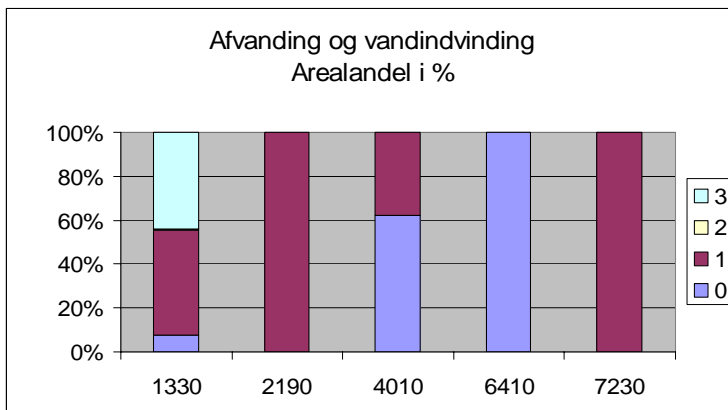
B.2.3.3 Arealandel med græsning og/eller høslet

Figur B.2.3.3 Den procentvise arealandel med høslet i de kortlagte habitatnaturtyper indenfor Natura 2000-området

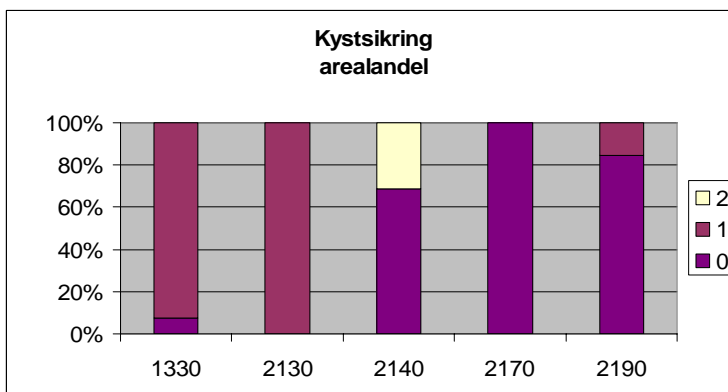
B.2.4 Hydrologi

B.2.4.1 Afvanding og vandindvinding

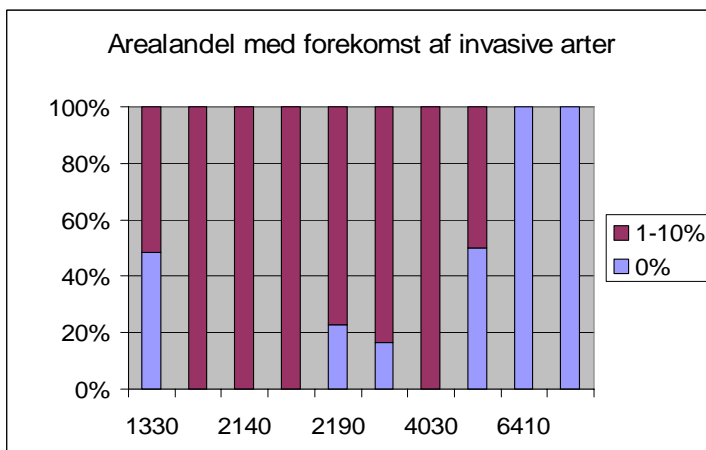
Figur B. 2.4.1. Oversigt over afvanding og vandindvinding i de forekomster, hvor de våde naturtyper er registreret. 0: Er ikke vurderet 1: Afvanding og vandindvinding forekommer ikke. 2: Tegn på afvanding med uden tydelige vegetationsændringer 3: Afvanding medfører sommerudtørring og begyndende tilgroning 4: Udbredt tørlægning og tilgroning med tørbundsplanter 5: Fuldstændig tørlægning af hele arealet.

B.2.4.2 Kystsikring

Figur B.2.4.2. Oversigt over kystsikring ved de kystnære forekomster, hvor habitatnaturtyperne er registreret. 0: Ingen kystsikring 1: Kystsikring hæmmer ikke naturlig zoner og dynamik 2: Kystsikring hæmmer naturlig zoner og dynamik 3: Kystsikring medfører ringe zoner og dynamik 4: Ingen zoner eller naturlig dynamik

B.2.5 Invasive arter

Figur B.2.5.1 Arealandel med forekomst af invasive arter på de kortlagte habitatnaturtyper i Natura 2000-området

B.3 Plejetiltag igangværende indsats mm

For dele af de fredede områder foretager amtet i dag pleje i form af rydning af opvækst og vedligeholdelse af hegn. Endvidere vedligeholdes stier til fremme for offentlighedens adgang.

Et LIFE-Projekt i 1987-1996 genskabte gode forhold for vadefugle ved rydning og etablering af græsning. Antallet af vadefuglepar steg fra 878 til 1106 eller 26 % (Rasmussen 1996). Alm. Ryle steg fra 11-20 par (82 %).

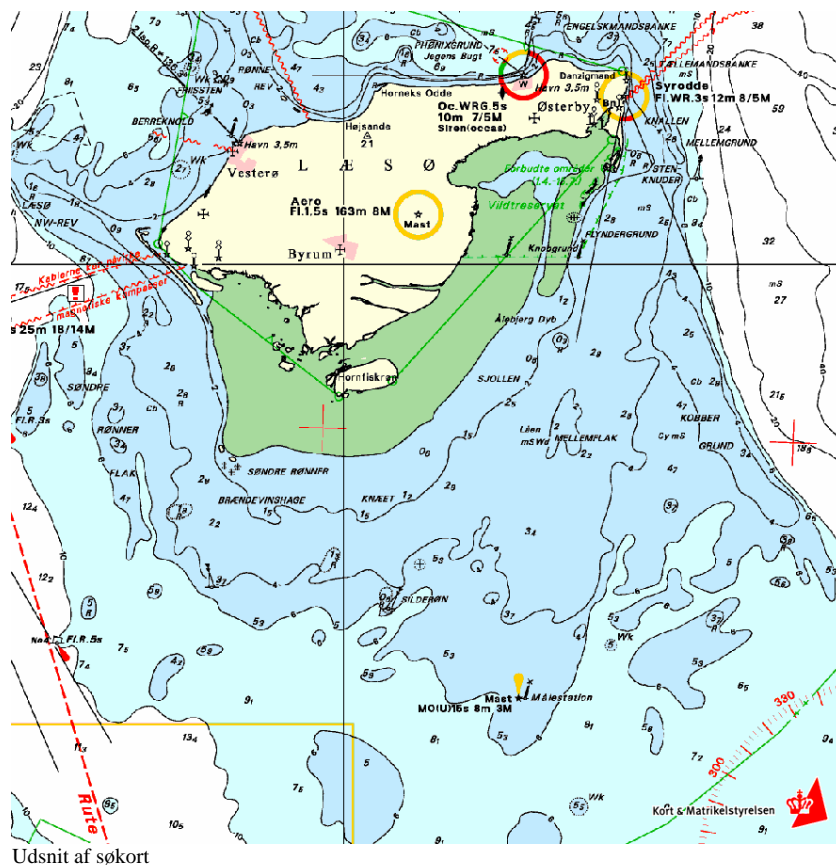
Indenfor Natura 2000-området har Nordjyllands Amt udformet 4 plejeplaner:

1. Fredede privatejede områder på Læsø
2. Rønnerne på Læsø
3. Vesterø
4. Danzigmand på Læsø

Siden 1997 har amtet indgået 212 MVJ aftaler (1.710 ha) indenfor Natura 2000-området.

B.4. Marine områder

Habitat område nr.: 9 - Læsø

a) - Kortlægning af naturtyper

1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand
Denne naturtype afgrænses som kystnære lavvandede områder uden vegetation.

1140 Mudder- og sandflader tørlagt ved ebbe

Afgrænses som lavvandede områder uden landplanter, men dækket af blågrøn- og kiselalger. Stedvis findes ålegræs.

1150 Kystlaguner og strandsøer

Område med mere eller mindre brakt vand.(v. Bouet, Læsø) Helt eller delvist adskilt fra havet, her ved sandbanker. På Læsø bevokset med bl.a. ålegræsarter, havgræs, strengetang o.lign.

1170 Rev

Syd for Læsø er der ikke foretaget kortlægning af stenrev. (Stenrev og spredte sten er bedst kendt fra havområdet nord for øen.)

1180 Boblerev

Ved afgrænsningen af habitatområdet både mod øst og vest, er der kendskab til forekomst af boblerev. Der er kun foretaget en oversigtlig kortlægning.

b) - Trusler

Eutrofiering

Det vurderes, at miljøet i Kattegat er påvirkeligt af effekten fra tilførsel af næringsstoffer. For store udledninger af næringssalte har bl.a. givet problemer med iltsvind, og heraf negativ påvirkning på invertebratfaunaen knyttet til bunden samt bundlevende fisk. Forhøjede niveauer af næringssalte giver også forøget vækst af etårige trådformede alger – ”fedtmøg”.

Miljøfarlige stoffer.

Plante og dyrelivet er påvirkelige overfor en række miljøfarlige stoffer. Under det fællesnordiske projekt Forum Skagerrak II, er der ud fra foreliggende data udført en modellering og ekstrapolering fra nærområder omkring kilder til TBT. Den største kilde til TBT belastning i Kattegat/Skagerrak området er afsmitning af antibegroningsmidlet TBT fra skibstrafikken.

Koncentrationerne i Kattegat har for overvejende så et højt et niveau af TBT, at der vurderes at være risiko for alvorlige kroniske effekter i de mest følsomme arter. Koncentrationen af TBT overstiger i Kattegat området kvalitetsstandardens EQS, der i danske farvande er fastsat til 0,1 ng TBT/l.

(Kilde: Strand, J. et al. 2006. Tributyltin (TBT) – Forekomst og effekter i Skagerrak, Forum Skagerrak II)

Olie-udslip.

Et område centralt i Ålbæk Bugt samt Frederikshavn Havn er af Miljøministeriet i 2004 udlagt som nødområde for skibe med behov for hjælp. Dette er sket i overensstemmelse med EU's overvågningsdirektiv og IMO's retningslinier om nødområder for skibe. Samtidig sker der i disse år en kraftig stigning af olietransport gennem de danske farvande. Her er der risiko for grundstødning og havari.

Endelig foretagers der i det nordlige Kattegat et antal fuldt lovlige Ship-to-Ship (STS)overførsler af olie sted. I 2005 var der tale om 32 operationer, hvor der i alt overførtes ca. 2.8 mill. tons olie.

Danmark er et af de første lande i verden, der har indført bindende regler for STS-operationer. STS-aktiviteterne frembyder, uanset forholdsregler for at undgå udslip, en risiko for spild af olie og dermed en trussel for alle naturtyper i de tilstødende habitatområdet.

Området syd for Læsø er med baggrund i dets topografi og vegetation, meget sårbart overfor en olieforurening.

Indtræffer katastrofen er oprensning forbundet med store vanskeligheder.

Invasive arter.

De danske farvande tilføres løbende arter af både flora og fauna. I forbindelse med den internationale skibstrafik, udledes balastvand, indeholdende pelagiske stadier af flora og fauna, som stammer fra andre regioner på kloden. Disse arter kan eventuelt trives i de nye omgivelser og i værste fald forskyde ligevægten i det økologiske system.

Brunalgen Butblæret Sargassotang (*Sargassum muticum*), må forventes at være tilstede, men der er ikke udført monitoring omkring Læsø.

Rødalgen *Gracilaria vermiculophylla* (Ohmi) Papenfuss, med oprindelse i Stillehavet, er en nyligt introduceret makroalge i danske farvande. Algen vokser på grundt vand og kan danne sammenhængende måtter, og har effektiv vegetativ spredning. Algen har tilsyneladende vide økologiske tolerancer, og vokser ved temperaturer på 10-25° C og ved saltholdigheder mellem 2–30 ‰. Arten er hurtigt voksende, tilsyneladende robust, og synes at rumme potentiale for at udvikle massive bestande i alle danske farvande.

Indtil videre er algen i Danmark kun fundet i større mængder i Vadehavet samt i Horsens Fjord og Vejle Fjord. Desuden er den registreret i Flensborg Fjord og på den svenske vestkyst ved Göteborg.

Fysiske påvirkning

Boblerev er truet af ødelæggelse ved brug af slæbende fiskeredskaber, og der benyttes bl.a. trawl ved fiskeri i området. Dykkere har på nogle af lokaliteterne fundet garnrester på de kalksandstensformationer som udgør boblerevene. Truslen er af stykker brækkes af og at strukturerne derved gradvis forsvinder.

c) - Arter i det våde

Der foreligger ikke monitoringsdata for hverken bund- eller epifauna i området.

Artsantallet vurderes at være potentielt højt, idet der, på en monitoringsstation for bundfauna i Ålbæk Bugt, er registreret et højt artsantal med et betydeligt islæt af arter med hovedudbredelse i Nordsøen og Atlanten. (ref.: Nord Jyllands Amts bundfauna monitorering 1985-2004).

Syd for Læsø er dele af det lavvandede område bevokset med bestande af ålegræs. Kortlægning af udbredelse og tæthed er ikke detaljeret kendt. På flyfoto serie fra 1992 synes havbundens topografi at være præget af sedimentvandring, og dermed foranderlige forhold for bundvegetationen. Der ses tillige talrige banker af blåmuslinger.

I det nordlige Kattegat er bestanden af Spættet Sæl (*Phoca vitulina*) omkring Læsø forbundet med den store delbestand omkring Anholt, Hesselø og svenske kysten. Bestanden i det nordlige Kattegat er de seneste 6 år optalt til samlet mellem 3.370 til 4.400 individer.

Gråsæl (*Halichoerus grypus*) har tilbage fra 1994 kun været observeret i ganske få individer.

d) - Modsat rettede interesser

Stigende trafik med handelsskibe, især olietransporter, og Ship-to-Ship operationer til søs, samt erhvervsfiskeri, især med slæbende redskaber, er i klar modstrid til den høje grad af beskyttelse der er pålagt Danmark i forbindelse med bevarelse af et meget værdifuldt og enestående naturområde.

Vedr.: Basisanalysen for marine områder i Kattegat.

I forbindelse med arbejdet med evt. justering og revision af de af tidligere udlagte afgrænsninger mellem naturtyperne i de marine områder, skal der knyttes følgende bemærkninger til de enkelte områder i den nordjyske del af Kattegat.

Generelt er de udførte luftfotograferinger i Nordjylland, langt fra dækkende for de marine områder, der er udlagt som habitatområder. Der er i samtlige billedserier kun dækket en smal zone langs kysten. I praksis foreligger der således kun fotodækning, så længe der er landkending i billedet.

I luftfotograferingen udført i 2004 er der tillige udført en egentlig beskæring således, at der kun ses en meget smal bræmme hav langs kysten. Desuden er denne fotografering udført under forhold, der ikke er optimale for kortlægning af strukturerne på havbunden. Bølger på havoverfladen på dagen, betyder reflekser der medfører, at tolkning af forhold på bunden ikke er mulig.

Habitatområde nr. 9, Læsø (området syd for øen).

For det ret store habitatområde syd for Læsø, dækker luftfotografering i 2004 kun en brøkdel af det store marine habitatområde.

For de helt kystnære områder, synes den foreliggende grænsedragning at være OK. Derimod er det ikke muligt at udtale sig om de områder, der ikke er dækket af fotografering i 2004.

NJA udførte i 1992 en fuldstændig luftfotografering af området syd for Læsø. Af de morfologiske strukturer på bunden, der fremstår på billederne ses, at området er meget dynamisk og underlagt formdannende kræfter som vindgenererede bølger og strøm.

Området er således ikke statisk i forhold til præcise grænsedragninger mellem forskellige marinehabitat typer. Dette betyder, at der ikke kan foretages den præcise grænsedragning, der lægges op til i nærværende registrering.

På denne baggrund vurderes, at Nordjyllands Amts data fra 1992 desværre ikke er anvendelige i forbindelse med den aktuelle registrering af de marine habitatområders status, omfang og præcise afgrænsning.

B.5. Vandløb

Naturtype 3260, Vandløb med vandplanter, er ikke registreret i Natura 2000-området. Der er 22 km vandløb i området, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Opdatering af udpegningsgrundlaget:

Vandløbstyper, som indgår i udpegningsgrundlaget: ingen

Arter af rundmunde og fisk, som indgår i udpegningsgrundlaget: ingen

Revideret udpegningsgrundlag:

Intet

Foreløbig trusselvurdering:

Udgangspunktet for den foreløbige trusselvurdering er Vandrammedirektivets basisanalyse I og II .

Resume fra Vandrammedirektivets basisanalyse I-II:

I Natura 2000-området er der målsat 0 km vandløb. I år 2015 forventes 0 km vandløb at leve op til målsætningen, mens 0 km forventes ikke at leve op til målsætningen. Ingen af de målsatte vandløbsstrækninger er upåvirkede. Biologisk påvirkning finder sted i 0 km målsatte vandløb, i 0 km er der tale om fysisk påvirkning, og i 0 km er der tale om hydrologisk påvirkning. Spærringer for fisk påvirker i øjeblikket 0 km vandløb, regulering påvirker 22 km, og vandløbsvedligeholdelse påvirker 0 km vandløb i området.

Undersøgelser har vist, at risikoen for udledning af miljøfarlige stoffer, er i forbindelse med udledninger fra punktkilder. Der er ikke tilstrækkelig viden herom.

B.6. Søer

Habitatområde nr. 9: Strandenge på Læsø og havet syd herfor (Kirkeflod, sø nr. 9559)

Kort beskrivelse:

Der findes mange § 3 beskyttede småsøer og vandhuller, hvor af hovedparten formodes at være under saltpåvirkning pga. af deres beliggenhed på strandenge langs kysten. Disse søer er skønnet til en type 1150 (lagune). Desuden findes mange § 3 beskyttede søer/vandhuller, hvor søtypen er ukendt og ikke med sikkerhed kan skønnes, da de er beliggende i hede/mose-områder.

Kirkeflod (5 ha) og sø nr. 9559 (0,3 ha) er eneste navngivne søer. Kirkeflod er ikke undersøgt, men skønnes til en type 1150 (lagune), da den ligger på strandengen.

Sø nr. 9559 indgår i NOVANA som en ekstensiv-2 sø, og vil inden udløbet af 2009 blive undersøgt (kemi, vegetation). Indtil da er dens naturtype ukendt.

Opdatering af udpegningsgrundlaget:

Søtyper, som p.t. indgår i udpegningsgrundlaget: 3110 + 1150.

Revideret udpegningsgrundlag: 1150 + 3110 + 3130 (+ ukendte).

Foreløbig trusselvurdering:

- Den væsentligste påvirkning er eutrofiering, idet tilførslen af næringsstoffer til søerne er for stor. Dette medfører, at vandet farves grønt af alger, undervandplanter forsvinder og at iltindholdet svinger kraftigt. Næringsstofftilførslen formodes at stamme fra atmosfærisk deposition samt fra en øget landbrugsdrift i det åbne land.
- Desuden kan der være en fremtidig risiko for tilgroning, hvis ikke området plejes.

Databilag - indhold:

- Ingen data

B.7. Bilag II-arter

B.7.1 Spættet Sæl *Phoca vitulina*

Spættet Sæl *Phoca vitulina* i nordjyske habitatområder.

Artskode: 1365

Forekomsterne i Nordjylland tilhører to bestande dels den i Limfjorden og del den i det nordlige Kattegat. Bestanden i Løgstør og Nibe Bredning er således forbundet med den store delbestand i den vestlige del af Limfjorden. Bestanden omkring Læsø er forbundet med den store delbestand omkring Anholt, Hesselø og svenske kysten.

Udviklingen i de senere år fremgår af tabellen herunder.

Årstal	Limfjorden	Kattegat nord	Danmark, total
2000	1.800	3.800	11.500
2003	1.600	4.400	9.200
2004	1.690	3.370	9.000

Bestands udvikling efter Jepsen (2005).

Habitatområde nr. 9.

	1997	1998	1999	2000 ¹	2001	2002	2003	2004	2005
Læsø Knob		134 ¹		108 ¹		117 ¹			
Læsø Rønner		530 ¹		565 ¹		465 ¹			
Max total		551		654		582			

Resultat af sæltællinger fra fly syd for Læsø. ¹ = maksimale tal af tre tællinger. (1998-2000: Heide-Jørgensen & Teilmann 2001, 2002: Linnet 2006)

Referencer

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 1999. **Sæler 1998**. Østersøen, Kattegat og Limfjorden. - Arbejdsrapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 105.

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 2001. **Sæler i Østersøen, Kattegat og Limfjorden 2000**. – pp xxx, in: Laursen, K. (red): Overvågning af fugle, sæler og planter 1999-2000, med resultater fra feltstationerne. Faglig rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 350.

Jepsen, P. U., 2005. **Forvaltningsplan for spættet sæl (*Phoca vitulina*) og gråsæl (*Halichoerus grypus*) i Danmark**. - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Linnet, A, in litt. 2006. **Sæltællinger i Limfjorden 1997-2005 samt Læsø 2002**.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995. **Fugle og dyr i Nordjylland 1994**. - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1997. **Fugle og dyr i Nordjylland 1996**. - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2002. **Fugle og dyr i Nordjylland 2001**. - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2005. **Fugle og dyr i Nordjylland 2004**. - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside, februar 2007.

http://www.skovognatur.dk/DyrOgPlanter/Pattedyr/Saeler/Spaettet_sael.htm

DOFbasen, www.dofbasen.dk Dansk Ornitologisk Forening, besøgt 8/3 2007.

B.7.2 Gråsæl *Halichoerus grypus*

Gråsæl *Halichoerus grypus* i nordjyske habitatområder.

Artskode: 1364

Ses foruden i området omkring habitatområde 4 og 9 regelmæssigt ved Hirtshals og Skagen, samt lejlighedsvist i Habitatområde nr. 14 (Stesnæs, Gerå, Nordmanshage) ved Bulbjerg, Løkken, Uggerby, Tversted og Hanstholm Havn.

Arten raster gerne på sten hvor de ikke ses så godt fra fly som på tørlagte sandbanker.

Trusler: ingen konstaterede.

Habitatområde nr. 9.

Dato	Antal	Lokalitet	Referencer
19940512	5	Sdr. Rønner	Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995
19940513	1 -2	Sdr. Rønner	Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995
19941017	1	Bløden Hale	Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995
19960506	1	Vesterø Havn (lige NV f. H 9)	Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1997
19960616	1	Syrodde	Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1997
19980824	3	Sdr. Rønner	Heide-Jørgensen & Teilmann 1999
19980827	2	Sdr. Rønner	Heide-Jørgensen & Teilmann 1999
Regelmæssigt	observeres	Læsø	Heide-Jørgensen & Teilmann 2001
20061121	1 fou	Syrodde	www.dofbasen.dk (23/1 2007)
20060613	2	Syrodde	www.dofbasen.dk (23/1 2007)

Trusler: Ingen konstaterede.

Referencer

DOFbasen, besøgt 23.1.2007. www.dofbasen.dk – Dansk Ornitologisk Forening

Flensted, K., 1997. **Gråsæl ynglende på Hirsholmene.** - Naturnyt 26(3): 123-124. - Biologisk Forening for Nordvestjylland.

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 1999. **Sæler 1998.** Østersøen, Kattegat og Limfjorden. - Arbejdsrapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 105.

Heide-Jørgensen, M. P. & Teilmann, J., 2001. **Sæler i Østersøen, Kattegat og Limfjorden 2000.** – pp xxx, in: Laursen, K. (red): Overvågning af fugle, sæler og planter 1999-2000, med resultater fra feltstationerne. Faglig rapport fra Danmarks Miljøundersøgelser nr. 350.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1989. **Fugle og Dyr i Nordjylland 1988.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1990. **Fugle og Dyr i Nordjylland 1989.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1994. **Fugle og dyr i Nordjylland 1993.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1995. **Fugle og dyr i Nordjylland 1994.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1997. **Fugle og dyr i Nordjylland 1996.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2001. **Fugle og dyr i Nordjylland 2000.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2002. **Fugle og dyr i Nordjylland 2001.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2005. **Fugle og dyr i Nordjylland 2004.** - Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Supplerende litteratur

Jepsen, P. U., 2005. **Forvaltningsplan for spættet sæl (*Phoca vitulina*) og gråsæl (*Halichoerus grypus*) i Danmark.** - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside om Gråsåel, februar 2007
<http://www.skovognatur.dk/DyrOgPlanter/Pattedyr/Saeler/Graasael.htm>

<http://home5.inet.tele.dk/ec-skaw/>
<http://home5.inet.tele.dk/rolfc/>
<http://www.skagen-natur.dk/naturnyt.html>

B.8. Fugle

Fuglebeskyttelsesområde nr. 10. Læsø, sydlige del

	Ynglepar 1983	Ynglepar 1990-1993	Ynglepar 2004 -2005	Status	Areal (ha)
Trane			1 – 2	Indvandring	735
Klyde	170	438		Fremgang	10.866
Almindelig Ryle	10 - 20	21-22	21-24	Stabil	10.937
Tinksmed	1 – 2	1 (1994)	0	Tilbagegang, måske forsvundet	140
Splitterne		53	40	Ustabil	-
Havterne	200	957	?	Fremgang	32.348
Dværgterne	4	23	4	Ustabil	-

Tabel 2.2.1. Oversigt over de ynglende fuglearter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af Fuglebeskyttelsesområde nr. 10. Arter med fed var del af det oprindelige udpegningsgrundlag i 1983.

Arter på bilag 1, jf. art. 4(1)	Arter, Jf. art. 4 (2)	T/Tn	1983 maks. tal	1992 – 1997 maks. tal	1998 - 2003 maks. tal	Status	Areal (ha)
Klyde	Klyde	T	600	703	173	Tilbagegang	10.866
Almindelig Ryle	Almindelig Ryle	T	45.000	11.684	10.241	Tilbagegang	10.937
	Lille Kobbersneppe	T		4.000		Ukendt	11.216
	Mørkbuget Knortegås	T	1.200	1.600	703	Svingende	11.216
	Edefugl	T	80.000	11.101	1.557	Tilbagegang	88.950
	Sortand	T	80.000	54	2	Tilbagegang	88.950
	Fløjsand	T	11.000	2	-	Tilbagegang	88.950

Tabel 2.3.2. Oversigt over de rastende fuglearter, der aktuelt udgør grundlaget for udpegningen af Fuglebeskyttelsesområde nr 7. T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal. Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydende antal. Arter med fed var del af det oprindelige udpegningsgrundlag i 1983. Oprindeligt var også Toppet Skallesluger på udpegningsgrundlaget. Kilde Danmarks Miljøundersøgelser (2005).

Resumé

Området er et af de to vigtigste lokaliteter i landet for Havterne og Dværgterne, en af de 7 vigtigste for Klyde, den 4.-5. vigtigste for Alm. Ryle. Området rummer således over 10 % af den nationale bestand af: Klyde, Havterne og Dværgterne samt ca 5 % af bestanden af ynglende rylere.

Trusler

Tilgroning og predation på æg og under udgør de største trusler og tilgroningen med træer og busk øger predationen fra især gråkrage. Tilgroning i træer og buske er især et problem på Kringelrøn. Tilgroning i høje græsser mm er især et problem på Knotterne.

Forstyrrelse af arter

Der er færdselsforbud på strandengen på Rønnerne vest for vejen i fuglenes yngletid, men den overholdes ikke altid af turister. Løse hunde kan også være et problem i området. Undersøgelser i forbindelse med planerne om, og opstilling af, havvindmøller vil kunne forstyrre især Ederfugl, Sortand og Fløjlsand i området syd for Læsø. På stokken forstyrres ynglende terner ofte af badegæster o.lign. Rastende fugle på vaden kan forstyrres af den stigende ridning i grupper med høj hastighed.

Bemærkninger til ynglefugle i udpegningsgrundlaget

Trane *Grus grus*

Har i de senere år ynglet også Hornfiskrøn og måske også på Kringelrøn.

Klyde *Recurvirostra avosetta*

De største kolonier findes på Holmene i Als Dyb og ved Hornfiskrøn. Arten yngler Vester Nyland og Kirkefold, Stokken, Sønder Nyland og Tusholm-området, Rønnerne (Færøn, Langerøn og Kringelrøn), Bovet Bugt, Danzigmand-området, Knotterne, Alsdyb-revlerne, Hesterevlen og Søndre Rønner.

Alm. Ryle *Calidris alpina schinzii*

Ynglede tidligere på flere lokaliteter på Læsø, men forekommer nu kun på den vestlige del af Rønnerne, incl Als Dyb Holme og Hornfiskrøn samt et område ved Bouet Bugt. Er tidligere fundet ynglende eller muligt ynglende ved Stokken, Sønder Nyland og Tusholm-området og Danzigmand-området.

Tinksmed *Tringa glareola*

Kræver mindre vandhuller og søer i åbne områder med god afstand til bevoksninger med træer og større buske. Vandhullerne i Syrsig fremstår stadig som velegnede, men seneste ynglefund er mere for mere end 10 år siden. Har også tidligere ynglet på Rønnerne.

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Yngler ustabil i områder, oftes på øer og holme i Als Dyb og ved Hornfiskrøn. Yngleforekomsterne ses især i år hvor det går dårligt for arten på Hirsholm.

Havterne *Sterna paradisaea*

I 1996 optales hele området og der var 1050 par, hvilket er mere end 10 % af landsbestanden og sammen med vadehavet de to vigtigste lokaliteter. Stokken, Sønder Nyland og Tusholm-området, Rønnerne (Færøn, Langerøn og Kringelrøn), Hornfiskrøn, Alsdyb Holme, Bovet Bugt, Danzigmand-området, Knotterne, 1972: 21, 1980: 0-6 Knogen, Knobgrund, Alsdyb-revlerne og Søndre Rønner

Dværgterne *Sterna albifrons*

Yngler primært på Stokken med op til omkring 20 par, yngler lejlighedsvist på Rønnerne, Knotterne, Knogen og Hesterevlen/Alsdyb-revlerne.

Bemærkninger til ynglefugle der ikke er med i udpegningsgrundlag

Arterne er enten fåtallige eller uddøde og området er næppe væsentligt på nuværende tidspunkt for andre end Mosehornugle og evt. Hjejle der bør overvejes optaget på udpegningsgrundlaget.

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Hele området, 1956: 1, 1990: oversomrende fugle på potentielle ynglepladser (Rasmussen 1990), Rønnerne (Færøen, Langerøn og Kringelrøn), 1935: 14 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969), 1972: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Færøen, 1938: 4-5 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)
 Kringelrøn, 1938: 6 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)
 Langerøn, 1938: 1 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)

Brushane *Philomachus pugnax*

Fandtes til omkring 1990 med en mindre fast ynglebestand omkring Kringelrøn og Hornfiskrøn. Tilgroning på Kringelrøn kan være medvirkende til artens tilbagegang eller uddøende. Arten foretrækker enge der ikke er alt for hårdt afgræssede eller enge der bruges til høslæt.

Fjordterne *Sterna hirundo*

Op til 15 par i området.

Mosehornugle *Asio flammeus*

Et sikkert ynglefund fra Hornfiskrøn i 1905 (Møller 1978). Lokale oplyser i 2005, at de ofte ser mosehornugle på en bestemt lokalitet i området (NJA)

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Er rapporteret fra Danzigmann-området.

Markpiber *Anthus campestris*

Ynglede tidligere ved Syrsig og Jegens Odde med flere par, men er nu forsvundet pga tilgroniong og måske forstyrrelser.

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio*

Flere par yngler på Danzigmann, og enkelte par å på Rønnerne og Bouet Bugt.

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Er tidligere fundet ynglende på Stokken og muligt ynglende på Hornfiskrøn

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Ynglede tidligere i området, men er nu uddød.

Bemærkninger til rastende trækfugle i udpegningsgrundlaget

Fugle der benytter lavt vand til fødesøgning

Klyde, Almindelig Ryle, Lille Kobbersneppe og Mørkbuget Knortegås benytter alle forholdsvist lavt vand til fødesøgning. Knortegæssene benytter især vildtreservatet i Bouet Bugt til fødesøgning. Det vides ikke om tilbagegangen for de fleste arter er reel eller skyldes manglende optælling.

Fugle der benytter dybt vand til fødesøgning.

Ederfugl, Sortand, Fløjlsand fouragere især på muslinger på permanent vanddækkede arealer. Tilbagegangen kan skyldes afgrænsningsvanskeligheder og området blev i 2004 udvidet mod syd.

Baggrundsdata

Ynglefugle i udpegningsgrundlaget, antal er antal par.

Trane *Grus grus*

Kringelrøn, 2002: 0-1 (NJA)

Hornfiskrøn, 2002: 0-1 (NJA), 2003: 1 (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2004), 2004: 1 (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2005), 2005: 0-1 (NJA)

Klyde *Recurvirostra avosetta*

Hele området, 1970: 199 (Dybbro & Jørgensen 1971), 1983: 170 (Gyrsting & Jørgensen 1983), 1987: 200 (Falk & Brøgger-Jensen 1990) og 265-290 (Lyngs 1987), 1990: 438, heraf 380 Rønnerne (Rasmussen 1990)
 Vester Nyland og Kirkefold, 1980: 2-20, 1996: 6 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Stokken, 1972: 15, 1996: 5 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Sønder Nyland og Tusholm-området, 1980: 2-5, 1996: 14 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Rønnerne (Færøn, Langerøn og Kringelrøn), 1972: 15-30, 1980: 6-42, 1996: 152 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Hornfiskrøn, 1972: 40-75, 1980: 10-60, 1996: 176 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb Holme, 1980: 8-58, 1995: 15, 1996: 14 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Bovet Bugt, 1972:0-1, 1980: 1-24, 1996: 16-18 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Danzigmand-området, 1980: 0-1, 1995: 1-2 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Knotterne, 1980: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb-revlerne, 1980 1-38, 1996: 59 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Søndre Rønner, 1996: 70-80 (Nielsen & Nielsen 1998)

Alm. Ryle *Calidris alpina schinzii*

Hele området, 1987: 10-13 (Falk & Brøgger-Jensen 1990), 1990: 21-22 (Rasmussen 1990), 2004: 21-24 (NOVANA)
 Stokken, 1980:1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Sønder Nyland og Tusholm-området, 1970: 7 (Dybbro & Jørgensen 1971), 1980: 1-2 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Rønnerne (Færøn, Langerøn og Kringelrøn), 1970: 8 (Dybbro & Jørgensen 1971), 1972: 2-4, 1980: 2-4, 1996: 15 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Hornfiskrøn, 1972: 1, 1980: 0-1, 1994: 1, 1996: 3 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb Holme, 1980: 2-4. 1996: 2 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Strandenge Ø f. Bangsbo/Bovet Bugt, 1970: 4 (Dybbro & Jørgensen 1971), 1980: 4-8 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Danzigmand-området/Syrsig og Bløden Hale, 1970: 1 (Dybbro & Jørgensen 1971), 1988:0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Tinksmed *Tringa glareola*

Hele området, 1983: 1-2 (Gyrsting & Jørgensen 1983)
 Rønnerne, 1987: 0-1 muligt yngleforsøg (Lyngs 1987)
 Kringelrøn: 2004: 0 (NOVANA)
 Danzigmand-området, 1988: 0-1, 1994: 1, 1995: 1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Syrsig, 2004: 0 (NOVANA)

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Hele området, 1983: 60 (Gyrsting & Jørgensen 1983), 1987: 10-13 (Falk & Brøgger-Jensen 1990)
 Læsø (uden angivelse, antageligt i området), 1995: 200, 2000: 150, 2003: 40 (Gregersen 2006)
 Hornfiskrøn, 1972: 4-30, 1980: 15 (Nielsen & Nielsen 1998), 1987: 60 (Lyngs 1987)
 Alsdyb Holme, 1980: 0-64 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Knotterne, 1972: 300 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb-revlerne, 1996: 35 (Nielsen & Nielsen 1998)

Havterne *Sterna paradisaea*

I 1996 optaltes hele området og der var 1050 par.
 Hele området, 1983: 200 (Gyrsting & Jørgensen 1983), 1987: 280-320 (Lyngs 1987, Falk & Brøgger-Jensen 1990), 1990: 438 (Rasmussen 1990), 1996: 1050 (Grell 1998)
 Stokken, 1972: 50-100, 1980: 4-11, 1996: 259 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Sønder Nyland og Tusholm-området: 1980: 0-3, 1996: 2 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Rønnerne (Færøn, Langerøn og Kringelrøn), 1972: 100-250, 1980: 4-42, 1996: 94 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Hornfiskrøn, 1972: 1, 1980: 7-96, 1996: 192 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb Holme, 1980: 31-119, 1996: 45 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Bovet Bugt, 1980:0-5 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Danzigmand-området, 1972: 5-10, 1988:1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Knotterne, 1972: 21, 1980: 0-6 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Knogen, Knobgrund, 1980:1, 1996: 5-15 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Alsdyb-revlerne, 1980: 2-90, 1996: 375 (Nielsen & Nielsen 1998)

Søndre Rønner, 1994: 11, 1996: 70-80 (Nielsen & Nielsen 1998)

Dværgterne *Sterna albifrons*

Stokken, 1972: 10-20, 1980: 1-3 (Nielsen & Nielsen 1998), 1990: 23 (Rasmussen 1990), 1994: 0-16, 1995: 4, 1996: 20 (Nielsen & Nielsen 1998), 2004: 4 (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 2005)

Rønnerne (Færøen, Langerøn og Kringelrøn), 1980: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Knotterne, 1972: 8 (Nielsen & Nielsen 1998)

Knogen, Knobgrund, 1988: 5-10, 1996: 2-3 (Nielsen & Nielsen 1998)

Hesterevlen, 1983: 4 (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1984)

Ynglefugle – ikke udpegningsgrundlag

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Rønnerne (Færøen, Langerøn og Kringelrøn), 1939: 14, 1944: 3-4, 1947: ynglefund (Fabricius & Hald-Mortensen 1969), 1972: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998), 1990: oversomrende fugle på potentielle ynglepladser (Rasmussen 1990),

Færøen, 1938: 4-5 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)

Kringelrøn, 1938: 6 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)

Langerøn, 1938: 1 (Fabricius & Hald-Mortensen 1969)

Brushane *Philomachus pugnax*

Hele området, 1970: 19 hanner og 22 hunner (Dybbro & Jørgensen 1971), 1987: 13 (Falk & Brøgger-Jensen 1990)

Stokken, 1972: 0-1, 1980: 0-3 (Nielsen & Nielsen 1998)

Sønder Nyland og Tusholm-området, 1980 0-2 (Nielsen & Nielsen 1998)

Rønnerne (Færøen, Langerøn og Kringelrøn), 1972: 1-10, 1980: 1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Hornfiskrøn, 1972: 1, 1980:1-2 (Nielsen & Nielsen 1998)

Bovet Bugt, 1980: 0-5 (Nielsen & Nielsen 1998)

Alsdyb-revlerne, 1980: 0-2 (Nielsen & Nielsen 1998)

Fjordterne *Sterna hirundo*

Hele området, 1987: 5-6 (Lyngs 1987, Falk & Brøgger-Jensen 1990), 1990:13 (Rasmussen 1990)

Hornfiskrøn, 1996: 1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Alsdyb Holme, 1980: 0-15 (Nielsen & Nielsen 1998)

Knotterne, 1980: 0-8 (Nielsen & Nielsen 1998)

Knogen, Knobgrund, 1980:1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Alsdyb-revlerne, 1996: 2 (Nielsen & Nielsen 1998)

Mosehornugle *Asio flammeus*

1905: sikkert ynglefund på Hornfiskrøn (Møller 1978)

2005: lokale oplyser at mosehornugle ses ofte på bestemt lokalitet (NJA)

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Danzigmand-området, 1996: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Markpiber *Anthus campestris*

Danzigmand-området, 1972: 4-5 (Nielsen & Nielsen 1998), 1993: 28. juni sås 1 fugl (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1994)

Lyngholt, 1995: 9. maj sås 1 fugl (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1996)

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio*

Rønnerne (Færøen, Langerøn og Kringelrøn), 1996: 1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Bovet Bugt, 1993: 3 (Nielsen & Nielsen 1998), 2005: 1 (NOVANA)

Danzigmand-området, 1980:1-2, 1996: 3-5 (Nielsen & Nielsen 1998), 2005: 2-3 (NOVANA)

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Stokken, 1972: 2-3 (Nielsen & Nielsen 1998)

Rønnerne, 1980: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Hornfiskrøn, 1980: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)

Sandterne *Gelochelidon nilotica*
 Rønnerne, 1972: 4-8, 1980: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Hornfiskrøn, 1972: 1-2 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Danzigmand-området, 1972: 0-1 (Nielsen & Nielsen 1998)
 Knotterne, 1972: 1-2 (Nielsen & Nielsen 1998)

Referencer

Danmarks Miljøundersøgelser (2005). Redigeret og kommenterede tabeller, baggrundsmateriale til opdatering af udpegningsgrundlagene for trækfugleforekomsterne i EF-fuglebeskyttelsesområderne.

Dybbro, T. & Jørgensen, O. H., 1971. **Udbredelsen af Stor Kobbersnepe (Limose limose), Alm. Ryle (Calidris alpina), Brushane (Philomachus pugnax) og Klyde (Recurvirostra avosetta) i Danmark 1970.** - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 65(3): 116-128.

Fabricius, O. & Hald-Mortensen, P., 1969. **Hjejlen (Pluvialis apricaria) som ynglefugl i Danmark 1963-66, med bemærkninger om artens raceforhold, udbredelse og antal.** – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 63(3-4): 137-160.

Falk, K. & Brøgger-Jensen, S., 1990: **Fuglene i internationale beskyttelsesområder i Danmark – en undersøgelse af fuglelivet i de danske Ramsar- og EF-fuglebeskyttelsesområder 1987-89.** – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Gregersen, J., 2006. **Ynglebestanden af Splitterne i Danmark 1993-2005.** Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 100(2): 88-96

Gyrsting, L. & Jørgensen, P. N.(eds), 1983. **EF-fuglebeskyttelsesområder. Kortlægning og foreløbig udpegning i henhold til Fuglebeskyttelsesdirektivet.** – Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.

Lyngs, P., 1987. **Optællinger af ynglefugle på Rønnerne, 1987.** Forvaltning for teknik og miljø, Landskabskontoret.

Møller, A. P. (red.), 1978. **Nordjyllands fugle – deres yngleudbredelse og trækforhold.** Scandinavian Press Ltd.

Nielsen, T., & Nielsen, M., 1998. **Fuglelokaliteterne i Nordjyllands Amt, bind 1 og 2.** – Dansk Ornitologisk Forening.

NJA – data indsamlet af Nordjyllands Amt.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1984. **Fugle i Nordjylland 1983.** - Nordjysk Ornitologisk Kartotek

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1994. **Fugle og dyr i Nordjylland 1993.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1996. **Fugle og dyr i Nordjylland 1995.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

Nordjysk Ornitologisk Kartotek, 2005. **Fugle og dyr i Nordjylland 2004.** – Foreningen fugle og dyr i Nordjylland.

NOVANA – data indsamlet i det nationale overvågningsprogram for vand og natur, NOVANA

Rasmussen, P. A. F., 1996. **Optælling af ynglefugle på den fredede del af Rønnerne på Læsø 1996.** Rapport til Nordjyllands Amt – upubliceret.

Rasmussen, P., 1991. **Ynglefugle på Læsøs strandenge og småholme 1990.** – Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Natura 2000 – Basisanalyse

Udarbejdet af Landsdelscenter Midtjylland for

skovbevoksede fredskovsarealer i:

Habitatområde nr. H9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Fuglebeskyttelsesområde nr. F10 Læsø, sydlige del

INDHOLD

1	Beskrivelse af området	3
2	Udpegningsgrundlaget.....	5
3	Datapræsentation	6
4	Foreløbig trusselsvurdering	7
5	Modsatrettede interesser	7
6	Naturforvaltning og pleje.....	7
7	Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	8
8	Liste over manglende data.....	8
9	Liste over anvendt materiale.....	8
Bilag 1 Kort over registrerede naturtyper/levesteder		10
Bilag 2 Data for naturtyper og arter.....		11
Bilag 3 Foreløbig trusselsvurdering		12

1 Beskrivelse af området

Natura 2000-området Strandenge på Læsø og havet syd herfor er udpeget som habitatområde nr. 9 og fuglebeskyttelsesområde nr. 10 Læsø, sydlige del.

Nr.	Navn	Areal (ha)
H9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	66238
F10	Læsø, sydlige del	102714
	Samlet areal Natura 2000	102714

Tabel 1.1. Oversigt over de habitat- og fuglebeskyttelsesområder, der er inkluderet i denne basisanalyse. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede areal ikke til summen af udpegningerne. Kilde: <http://www.skovognatur.dk/Natura2000/>.

Figur 1.1: Kort over habitatområde nr. 9 Strandenge på Læsø og havet syd herfor

Figur 1.2: Kort over fuglebeskyttelsesområde nr. 10 Læsø, sydlige del.

Det samlede skovbevoksede areal i området er opgjort til 574 ha (Top10DK). Heraf er 46 ha pålagt fredskovspligt, mens de resterende ca. 528 ha er skovbevoksede arealer uden fredskovspligt

Skovbevokset areal (ha)

Nr.	Navn	Samlet skovbevokset areal (Top10DK)	Heraf med fredskovspligt	Heraf uden fredskovspligt
H9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	574	46	528
F10	Læsø, sydlige del	574	46	528
	Samlet skovbevokset areal	574	46	528

Tabel 1.2. Oversigt over det samlede skovbevoksede areal i de habitat- og fuglebeskyttelses-områder, der er inkluderet i denne basisanalyse. Da habitat- og fuglebeskyttelsesområderne er delvist sammenfaldende, svarer det samlede skovareal ikke til summen af arealerne.

Ca. 4 % af det samlede areal af Natura 2000 området er landareal mens resten er hav. Området er præget af landhævning der har fundet sted over de sidste 7-8000 år. Hvert år hæves området med ca. 5 mm, så med tiden vil der dannes nye rønner og gamle vil vokse sammen.

Størstedelen af det landfaste område er strandenge (rønner). Rønnerne er unikke pga. deres kontinuitet i tid og rum og artsrige plantesamfund.

De højere liggende dele af strandengene har med tiden udviklet sig til hede. Disse områder danner en mosaik af fugtig og tør hede.

Områdets nordøstlige del er karakteriseret ved veludviklede forekomster af klitter, klithede og flere botaniske værdifulde klitlavninger.

Langt hovedparten af de kortlagte skovtyper findes på en skovparcel ved Lyngholt tæt på Bangsbo i den nordøstlige del af området. Størstedelen af arealerne er fugtige skovbevoksede tørvemoser (91D0) i spredt mosaik med lysåbne arealer.

2 Udpegningsgrundlaget

Habitatdirektivet fra 1992 har til formål at beskytte naturtyper og arter, der er truede, sårbare eller sjældne i EU. Til dette formål er der udpeget en række særlige bevaringsområder, de såkaldte habitatområder. Hvert enkelt habitatområde er udpeget med henblik på at beskytte bestemte habitatnaturtyper og arter af dyr og planter. Flere af disse habitatnaturtyper og arter er prioriterede, hvilket medfører et særligt ansvar for beskyttelsen. Habitatnaturtyperne er anført på direktivets bilag I, og arterne på direktivets bilag II.

Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 har til formål at beskytte levestederne for fuglearter, som er sjældne, truede eller følsomme overfor ændringer af levesteder i EU. Til dette formål er der udpeget en række fuglebeskyttelsesområder, hvor disse fugle yngler eller regelmæssigt gæster for at fælde fjer, raste under trækket eller overvintre. Hvert enkelt fuglebeskyttelsesområde er udpeget for at beskytte levesteder for en eller flere af de fuglearter, der er opført på direktivets liste I og artikel 4.2.

Som det fremgår af tabel 2.1 er habitatområde H9 udpeget af hensyn til 21 habitatnaturtyper og 2 arter. Fuglebeskyttelsesområdet F10 er udpeget af hensyn til 12 fuglearter.

Nr.	Habitatnaturtype	Håndtering
1364	Gråsæl (<i>Halichoerus grypus</i>)	-

1365	Spættet sæl (<i>Phoca vitulina</i>)	-
1110	Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand	-
1140	Mudder- og sandflader blottet ved ebbe	-
1150	*Kystlaguner og strandsøer	-
1170	Rev	-
1180	Boblerev	-
1310	Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand	-
1330	Strandenge	-
2110	Forstrand og begyndende klitdannelser	-
2120	Hvide klitter og vandremiler	-
2130	*Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)	-
2140	*Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)	-
2170	Kystklitter med gråris	-
2190	Fugtige klitlavninger	-
3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)	-
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeling	-
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	-
5130	Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	-
6230	*Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	-
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	-
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	-
9190	Stilkegeskove og krat på mager sur bund	+
F10		
A127	Trane	-/+
A132	Klyde	-
A149	Almindelig ryle	-
A157	Lille kobbersneppe	-
A166	Tinksmed	-
A191	Splitterne	-
A194	Havterne	-
A195	Dværgterne	-
-	Mørkbuget knortegås	-
A063	Ederfugl	-
A065	Sortand	-
A066	Fløjsand	-

Tabel 2.1 Oversigt over de habitatnaturtyper, som er på udpegningsgrundlaget. En stjerne angiver, at naturtypen er prioriteret af EU.

- : betyder, at naturtypen/arten behandles i amtets eller de marine basisanalyser.

+ : betyder, at naturtypen/arten behandles i denne basisanalyse.

3 Datapræsentation

Denne basisanalyse indeholder oplysninger om habitatnaturtyper og levesteder for arter på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i Natura 2000 området.

Oplysningerne stammer primært fra Skov- og Naturstyrelsens kortlægning af habitatnaturtyper og arter, der er gennemført i 2005 og 2006. Kortlægningen er foretaget på baggrund af ”Tekniske anvisninger for kortlægning og registrering af skovnaturtyper og levesteder for arter i Natura 2000 områder” (Skov & Landskab 2006). Desuden har især amterne gennem årene indsamlet en del data om naturtyper og arter, bl.a. gennem NOVANA¹.

¹ NOVANA: Det nationale overvågningsprogram for vandmiljø og natur

Hermed en oversigt over de data, der er grundlaget for denne basisanalyse:

Nr.	Habitatnaturtype	Kortlagt areal (ha)/yngle par	Bilag
9190	Stilkegeskov og -krat på mager sur bund	0	-
A127	Trane	1-2	2.1

Tabel 3.1. Oversigt over den del af udpegningsgrundlaget, som er mere detaljeret beskrevet i bilag 2.

På de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer i H9 er der i alt kortlagt 0 ha naturtyper som er på udpegningsgrundlaget. Der er registreret 19,0 ha habitatnaturtyper, der ikke er på udpegningsgrundlaget, se afsnit 7.

I bilag 1 findes kort, som viser beliggenheden af habitatnaturtyperne på de skovbevoksede fredskovsarealer.

4 Foreløbig trusselvurdering

I direktiverne er der krav om at fastholde eller genoprette ”gunstig bevaringsstatus” for de habitatnaturtyper, som områderne er udpeget af hensyn til.

Derfor er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod habitatnaturtyperne i Natura 2000 området, som er præsenteret i bilag 3. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden.

Der er ved gennemgang ikke konstateret aktuelle trusler for skovtyper og arter på udpegningsgrundlaget i H9.

5 Modsatrettede interesser

I visse tilfælde kan naturtyper og/eller arter antagelig kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser:

Naturlig succession eller tilgroning kan indebære, at én naturtype udvikler sig til en anden, og drift eller naturpleje kan derfor indebære en konflikt mellem 2 naturtyper. F.eks. kan tør hede (4030) eller surt overdrev (6230) uden græsning udvikle sig til stilkegekrat (9190).

Skov- og Naturstyrelsen har ved gennemgang af området ikke konstateret tilstedeværelse af modsatrettede interesser.

6 Naturforvaltning og pleje

Der foreligger følgende oplysninger om naturforvaltning og pleje af habitatnaturtyper og arter i området:

- *I dette habitatområde ligger der mindre skovbevoksede arealer, som administreres af Skov- og Naturstyrelsen. Skovdriften på arealerne sker efter naturnære principper. Det betyder, at man i driften arbejder målrettet for at sikre et kontinuert skovdække og opretholdelsen af et godt skovklima. Derved kan foryngelse af skoven som helhed basere sig på selvsåning. Med den naturnære skovdrift fortsættes bestræbelserne på helt at undgå pesticider. Anvendelsen af gødning er begrænset til udpegede pyntegrøntsarealer. Den naturnære skovdrift i statskovene er nærmere beskrevet i "Handlingsplan for naturnær skovdrift i statskovene". Statskovene er certificeret efter*

FSC og PEFC systemerne. Det betyder, at en ekstern part løbende kontrollerer, at skovene lever op til certificeringskravene dvs. en bæredygtig skovdrift

- *Der er indgået egekrataftale på kortlagt areal ved Dværgklit (0,6 ha)*
- *Inden for arealfredningen med Register id. 060900 er der kortlagt et mindre areal med skovhabitatnaturtyper. Fredningen omfatter ca. 310 ha – tilstanden på fredningstidspunkt (1962) søges bevaret*
- *Mht. naturpleje i H9 henvises til beskrivelse i Nordjyllands Amts basisanalyse*

7 Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

Nedenfor er anført nyopdagede eller nyindvandrede forekomster af arter eller habitatnaturtyper, der aktuelt ikke udgør udpegningsgrundlag, men som vil skulle vurderes i forbindelse med en kommende revision af udpegningsgrundlagene.

Nr.	Habitatnaturtype/Artsnavn	Areal (ha)
2180	Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter	2,0
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser	17,0

*Tabel 7.1. Arter og habitatnaturtyper, der ikke aktuelt er udpegningsgrundlag, men som er registreret i forbindelse med kortlægningen. En * foran habitatnaturtypens eller artens navn betyder, at den er særligt prioriteret af EU.*

På de fredskovspligtige skovbevoksede arealer i habitatområdet blev der under feltregistreringen ikke konstateret stilkege-krat (9190). Den pågældende skovtype er anført på udpegningsgrundlaget for habitatområdet.

8 Liste over manglende data

Ved gennemgang blev der ikke konstateret manglende data.

9 Liste over anvendt materiale

DMU (2003): Faglig rapport nr. 462: Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet.

DMU (2005a): Habitatnøgle, ver. 1.02 Appendiks 4a, 23. juni 2005, DMU.

DMU (2005b): Beskrivelse af danske naturtyper omfattet af habitatdirektivet (Natura 2000 typer), ver. 1.02 Appendiks 4b, af 23. juni 2005, DMU.

DMU (2006a): NOVANA Arter 2004-2005. Faglig rapport fra DMU, nr. 582

DMU (2006b): DMU's database over ynglefugle

DMU (2007): Den danske Rødliste. <http://redlist.dmu.dk>

Nordjyllands Amt (2006): Natura 2000-basisanalyse. EF-Habitatområde nr. 9, EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 10

Skov- og Naturstyrelsen (1995): EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Kort og områdebeskrivelser.

Skov & Landskab (2006): Tekniske anvisninger for kortlægning og registrering af skovnaturtyper og levesteder for skovlevende arter i Natura 2000 områder". Skov & Landskab, 15. februar 2006.

Skov- og Naturstyrelsen (2006): Retningslinier for udarbejdelse af Natura 2000-basisanalyse for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

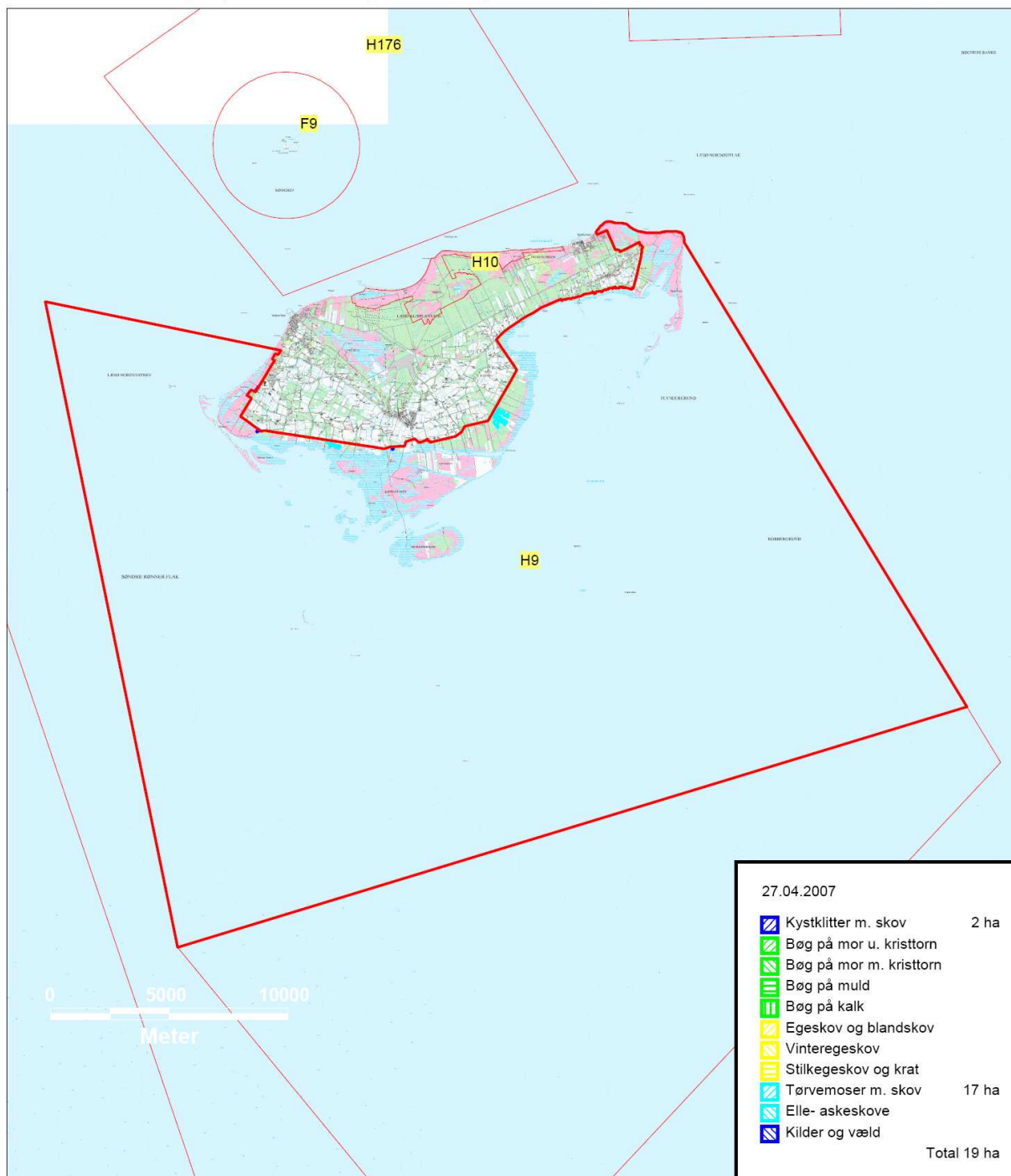
Skov- og Naturstyrelsen (2007): www.skovognatur.dk/DyrOgPlanter.

Bilag 1 Kort over registrerede naturtyper/levesteder

Bilag 1.1: Kort over habitatnaturtyper

Registrerede skovnaturtyper Natura 2000

H9, Strandenge på Læsø og havet syd herfor, 1:221.000

Bilag 2 Data for naturtyper og arter

2.1 Data for Trane *Grus grus* (A127)

2.1.1 Beskrivelse af arten

En detaljeret beskrivelse af arten kan ses på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk/DyrOgPlanter.

2.1.2 Levested

Trane yngler både i åbne hedemoser og tilgroede moser samt til tider i mindre skovmoser. Moserne er dog kun egnet som levested for traner, hvis de er uforstyrrede, da traner er meget sky. Fuglene spiser overvejende planteføde, men kan også tage insekter og andre smådyr, som de finder i moser og enge (Skov- og Naturstyrelsen 2007).

Der henvises til Nordjyllands Amts basisanalyse, hvor der er en kortlægning af levesteder for trane i F10 (Nordjyllands Amt 2006).

2.1.3 Bestand

Af DMU's rapport nr. 462 "Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet" fra 2003 fremgår følgende:

Trane har siden 1952 reetableret sig som dansk ynglefugl efter at være forsvundet i ca. 100 år. Specielt synes genindvandringen at have taget fart siden 1990. ... Bestanden har været stigende siden 1980, og samlet må den nationale bevaringsstatus for trane i Danmark foreløbig vurderes som gunstig (DMU 2003).

I Rødlisten er trane kategoriseret som "ikke truet" (DMU 2007).

Trane er under NOVANA i 2005 blevet registreret med 45 sikre og formodede ynglepar og fire mulige med langt de fleste i Viborg Amt og på Bornholm. I Nordjyllands Amt er der registreret 5 par. Der var ynglende trane på 5 lokaliteter ud af de undersøgte 12 lokaliteter i amtet (DMU 2006a).

I fuglebeskyttelsesområde nr. 10 er der registreret følgende antal ynglepar:

	1983*	1992-1997**	1998-2003**	2006***
Observationer	-	0	1	1-2

Kilder: * Skov- og Naturstyrelsen 1995, ** DMU 2006b, *** Nordjyllands Amt 2006.

Samlet vurderes den aktuelle ynglebestand af trane i området at være stabil eller evt. stigende.

Bilag 3 Foreløbig trusselvurdering

Skov- og Naturstyrelsen har ikke konstateret skovtyper som fremgår af udpegningsgrundlaget for habitatområdet. Derfor laves ingen trusselvurdering af skovtyperne.

Da overvågningsdata for Trane indikerer at bestanden er stabil eller stigende vurderes det formålsløst at lave en foreløbig trusselvurdering.